

**OLSZTYNIANIE SIĘGNĄ
DO KIESZENI** \2

**BĘDZIE TRUDNIEJ
O PRAWO JAZDY** \3

**DOBRE INTENCJE,
ZŁE KONSEKWENCJE** \6-7

EKOŁODZY? \10

PIĄTEK-NIEDZIELA
|25-27/10/2024|

GAZETA WEEKEND OLSZTYŃSKA

GAZETA WARMII I MAZUR

cena 5,99 zł (w tym 8% VAT)

ISSN 0137-9127

4 3

SPORT

**NIE RUSZ KAZIKA,
BO ZGINIESZ!** \13

**CHEMIA W DRUŻYNIE
TO PODSTAWA** \14

**KIBOLE DECYDUJĄ,
KTO MOŻE GRAĆ** \16

ZAPOMNIANA HISTORIA WARMIŃSKIEJ RODZINY

PROMOCJA

BEZPŁATNY
DODATEK W KAŻDY
PONIEDZIAŁEK I PIĄTEK

RELAKS
z Gazetą Olsztyńską

Zgodnie z ustawą o podatkach i opłatach lokalnych rada gminy ma obowiązek określenia w uchwale wysokości stawek podatku od nieruchomości. Te nie mogą jednak przekroczyć maksymalnych stawek określonych na dany rok podatkowy przez ministra zajmującego się finansami publicznymi.

W Olsztynie ostatni raz radni głosowali nad nowymi stawkami na październikowej sesji rady miasta w 2023 roku, ustalając nowe kwoty podatków na 2024 rok. „Stawki zostały ustalone na poziomie tych maksymalnych określonych w Obwieszczeniu Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej” – czytamy w uzasadnieniu dokumentu.

Propozycje nowych stawek podatku od nieruchomości na 2025 rok:

- związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób

MIESZKAŃCY OLSZTYNA BĘDĄ MUSIELI SIĘGNAĆ DO KIESZENI

Radni zajmą się kwestią podwyżek stawek podatku od nieruchomości. W tej sprawie gotowy jest projekt rady miasta.

zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków – 1,32 zł za 1 m kw. powierzchni (1,16 zł – 2024 rok);

- pod wodami powierzchniowymi stojącymi lub wodami powierzchniowymi płynącymi jezior i sztucznych zbiorników – 6,84 zł za 1 ha powierzchni (5,79 zł – 2024 rok);

- związanych z prowadzeniem odpłatnej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego – 0,73 zł za 1 m kw. powierzchni (0,61 zł – 2024 rok);

- niezabudowanych objętych obszarem rewitalizacji i położonych na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzenne-

go przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłącznie te rodzaje zabudowy, jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres 4 lat, aw tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami prawa budowlanego – 4,51 zł za 1 m kw.

Od budynków lub ich części:

- mieszkalnych – 1,19 zł za 1 m kw. powierzchni użytkowej (1,00 zł – 2024 rok);
- związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz od budynków mieszkalnych lub ich czę-

ści zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej – 32,52 zł za 1 m kw. powierzchni użytkowej (28,78 zł – 2024 rok);

- związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, zajętych przez podmioty udzielające tych świadczeń – 6,64 zł za 1 m kw. powierzchni użytkowej (5,87 zł – 2024 rok).

– Skutek finansowy podwyższenia stawek podatkowych w podatku od nieruchomości szacuje się na kwotę około 1 850 000,00 zł – informuje ratusz.

Na początku 2024 roku ratusz wydał 85 tysięcy decyzji podatkowych.

Fot. zdjęcie ilustracyjne, archiwum

– Termin płatności należności to 15 marca – przypominają ratuszowi urzędnicy. – Jednak jeśli decyzja zostanie dostarczona już w marcu, to obowiązuje 14-dniowy okres na uregulowanie należności. W tym czasie na pewno nie zostaną naliczone odsetki.

Uregulowanie należności jest łatwiejsze za sprawą urzędnika uruchomionego w holu budynku przy ul. Wyzwolenia 30. Dzięki

specjalnemu wpłatomatowi można bezgotówkowo regulować zarówno lokalne podatki, jak i wносить opłatę skarbową. Urządzenie obsługuje zarówno płatność kartą, jak i BLIK-iem.

Poza wpłatomatem przy ul. Wyzwolenia 30 lokalne podatki i opłaty skarbowe bezgotówkowo można regulować przelewem na odpowiedni numer rachunku bankowego.

GRZEGORZ SZYDŁOWSKI

Fot. Zbigniew Woźniak

MOK Olsztyn zaprasza na wystawę „Przesiedleńcy – uciekinierzy – osadnicy”. Wernisaż odbędzie się w sobotę, 26 października, o godz. 14 w byłej zajezdni trolejbusowej przy ul. Knosały. Na wystawie zostaną zaprezentowane oryginalne zdjęcia, pamiątki i dokumenty osób, które osiedliły się po wojnie na Warmii i Mazurach. — Pokażemy materiały wydobyte z domowych zakamarków,

archiwów, strychów i piwnic w reakcji na apel Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie — mówi Rafał Bętkowski z Muzeum Nowoczesności. Wystawa potrwa do końca grudnia tego roku. — Zgromadziliśmy wiele ciekawych rzeczy, które zabierali ze sobą przesiedleńcy — opowiada Bętkowski. — To są m.in. skrzynia, dokumenty związane z repatriacją, ale także nuty czy fotografie. Dochodzą

także narzędzia wykorzystywane w codziennej pracy, jak np. sierp.

Wystawa powstała w ramach projektu Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie, któremu podlega Muzeum Nowoczesności.

To opowieść o powojennych ruchach ludności na naszych ziemiach. To echo przesiedleńczego lamentu Warmiaków i Mazurów, Polaków z Kresów II RP i z „ziem dawnych”, Ukraińców, Łemków, Niemców, Żydów, Romów, Białorusinów. Wagon typu dresden to symbol przesiedleń, tułaczki i trudnego losu powojennych mieszkańców Olsztyna. Ma przypominać o bolesnej, przesiedleńczej historii osób, które po 1945 r. przyjechały i wyjechały ze stolicy Warmii i Mazur. Ma być znakiem, źródłem i pretekstem do rozmów o tożsamości, o początkach miasta po 1945

roku. — Naszym celem jest nie tylko przedstawienie faktów historycznych, ale przede wszystkim oddanie głosu tym, którzy przeszli przez ten dramatyczny okres — mówi Mariusz Sieniewicz, dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie. — I mam nadzieję, że będzie naszym ukłonem pamięci i uważności wobec powojennego świata. To nasze linie papilarne: Polaków, Mazurów, Warmiaków, Ukraińców, Żydów, Białorusinów, Łemków i Niemców. Nas wszystkich. Tylko taki Olsztyn kocham — różny, zbolęły...

Kulminacją tego projektu była niedzielną, 20 października, prezentacja historycznego wagonu w sąsiedztwie dawnego tartaku Raphaelsohnów oraz towarzysząca jej część artystyczna. Projekt zakłada prezentację historii olsztynian, którzy prze-

syłali do MOK-u swoje wspomnienia, pamiątki i świadectwa tamtych czasów. Odzew mieszkańców był ogromny. Dzięki temu możliwe było

zebranie nie tylko wyjątkowych zdjęć, ale także kart ewakuacyjnych, zaświadczeń dobytku i różnych innych pamiątek.

GRZEGORZ SZYDŁOWSKI

WAGON 1945. NUTY, DOKUMENTY, SKRZYNIA

KONDOLENCJE

Z żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci

Adwokata

Konrada Urbanowicza

wieloletniego Radnego Rady Miasta Olsztyna, zasłużonego obrońcy więźniów politycznych w PRL, zaangażowanego w proces transformacji ustrojowej po 1989 r., społecznika i żeglarza.

Rodzinie, Bliskim i Przyjaciołom

składamy wyrazy głębokiego w współczucia.

**Przewodniczący
Rady Miasta
Łukasz Łukaszewski**

**Prezydent Olsztyna
Robert Szewczyk**

1574240pb1-a-M

WYDAWCA
GALINDIA Sp. z o.o.
ul. Tracka 5,
10-364 Olsztyn

REDAKTOR NACZELNY
Maciej Matera
zarzad@gazetaolsztynska.pl
DYREKTOR ZARZĄDZAJĄCY
Agnieszka Weder-Gryglewicz

REDAKTORZY WYDANIA
Michał Podolak
Igor Hrywna
Barbara Barczuk

sport@gazetaolsztynska.pl

WYDANIE ONLINE
internet@gazetaolsztynska.pl
514 800 549

GAZETAOLSZTYNSKA.PL
redakcja@gazetaolsztynska.pl
tel. 502 499 515

PRENUMERATA E-WYDAŃ
prenumerata@gazetaolsztynska.pl
502 499 531

REKLAMA W OLSZTYNIE
ul. Tracka 5
tel. 885 998 201
reklama@gazetaolsztynska.pl

CENTRALNE BIURO OGŁOSZEŃ
tel. 514 800 517

REDAKCJA W ELBLĄGU
ul. Rybacka 35
82-300 Elbląg
tel. 505 766 681
gazeta@dziennikelblaski.pl

REKLAMA W ELBLĄGU
ul. Rybacka 35
82-300 Elbląg
tel. 604 408 305
reklamy@dziennikelblaski.pl
PRENUMERATA E-WYDAŃ
prenumerata@dziennikelblaski.pl
502 499 531

DRUK
Drukarnia Prasowa
GRUPY WM Sp. z o.o.
Olsztyn, ul. Tracka 7
tel. 502 499 539

Fot. WORD Olsztyn

Już teraz wiele osób ma problemy, żeby zdać egzamin na prawo jazdy, bo niektórzy zdają po kilka razy, a nawet kilkanaście razy. Oby im ta sztuka udała się jak najszybciej, bo już niedługo może być o wiele trudniej zdać taki egzamin. Ministerstwo Infrastruktury chce wprowadzić zmiany w systemie egzaminowania kierowców.

Będą spore zmiany

Ich zapowiedź padła w Sejmie podczas debaty na temat bezpieczeństwa na drogach. Minister infrastruktury Dariusz Klimczak przedstawił pakiet propozycji resortu poprawy bezpieczeństwa na drogach. Z tych do opinii publicznej przebieły się głównie te, które dotyczyły zaostrzenia przepisów wobec kierowców. A więc np. przepis, że jeśli podczas kontroli okaże się, że kierowca ma cofnięte uprawnienie do kierowania pojazdami, prawo jazdy zostanie zabrane już na stałe.

Ale to nie wszystko. Jedną ze zmian ma być możliwość czasowego (na trzy miesiące) zatrzymania uprawnień kierowcom, którzy przekroczą dozwoloną prędkość o 50 km/h na drogach jednojezdniowych dwukierunkowych poza obszarem zabudowa-

nym. Ponadto nie ma być już możliwości kasowania punktów karnych za najpoważniejsze wykroczenia. Chodzi tu m.in. o przekroczenie dozwolonej prędkości o 50 km/h, wyprzedzanie na podwójnej ciągłej i wyprzedzanie na pasach

Jeden błąd i basta

To plany wobec tych, którzy już mają prawo jazdy, ale minister Klimczak zapowiedział też, że Ministerstwo Infrastruktury chce wprowadzić zmiany w systemie egzaminowania kierowców.

W czym rzecz? Otóż dziś w załączniku (tabela nr 9) do rozporządzenia ministra infrastruktury w sprawie egzaminowania osób ubiegających się o uprawnienia do kierowania pojazdami wymienia się zachowania osoby egzaminowanej mogące skutkować przerwaniem egzaminu państwowego.

To m.in. spowodowanie kolizji czy wypadku, wyprzedzanie na przejściu dla pieszych i bezpośrednio przed nim czy też niezastosowanie się do sygnalizacji świetlnej. Tych punktów jest 18.

Jednak w myśl przepisów przerwanie egzaminu na prawo jazdy jest możliwe jedynie w przypadku, gdy zachowanie osoby zdającej zagraża bezpośrednio życiu i zdrowiu uczestników

ruchu drogowego. Taki zapis budzi spore wątpliwości interpretacyjne. Już wcześniej Ministerstwo Infrastruktury zapowiadało doprecyzowanie zapisu dotyczącego przerwania egzaminu.

Minister Dariusz Klimczak w Sejmie powiedział, że resort wprowadzi dziewięć poprawek zgłoszonych przez Krajowe Stowarzyszenie Egzaminatorów.

Co zmieni się w egzaminach na prawo jazdy? Jak podał portal brd24.pl, nowelizacja dopisuje do tabeli z błędami jednoznaczne stwierdzenie, że za każdy z błędów egzamin trzeba będzie zakończyć z wynikiem negatywnym. Każdy błąd będzie oznaczał koniec egzaminu.

Wśród tych błędów, które mogą skutkować przerwaniem egzaminu, jest choćby przekroczenie podwójnej linii ciągłej. Dziś do egzaminatora należy ocena takiej sytuacji i decyzja, czy przerwać egzamin. Ta możliwość interpretacji zdarzenia miałyby zniknąć. To na pewno nie pomoże zdającym.

— Oczywiście, że będzie trudniej. — Zygmunt Kiersz, dyrektor WORD w Elblągu, nie ma wątpliwości i zauważa, że dziś zdawalność egzaminu na prawo jazdy w Polsce jest na poziomie średnio ok. 30 proc., podczas gdy maturę

BĘDZIE TRUDNIEJ O PRAWO JAZDY

REKORDZIŚCI PODCHODZĄ DO EGZAMINU NA PRAWO JAZDY NAWET KILKADZIESIĄT RAZY. A PATRZĄC NA WYNIKI, TO CHYBA ŁATWIEJ ZDAĆ W POLSCE MATURĘ NIŻ EGZAMIN NA PRAWO JAZDY. DZIŚ JEST TRUDNO, A JUŻ NIEDŁUGO MOŻE BYĆ JESZCZE TRUDNIEJ.

w Polsce w tym roku zdało 84 proc. maturzystów.

— Aczkolwiek niektóre błędy muszą skutkować przerwaniem egzaminu — dodaje dyrektor Kiersz. — I tu minister ma rację, bo np. nieustąpienie pierwszeństwa pieszemu wchodzącemu lub będącemu na przejściu musi kończyć się przerwaniem egzaminu, tak samo jak wjechać na skrzyżowanie przy czerwonym świetle. To nie ulega wątpliwości. Dziś to jest niedoprecyzowane. Musi być czytelny zapis, wtedy egzaminatorzy wiedzą, czego mają się trzymać.

Gęsto sito

Patrząc na statystyki, to rzeczywiście dziś łatwiej zdać maturę niż egzamin na prawo jazdy. Bo ten nie jest łatwy. Niedawno opisywaliśmy przypadek z elbląskiego WORD, gdzie pewna pani już 40 razy podchodziła do egzaminu praktycznego. Oczywiście to skrajny przypadek. Ale w sierpniu w WORD w Elblągu zdawalność egzaminów praktycznych ogółem była na poziomie 35,77 proc., z tego na kategorię B — 26,35 proc. W Olsztynie była nieco wyższa, bo w lipcu zdawalność egzaminu praktycznego na kategorię B wyniosła 41,35 proc., ale np. średnia zdawalność w maju wyniosła 32,33 proc.

Jak tłumaczył nam Marcin Kwit, egzaminator nadzorujący wolsztyńskim WORD, zdawalność jest wypadkową wielu czynników. Zasadniczym elementem jest oczywiście szkolenie, ale to również jest człowiek, jego odporność na stres, na emocje,

bo przecież nie zmienili się nagle egzaminatorzy czy zasady egzaminowania.

Zdaniem egzaminatora nadzorującego osobą, która odbyła solidny proces szkolenia, nawet jeśli targają nią emocje, to zwykle zdaje egzamin praktyczny za trzecim czy czwartym razem. Oczywiście wiele osób zdaje za pierwszym razem, bo w pierwszym podejściu egzaminacyjnym zdaje około 50 proc. kandydatów.

W lipcu podobna zdawalność co w Elblągu była w Krakowie, bo 26,96 proc. Poniżej 30 proc. była jeszcze m.in. w Łodzi (27,34 proc.), Toruniu (28,6 proc.) i w Białej Podlaskiej (29,69 proc.). W innych ośrodkach była kilka punktów procentowych wyższa. Dla przykładu w Gdańsku wyniosła 32,05 proc., w Warszawie — 35,54 proc., Opolu — 35 proc., Lublinie — 37,73 proc., we Wrocławiu — 38,27 proc., Przemyślu — 39,14 proc. Najwyższa zdawalność, bo 50,88 proc., była w Kaliszu.

Siedemnastolatkiwie za kierownicą

Z drugiej strony resort infrastruktury chce umożliwić już młodym ludziom zdobycie prawa jazdy. Taką możliwość mają mieć osoby, które ukończyły 17 lat. Minister Klimczak tłumaczył, że tego typu zmianę dopuszcza prawo Unii Europejskiej. A im wcześniej młodzi kierowcy wejdą na rynek pracy, tym lepiej dla naszej gospodarki. Takimi kryteriami kierowali się również inni członkowie UE, m.in. Francuzi.

Jak zaznaczył minister, młodzi kierowcy będą podlegali pewnym obostrze-

niom. Wśród nich jest m.in. warunek, że przez pierwsze pół roku lub do do ukończenia 18 roku życia będą musieli podróżować w towarzystwie osoby dorosłej, która od co najmniej pięciu lat ma prawo jazdy.

Krok w tył?

Jednak UE chce pójść jeszcze dalej, a przynajmniej w tym kierunku idzie czwarta dyrektywa w sprawie praw jazdy, nad którą toczą się prace. Aby złagodzić niedobory zawodowych kierowców, już 18-latkowie mogliby uzyskać prawo jazdy uprawniające do kierowania samochodem ciężarowym lub autobusem do 16 pasażerów pod warunkiem posiadania certyfikatu kompetencji zawodowych. Ponadto prawo jazdy na samochody ciężarowe mogłyby mieć również osoby, które ukończyły 17 lat, ale podczas jazdy musiałby im towarzyszyć doświadczony kierowca. Być może to rozwiąże problem braku rąk do pracy, ale czy nie napytamy sobie biedy. Młodzi ludzie bez większego doświadczenia za kierownicą wielkich ciężarówek mogą być sporym zagrożeniem, szczególnie na naszych drogach, już i tak zatłoczonych przez TIR-y. Tu przypomnijmy, że w 2013 roku Polska, wykonując unijną dyrektywę, podniosła z 18 do 21 lat granicę, która uprawnia do ubiegania się o prawo jazdy kategorii C, a więc na pojazdy ciężarowe. Chodziło o zwiększenie bezpieczeństwa na drogach. Teraz mielibyśmy zrobić nie krok, ale co najmniej kilka do tyłu.

ANDRZEJ MIELNICKI

ERMLAND – ZAPOMNIANA HISTORIA POLSKIEJ ZIEMI

LOSY EMILII NORYŚKIEWICZ I JEJ RODZINY SĄ HISTORIĄ ZWYCZAJNYCH LUDZI, BOGATĄ W CODZIENNE CHWILE RADOŚCI, DUMY I CZASAMI SMUTKU. CZY KTOKOLWIEK Z NICH MÓGŁ PRZEWIDZIEĆ I UCHRONIĆ SIEBIE I BLISKICH PRZED ZŁEM...

Emilia Noryśkiewicz (z domu Biernatowska) urodziła się na Warmii, w Rentynach 21 maja 1874 roku. Ochrzczona była w maju tegoż roku w kościele w Gietrzwałdzie, zmarła w Wąbrzeźnie 7 sierpnia 1962 roku. Jej grób znajduje się na cmentarzu parafialnym tamże. Była żoną polskiego nauczyciela, matką jedenaściorga dzieci, babcią. Wychowywała, ciesząc się wielkim poważaniem, troje polskich nauczycieli, żołnierzy Września i Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Jej dzieci z oddaniem angażowały się w pracę na rzecz polskich organizacji, a ich potomkowie do dziś angażują się w działalność społeczną i z dumą sięgają po najwyższe akademickie, doktorskie i profesorskie laury. Historia jej

życia jawi się jako obraz promieniującego dobra, szlachetności, niezwyklej siły i znamienitej osobowości.

Ród

Nazwisko Biernatowski wymieniane jest w każdym z herbarzy szlachty polskiej. W archiwum rodzinnym, po pożogach obu wojen, brak jest dokumentów mogących potwierdzać szlachectwo rodu. Można przypuszczać, iż Emilia miała świadomość swojego pochodzenia i odpowiedzialności za losy ojczyzny. Potrafiła przekazać swoim bliskim potrzebę dochowania wierności określonym zobowiązaniom, które życie szlachetnym czynią. Warte jest podkreślenia to, iż nazwisko Biernatowski pojawia się wielokrotnie we wspomnieniach polskich

działaczy plebiscytowych z roku 1920, a z przekazów rodzinnych wiadomo, iż młody lekarz, kuzyn Emilii, był członkiem komisji biskupiej badającej gietrzwałdzkie wizjonerki.

Rodzina

Emilia była córką Stanisława i Józefiny Groś małżonków Biernatowskich z Rentyn. Na jednej z prywatnych pensji dla panien, prawdopodobnie w Olsztynie, Emilia otrzymała stosowne wykształcenie. Jej młodsza siostra Anna wyszła za mąż za pruskiego urzędnika – pochodzącego z Alzacji nadleśniczego Eugena Schoepfera. Rodzina Schoepferów mieszkała przez długie lata w leśniczówce Biały Bór niedaleko Grudziądza, później na początku lat trzydziestych Schoepferowie przenieśli

się na Kociewie i osiedli w zasobnym leśnictwie Karcznia, a po wojnie w leśniczówce Zajaczek koło Skórcza.

Małżeństwo

Okoliczności poznania i narzeczeństwa przyszłych małżonków zatarły się we wspomnieniach rodzinnych. Wybrankiem serca Emilii został pochodzący ze Złotowa Kazimierz Noryśkiewicz. Kazimierz urodził się 2 stycznia 1861 roku w rodzinie Onufrego Antoniego i Ewy z Popowskich. Przez wiele lat pełnił funkcję kierownika szkoły powszechnej i urzędnika stanu cywilnego w miejscowości Wałycz. W tejże miejscowości założył koło Stowarzyszenia Młodzieży Katolickiej, piastował również funkcję sędziego rozjemcy

w obwodzie Niedźwiedź. Zmarł 13 maja 1936 roku. Jego grób znajduje się na cmentarzu w Wąbrzeźnie. Rodzina Kazimierza należała do tych co bardziej aktywnych na niwie narodowej wśród polskiej mniejszości w Złotowie. Florian Noryśkiewicz jako pierwszy przewodniczył polskim spółdzielniom Rolnik. Stefania Noryśkiewicz jako delegat powiatu złotowskiego uczestniczyła w Polskim Sejmie Dzielnicowym w Poznaniu w 1918 roku. Ksiądz dr Jan Kanty Noryśkiewicz, brat stryjeczny Kazimierza, urodzony w 1876 roku, zdobył wykształcenie na uniwersytecie w Münster. Był prześladowany przez władze niemieckie, a w czasie okupacji został osadzony w obozie karnym w Żabikowie. Bratanek Kazimierza Romuald No-

ryśkiewicz był przez lata prezesem Akademickiego Koła Kujawian. Rodzina Noryśkiewiczów przez szereg lat pełniła w kościele w Złotowie funkcje kościelnego i organisty. Złotowski dom Noryśkiewiczów w rogu rynku Niemcy nazywali „Polnische Ecke” i „Polnischer Winkel” (polski kąt).

Rodzina

Małżonkowie Noryśkiewiczowie doczekali się jedenaściorga dzieci – siedmiu synów i czterech córek. Emilia za swojego życia złożyła do grobu ośmiu z nich. Jej czterech synów zmarło, nie dożywszy pierwszego roku życia, pozostali trzech odeszli przedwcześnie w dorosłym życiu. Z czterech córek trzy, które pozostały przy życiu, zęgały matkę.

Emilia Noryśkiewicz de domo Biernatowska

Kazimierz Noryśkiewicz

Leon Noryśkiewicz

Kornelia Urbanowska

Leon

Leon urodził się 11 listopada 1896 roku w miejscowości Wałycz. Był pierwszym dzieckiem Emilii i Kazimierza. Do roku 1920, podobnie jak jego rodzina, był obywatelem państwa niemieckiego. Jako żołnierz został ranny w grudniu 1917 roku. W wolnej Polsce po ukończeniu studium nauczycielskiego pełnił funkcję kierownika Polskiej Szkoły Powszechnej w Trylu aż do września 1939 roku. W szkole tej razem z nim pracowała jego małżonka Kornelia z Urbanowskich, córka Marianny Kwiatkowskiej oraz Konstantego, współzałożyciela i prezesa Bractwa Strzeleckiego w Tucholi. Małżonkowie Leon i Kornelia zawarli związek małżeński 6 lutego 1923 roku w Tucholi i doczekali się potomstwa — syna Bogdana, który zmarł tragicznie w roku 1948 w wieku zaledwie 22 lat, oraz córki Miry zmarłej w 2011 roku w Sochaczewie. Mira po ukończeniu studiów pracowała w Kuratorium Oświaty w Olsztynie jako wizytator do spraw szkolnictwa specjalnego. Leon Noryś-

kiewicz w kronice szkoły w Trylu opisywany jest jako społecznik zaangażowany w życie państwowe i samorządowe. Był między innymi prezesem Towarzystwa Powstańców i Wojaków (koło w Kończycach), założycielem koła Chrześcijańskiej Demokracji w Nowem, urzędnikiem stanu cywilnego, prezesem 62-osobowego oddziału Związku Strzeleckiego w Trylu. We wrześniu 1939 roku został aresztowany przez policję niemiecką, był torturowany i katowany, a następnie rozstrzelany w zbiorowej egzekucji w Górnej Grupie-Mniszku 29 października tegoż roku. Rzeź Polaków trwała tam do kwietnia 1940 roku. Niemcy zamordowali w tym okresie 10 tysięcy osób. Razem z Leonem zabito, między innymi, 17 księży katolickich, Bruno Bukowskiego i wielu innych mieszkańców Nowego i okolic.

Oswald

Oswald Marian urodził się w miejscowości Wałycz 8 września 1907 roku. Być może za radą wuja Eugena Schoepfera, najprawdopodobniej w roku

1929, został absolwentem, elitarnej jak na owe czasy, Państwowej Szkoły dla Leśniczych w Margoninie. W szkole tej bardzo duży nacisk kładziono na patriotyczne wychowanie. Jej absolwentami było wielu polskich leśników. Po ukończeniu szkoły Oswald został leśniczym w lasach Pomorza Gdańskiego, pełnił tam również funkcję redanta kasy leśnej. Prawdopodobnie w tym okresie poznał Zofię Genowefę Kolaskę, Kocięwanę, urodzoną 1 stycznia 1908 roku w Lubichowie, córkę Michała Kolaski i Zofii z Kierznickich. W roku 1932 w kościele katolickim w Zblewie miał miejsce ślub Oswalda i Zofii. Małżonkowie doczekali się córki i dwóch synów: Oswalda juniora i Olgierda. Oswald, syn Emilii, do końca swoich dni pracował jako leśniczy w Lasach Państwowych. Zmarł 23 września 1959 roku w wieku 52 lat.

Edmund

Edmund urodził się 26 marca 1902 roku w miejscowości Wałycz jako piąte dziecko, trzeci syn małżonków Emilii i Ka-

zimierza. W wolnej Polsce po ukończeniu Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Toruniu w roku 1922 podjął pierwszą pracę w szkole w Pływaczewie. W latach od 1924 do 1939 był nauczycielem w szkole w Wąbrzeźnie. 10 lipca 1935 roku ożenił się z Franciszką Zalewską, córką Jana Zalewskiego i Marii Białej. Małżonkowie doczekali się dwójki potomstwa. Ich pierwotny syn Kazimierz zmarł tuż po urodzeniu w maju 1936 roku. W roku 1938 urodził się syn Andrzej, późniejszy uniwersytecki pracownik naukowy. Edmund podobnie jak jego bliscy angażował się w działalność społeczną i patriotyczną. Był między innymi prezesem i sekretarzem Towarzystwa Czytelników Ludowych, działaczem Stowarzyszenia Chrześcijańsko-Narodowego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych — organu Polskiego Stronnictwa Narodowego, założycielem koła Związku Rezerwistów w powiecie wąbrzeskim, a w uznaniu zasług został w roku 1939 odznaczony Srebrnym Krzyżem Za-

sługi RP. W czasie wojny był żołnierzem Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Po powrocie z Anglii (w roku 1945) od roku 1947 ponownie otrzymał zatrudnienie w szkole w Wąbrzeźnie, gdzie do śmierci pełnił funkcję kierowniczą. Zmarł 6 kwietnia 1957 roku w wieku 55 lat. Na jego grobie, znajdującym się na starym cmentarzu w Wąbrzeźnie, po dziś dzień młodzież i harcerze składają wieńce i zapalają znicze.

Chwile radości, dumy i czasami smutku

Losy Emilii i jej rodziny są historią zwyczajnych ludzi, bogatą w codzienne chwile radości, dumy i czasami smutku. Czy ktokolwiek z nich mógł przewidzieć i uchronić siebie i bliskich przed złem, które na wiele pokoleń zniszczyło banalność spokojnego istnienia. Rok 1939 poraża zbrodnią totalnej zagłady, wynarodowieniem, ludobójstwem. Niemcy w szczególnie sposób ranili mieszkańców Warmii oraz dawnych Prus Królewskich. Obywatelstwo niemieckie urodzonych w państwie

niemieckim późniejszych obywateli Polski nie uchroniło wielu z nich przed śmiercią, torturami, szaleństwem mordów i przed masowymi deportacjami. Do dnia dzisiejszego tysiące ofiar zbrodni pomorskiej 1939 roku pozostaje bezimiennymi. Bezimiennymi pozostaje wielu bezpośrednich wykonawców rzezi oraz niemieckich mieszkańców współtworzących wydaną w Berlinie księgę gończą „Sonderfahndungsbuch Polen” — listę zagłady Polaków wskazywanych do ujęcia przez niemiecką policję, oddziały SA oraz oddziały niemieckiej samoobrony Selbstschutz. Czy dziś, po tak wielu latach i w obecnej rzeczywistości, godzi się poznawać prawdę, z imienia nazywać zło oraz oczekiwać uznania winy i zadośćuczynienia?

JACEK SADURSKI
PRZY WSPÓŁPRACY
PAWŁA SZCZEPAŃSKIEGO

Paweł Szczepański jest prawnukiem Emilii i Kazimierza Noryśkiewiczów. Jacka Sadurskiego z bohaterami tekstu łączy wspólne pochodzenie z tej samej ziemi.

Konstanty Urbanowski

Oswald Noryśkiewicz

Edmund Noryśkiewicz

Franciszka Zalewska Noryśkiewicz

DOBRE INTENCJE, ZŁE KONSEKWENCJE. ETYCZNE WYZWANIA TRANSPLANTOLOGII

26 PAŹDZIERNIKA JEST OBCHODZONY JAKO ŚWIATOWY DZIEŃ DONACJI I TRANSPLANTOLOGII. USTANOWIONY W 2005 ROKU, MA NA CELU PODKREŚLENIE ZNACZENIA PRZESZCZEPÓW NARZĄDÓW ORAZ ZACHĘCENIE DO ROZWAŻENIA ODDANIA NARZĄDÓW W CELU RATOWANIA ŻYCIA INNYCH. PO RAZ PIERWSZY OBCHODY MIAŁY MIEJSCE W GENEWIE, A W POLSCE ODBYŁY SIĘ W BYDGOSZCZY, ZORGANIZOWANE PRZEZ KLINIKĘ TRANSPLANTOLOGII POD KIERUNKIEM DR. ZBIGNIEWA WŁODARCZYKA. PRZESZCZEP NARZĄDÓW LUB TKANEK CZĘSTO STANOWI JEDYNĄ SZANSĘ NA URATOWANIE ŻYCIA LUB POPRAWĘ ZDROWIA PACJENTÓW. MIMO ŻE W POLSCE OD 1995 ROKU OBOWIĄZUJE ZASADA DOMNIEMANEJ ZGODY NA POBRANIE NARZĄDÓW, LICZBA PRZESZCZEPÓW WCIAŻ POZOSTAJE NISKA.

Transplantacja organów to niezwykle ważny temat w medycynie, dotyczący nie tylko możliwości ratowania życia, ale także szeregu zagrożeń etycznych, które wymagają głębszej refleksji. Pojawiają się one zwłaszcza w kontekście transplantacji pojedynczych organów, takich jak na przykład serce. Podstawowym zagadnieniem jest oczywiście kwestia świadomej zgody. W przypadku transplantacji serca konieczne jest to, aby dawca był w stanie wyrazić zgodę na oddanie organu. Przykładem sytuacji wzbudzającej kontrowersje jest przypadek, w którym dawca mógł być nieświadomy konsekwencji swojej decyzji lub nie miał możliwości jej podjęcia. Atak dzieje się niejednokrotnie, gdy potencjalny dawca nigdy nie wyrażał takiej zgody ani nie był zgłoszony w przypadku Polski w centralnym rejestrze sprzeciwów na pobranie komórek, tkanek i narządów ze zwłok ludzkich, ponieważ albo nie wiedział o jego istnieniu, albo nie przewidywał, że coś mu się stanie. Może wtedy okazać się, że bez owego wpisu staje z automatu dawcą. W takich przypadkach można podnieść wątpliwości co do etyczności pobrania organu. Warto dodać, że rejestrem tym zarządza Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne do spraw Transplantacji „Poltransplant”, czyli państwowa jednostka podlegająca Ministerstwu Zdrowia. Rejestr ten gromadzi deklaracje osób, które wyraziły sprzeciw wobec pobrania po śmierci ich komórek, tkanek i narządów do przeszczepienia

innym osobom. Ci, którzy sprzeciwu nie wyrazili, są potencjalnymi dawcami.

Druga wątpliwość etyczna dotyczy handlu organami. Wyobrażamy sobie, że taki handel dzieje się jedynie daleko od nas, na przykład w Ameryce, gdzieś na amerykańsko-meksykańskiej granicy. Niestety, nielegalne praktyki w związku z transplantacją organów są także w Polsce. W internecie można znaleźć ogłoszenia zachęcające do nabywania za pieniądze organów, często nerek. Poza tym wiemy z wielu doniesień, że w krajach, gdzie brakuje regulacji prawnych, mogą występować przypadki, w których osoby biedne są wykorzystywane jako źródło organów. Takie działania są dramatyczne z moralnego punktu widzenia i podważają zaufanie do całego systemu transplantacyjnego. Często zdarza się, że dostęp do transplantacji organów jest zróżnicowany w zależności od statusu społeczno-ekonomicznego pacjenta. Osoby zamożniejsze mogą mieć lepszy dostęp do opieki zdrowotnej oraz szybszą możliwość przeszczepu, co rodzi pytania o sprawiedliwość i równość w systemie ochrony zdrowia. Kilka lat temu pewna osoba opowiadała mi, ile kosztowała wymiana serca w Polsce, poza systemem, dla pewnej bardzo wysoko postawionej osoby. Notabene pacjent po przeszczepie zmarł po kilku dobach.

Także proces decydowania o oddaniu organów przez bliskich zmarłego może być niezwykle trudny. Rodziny często zmagają się z emocjami związanymi z utratą, co może wpłynąć na ich zdolność do podejmowania

Źródło: Wikimedia

świadomych decyzji. Przykłady pokazują, że niektóre rodziny mogą czuć presję, aby zgodzić się na pobranie organów, co rodzi wątpliwości w kwestii dobrowolności takiej decyzji.

MOIM ZDANIEM TAKŻE TRANSPLANTACJA SERCA W PRZYPADKU DAWCÓW NIEPEŁNOSPRAWNYCH JEST WĄTPLIWA MORALNIE. W NIEKTÓRYCH KRAJACH POJAWIAJĄ SIĘ PRZYPADKI, GDY SERCE POBIERANE JEST OD OSÓB, KTÓRE MIAŁY OGRANICZONE MOŻLIWOŚCI WYRAŻENIA ZGODY PRZED ŚMIERCIĄ NA ODDANIE ORGANU. TAKIE SYTUACJE WYWOŁUJĄ DYSKUSJE NA TEMAT TEGO, CZY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE POWINNY BYĆ TRAKTOWANE TAK SAMO JAK OSOBY PEŁNOSPRAWNE W KONTEKŚCIE PRZESZCZEPÓW.

No i oczywiście sytuacja, która budzi największe opo-

ry moralne, to kwestia definicji śmierci w kontekście transplantacji. W przypadku pobierania serca najważniejsze jest ustalenie momentu, w którym pacjent jest uznawany za zmarłego. Bo przecież serce jako organu pojedynczego i zasadniczego dla życia ludzkiego nie można pobrać od osoby żywej. To oczywiste.

Kiedy przychodzi śmierć?

Tymczasem gdy myślimy o osobie faktycznie zmarłej, to kojarzymy jej śmierć z takimi objawami jak ustanie oznak życia, które powszechnie umiemy zaobserwować. Śmierć więc jest przede wszystkim, tradycyjnie tak uznawano, momentem, w którym ustaje oddech człowieka i krążenie krwi. Ostatni oddech lub ostatnie bicie serca zatem były przyjmowane przez wieki za chwilę śmierci. Jednak wraz z postępem medycyny, zwłaszcza w zakresie reanimacji i anestezji, pojawiła się możliwość sztucznego oddychywania i krążenia. To skłoniło do szukania możliwości wprowadzenia nowej

definicji śmierci, która opiera się na innym kryterium – na stwierdzeniu śmierci całego mózgu. Z czasem zauważono jednak, że różne komórki w mózgu umierają w różnym tempie, co doprowadziło do nowej, zmodyfikowanej definicji. Dziś uznaje się, że śmierć tzw. pnia mózgu jest wystarczająca do uznania osoby za zmarłą, nawet jeśli nie wszystkie komórki mózgowe zanikają jednocześnie.

INNEGO ZDANIA JEST O. DR JACEK NORKOWSKI, DOMINIKANIN, ALE TAKŻE LEKARZ, DR NAUK MEDYCZNYCH, KTÓRY TWIERDZI, ŻE „ŚMIERĆ MÓZGOWA ZOSTAŁA WYMYŚLONA PO TO, ŻEBY MOŻNA BYŁO POBIERAĆ ORGANY”.

Przyczynił się do tego raport komisji nadzwyczajnej wydziału medycznego Uniwersytetu Harvarda do zbadania definicji śmierci mózgowej. Miał on wyznaczyć nową drogę do zmodyfikowania i rozszerzenia obowiązującego do połowy lat pięćdziesiątych ubie-

głego wieku paradygmatu o kryteriach śmierci człowieka opartego wyłącznie na jej krążeniowych oznakach. Inicjatorem i organizatorem prac komisji był H. Beecher, który już w 1965 roku w Marsylii na sympozjum pod tytułem „Granica pomiędzy życiem a śmiercią” zaproponował, aby stan przetrwałej śpiączki (coma depasse) przyjąć jako nowe kryterium śmierci. Zaś w listopadzie 1967 roku w Bostonie Beecher przedstawił wykład pod tytułem „Problemy etyczne stworzone przez pacjentów wstanie beznadziejnej utraty świadomości”, w którym wprost stwierdził konieczność określenia na nowo kryteriów śmierci w związku z gwałtownym rozwojem technologii medycznej i postępami transplantologii. Zaproponował wówczas, aby proces diagnostyczny oprzeć na badaniu klinicznym i elektroencefalograficznym.

W 1968 roku na bazie tych poszukiwań Komitet Harvardzki stwierdził, że jego zadaniem jest definitywne uznanie nieodwracalnej śpiączki za kryterium śmierci człowieka. To był jednak dekret, co podkreśla o. dr Jacek Norkowski, nie poddany jakimkolwiek dowodom, że tak może być, ponieważ śpiączka jest przecież objawem organizmu żywego, a nie martwego. Dominikanin podkreśla, że te ustalenia miały przede wszystkim związek z pierwszym przeszczepem serca w 1967 roku, który został przeprowadzony w RPA, w Kapsztadzie przez lekarza Ch. Barnarda (2 grudnia 1967 roku), który chciał w ten sposób uniknąć odpowiedzialności

karnej, jaka spotkałaby go w Stanach Zjednoczonych. Jego koledzy z USA postanowili zatem pomóc mu w rozszerzeniu działalności i wprowadzili nowe kryteria śmierci. Owe kryteria, warto zauważyć, nieprzypadkowo powstały w Bostonie, ponieważ był to w tamtym czasie wiodący ośrodek transplantologiczny na świecie. Tam na przykład wykonano pierwsze zabiegi przeszczepienia nerek. Istniała więc pilna potrzeba stworzenia wiarygodnych kryteriów śmierci mózgu, aby bez przeszkód dokonywać transplantacji bez problemów prawnych. W raporcie wprost wymieniono dwa powody zmiany definicji śmierci: „konieczność zniesienia kontrowersji co do momentu śmierci osób w stanie krytycznej śpiączki wobec możliwości pobrania od nich narządów celem przeszczepienia oraz możliwość zaprzestania u nich terapii, gdyż stanowią one obciążenie dla samych siebie, bliskich i społeczeństwa”. W trakcie późniejszych prac nad kryteriami śmierci mózgu zrezygnowano także z wymogu obowiązkowego wykonania badania elektroencefalograficznego, czyniąc je tym samym mniej obiektywnymi niż mogłyby być. Komitet Harvardzki zdefiniował zatem śmierć jako nieodwracalną śpiączkę (określenie używane w raporcie zamienne ze śmiercią mózgu), czyli jako nieodwracalny brak funkcji mózgu (permanently nonfunctioning brain). Tym samym wskazano na kryterium funkcjonalności, definiując śmierć mózgu jako brak uchwytanych w badaniu klinicznym funkcji całego układu nerwowego. W praktyce do objawów śmierci mózgu zaliczono także brak możliwości wydawania dźwięków, mowy, przyspieszenia oddechu w odpowiedzi na ból oraz całkowity bezruch. Warto wspomnieć, że harwardzkie kryteria śmierci mózgu były standardem eksperckim; autorzy tego dokumentu nie cytowali wyników dużych badań klinicznych na poparcie swoich ustaleń, dlatego potem wielokrot-

Obraz przedstawiający św. Kosmę i Damiana dokonujących transplantacji nogi

nie podważano ich wartość. Wyrazne odniesienie do transplantologii jest zatem w uzasadnieniu powstania raportu.

Etyczne wątpliwości wobec kryterium śmierci mózgu

Kryterium śmierci mózgu, często stosowane w praktyce medycznej jako podstawa do stwierdzenia zgonu pacjenta, budzi nadal liczne kontrowersje i pytania etyczne. Definicja ta, która obejmuje ustanie funkcji pnia mózgu, jest obecnie zasadniczym elementem procesu podejmowania decyzji o transplantacji organów, w tym serca. Wciąż wiele głosów w środowisku medycznym i etycznym wskazuje, że kryterium to może być niewystarczające lub wręcz problematyczne.

OKAZUJE SIĘ BOWIEM, ŻE W NIEKTÓRYCH PRZYPADKACH PACJENCI UZNAWANI ZA ZMARŁYCH NA PODSTAWIE KRYTERIÓW ŚMIERCI MÓZGOWEJ MOGĄ WYKAZYWAĆ OZNAKI AKTYWNOŚCI NEUROLOGICZNEJ. PRZYKŁADY TAKICH SYTUACJI POKAZUJĄ, ŻE SĄ PACJENCI, KTÓRZY MIELI REAKCJE NA BODŹCE, MIMO ŻE WYDAWAŁO SIĘ, ŻE SPEŁNIAJĄ KRYTERIA ŚMIERCI MÓZGU.

O takich przypadkach wypowiedział się i pisał prof. Jan Talar, którego notabene za tego typu wypowiedzi i leczenie oraz rehabilitowanie pacjentów w śpiączce duża część środowiska medycznego odrzuciła. Jednak takie kazusy są udokumentowane i rodzą wątpliwości co do jednoznaczności proponowanej obecnie definicji śmierci.

Ponadto kryterium śmierci pnia mózgu opiera się na założeniu, że brak jakiegokolwiek aktywności mózgowej oznacza zgon. Jednakże wydaje się, że pojęcie życia jest bardziej złożone, a sama definicja śmierci powinna uwzględniać nie tylko aspekty biologiczne, ale także moralne i społeczne. Definicja śmierci, a co za nią idzie, orzeczenie śmierci nie powinno budzić absolutnie żadnej wątpliwości, zastrzeżeń, niepokojów moralnych. Zwłaszcza że kryterium śmierci mózgu jest przecież podstawą do wydawania decyzji o pobraniu organów, co rodzi pytania o moralność tego procesu. W sytuacjach, gdy pacjent wykazuje choćby minimalne oznaki aktywności neurologicznej, a mimo to uznawany jest za zmarłego, pojawia się dylemat moralny dotyczący tego, czy można wówczas uznać go za donatora organów.

Co na to Kościół?

KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO STWIERDZA: „PRZESZCZEP NARZĄDÓW ZGODNY JEST Z PRAWEM MORALNYM, JEŚLI FIZYCZNE I PSYCHICZNE NIEBEZPIECZEŃSTWA, JAKIE PONOSI DAWCA, SĄ PROPORCJONALNE DO POŻĄDANEGO DOBRA BIORCY. ODDAWANIE NARZĄDÓW PO ŚMIERCI JEST CZYNEM SZLACHETNYM I GODNYM POCHWAŁY; NALEŻY DO NIEGO ZACHĘCAĆ, PONIEWAŻ JEST PRZEJAWEM WIELKODUSZNEJ SOLIDARNOŚCI. MORALNIE NIE DO PRZYJĘCIA JEST

POBRANIE NARZĄDÓW, JEŚLI DAWCA LUB JEGO BLISCY, MAJĄCY DO TEGO PRAWO, NIE UDZIELAJĄ NA TO WYRAŹNEJ ZGODY. JEST RZECZĄ MORALNIE NIEDOPUSZCZALNĄ BEZPOŚREDNIE POWODOWANIE TRWAŁEGO KALECTWA LUB ŚMIERCI JEDNEJ ISTOTY LUDZKIEJ, NAWET GDYBY TO MIAŁO PRZEDŁUŻYĆ ŻYCIE INNYCH OSÓB” (KKK, 2296).

Nauka moralna Kościoła sprzeciwia się więc kategorycznie utylitaryzmowi, który jest skłonny ważyć życie ludzkie – jedno życie jest bardziej wartościowe od innego życia. Kościół podkreśla jednoznacznie, że nigdy nie wolno poświęcać życia jednego pacjenta dla ratowania życia drugiego pacjenta. Kościół katolicki broni każdego życia do naturalnej śmierci. Owszem, przypisuje się papieżowi Janowi Pawłowi II entuzjazm w związku z transplantologią i jego stanowiskiem, że jednym ze sposobów kształcenia prawdziwej kultury życia „jest dawanie organów w sposób dopuszczalny z etycznego punktu widzenia”, jak to napisał w encyklice „Evangeliū vitae”, i który w innym miejscu stwierdził, że „każdy przeszczep organu ma swoje źródło w decyzji o wielkiej wartości etycznej, a szlachetność takiego gestu polega na tym, że jest on prawdziwym aktem miłości”. Należy jednak pamiętać, że w 2005 roku, na dwa miesiące przed śmiercią, Jan Paweł II poprosił o poddanie weryfikacji tego zagadnienia i o zbadanie go jeszcze raz od początku. Podczas kolejnego kongresu w Papieskiej Akademii Pro Vita, jak się okazało, większość zebranych lekarzy w obliczu nowych możliwości diagnostycznych i postępu nauki wypowiedziała się przeciwko śmierci mózgowej, która jednoznacznie byłaby tożsama ze śmiercią pacjenta. Co ciekawe, światło na ten temat rzucił sam specjalista transplantologii dr John Shea w wy-

stąpieniu zatytułowanym „Dawstwo organów: niewygodna prawda”. Okazało się, że wielu dawców porusza się w czasie pobierania organów i wzrasta u nich ciśnienie krwi, co jest naturalną reakcją na nacięcie skóry, tak jak jest to u żywych pacjentów, którym podaje się niewystarczającą dawkę znieczulenia. Dlatego dr Shea uważa, że jest to wystarczający powód, by uznać, że pacjent jeszcze żyje, bo odczuwa ból. Obecnie jego zdaniem bardzo często podaje się w trakcie pobrania jakąś formę znieczulenia, a nie tylko środki zwiotczające ciało, by je unieruchomić, gdyż pobieranie narządów od dawcy, który się rusza, jest stresujące dla lekarzy i pielęgniarek. Trzeba wspomnieć, że papież Benedykt XVI nigdy nie nazwał śmierci mózgowej śmiercią człowieka. Wydaje się, że nastąpiła zmiana pozycji Kościoła w tej kwestii, ale o tym po prostu się milczy.

Wybudzeni

Kilka dni temu wpadł mi w oko pewien wywiad w dzienniku „La Stampa” z koronerem Roberto Testim, w którym wspomniano wydarzenie dotyczące amerykańskiego pacjenta o nazwisku Anthony Thomas Hoover. Zainteresowała mnie ta historia. Otóż w USA ów trzydziestosześcioletek trafił do szpitala z powodu zatrzymania akcji serca po przedawkowaniu narkotyków. Lekarze stwierdzili, że doszło u niego do śmierci mózgu, i zdecydowali o odłączeniu go od aparatury podtrzymującej życie. Ponieważ był on zarejestrowany jako dawca organów, to zdecydowano o poborze organów do transplantacji. Podczas ceremonii pożegnania siostra mężczyzny zauważyła, że jego oczy otworzyły się, co kobieta zignorowała, gdyż lekarze wytłumaczyli jej, że to tylko normalne pośmiertne odruchy ciała. W trakcie pobrania lekarz jednak stwierdził, że pacjent wybudził się, rzucił się na stół, płakał. Procedurę przerwano, ponieważ „zwłoki” mężczyzny okazy-

wały zbyt wiele oznak życia. Anthony przeżył. Mimo że ma zaburzenia związane z mową, chodzeniem, pamięcią, nadal żyje i funkcjonuje. Natomiast we włoskim „Il Messaggero” czytałam historię Luciana D’Adamo z Rzymu, który w 2019 roku uległ wypadkowi samochodowemu i po pięciu latach wybudził się. Mężczyzna co prawda stracił w jego następstwie większość wspomnień, ale żyje. Nie pamięta, niestety, około 40 lat swojego życia, nawet faktu bycia mężem i ojcem, choć co ciekawe, pamiętał dawny numer domowy swojej matki. Niewykluczone jednak, że będzie powoli odtwarzał swoją przeszłość i pamięć w jakimś stopniu wróci. I historia z Polski z września tego roku. Ordynator szpitala w Pruszkowie 40 minut przekonywał Elżę Pasek, by zgodziła się przekazać organy męża do przeszczepu. Doktor R. miał stwierdzić u jej męża śmierć mózgu. Kobieta mimo to zdecydowała się przetransportować męża do szpitala MSWiA w Warszawie, gdzie śmierci mózgu nie stwierdzono – a przeprowadzono operację ratującą życie. Dziś Andrzej Pasek żyje i funkcjonuje samodzielnie, a jego żona obwinia szpital za to, że przyczyniłaby się do śmierci męża.

Tam, gdzie chodzi o życie ludzkie, o czyjeś być lub nie być, etyka personalistyczna nakazuje zachowanie szczególnej ostrożności. Możliwości ludzkiego mózgu są jeszcze niezbadane do końca, więc należy wykazać absolutną czujność w ferowaniu wyroków o czyimś życiu i śmierci w przypadkach, które budzą jednak uzasadnione wątpliwości.

ZDZISŁAWA KOBYLŃSKA

Mołdawia to państwo, o którym rzadko mówi się w serwisach informacyjnych na świecie. W Polsce również. Była republika radziecka. Przed II

NA ROZSTAJU DRÓG

wojną światową część Rumunii. Większość mieszkańców mówi po rumuńsku. Mniejszość jest rosyjskojęzyczna. Chociaż co do tego pierwszego faktu jest spór, bo połowa społeczeństwa uważa, że istnieje odrębny język mołdawski. Nie różni się zbyt wiele od rumuńskiego, ale jest atrybutem państwowości, czy może nawet narodu mołdawskiego. Ci, którzy obstają przy tym, że mówią po rumuńsku patrzą na

Zachód. Najchętniej zjednoczyliby się ze swoim zachodnim sąsiadem i w ten sposób weszli do Unii. Tej opcji nie było jednak w weekend na stole. Było głosowanie nad zmianami w Konstytucji podkreślającymi aspirację do wejścia Mołdawii do Unii Europejskiej. Były też wybory prezydenckie. Jeśli chodzi o referendum to wyniki ważyły się do końca.

Jeszcze w nocy wydawało się, że obóz proeuropejski sensacyjnie przegra referendum. Rano spłynęły głosy z diaspy i ostatecznie opcja proeuropejska wygrała o włos. O 13 tysięcy głosów. To duże zaskoczenie, bowiem sondaże pokazywały, że za akcesją do Unii jest 60 proc. społeczeństwa. Może więcej. Okazało się, że nie. Swoje zrobiły działania Rosji zmierzające do wpłynięcia na wynik referendum. Do

Mołdawii płynęły ze Wschodu walizki pieniędzy. Efekt jest potowicznym sukcesem Rosji. Opcja antyeuropejska nie wygrała. Ale Rosja może przedstawiać wynik jako remisowy. I mówić, że społeczeństwo w Mołdawii jest podzielone. Bo jest. Jak bardzo dowiemy się po drugiej turze wyborów prezydenckich, gdzie o reelekcję ubiega się proeuropejska prezydentka Maia Sandu. Za rywala ma

byłego prokuratora generalnego. Sandu wygrała pierwszą turę, ale nie bardzo ma rezerwy, z których może czerpać. Z drugiej strony eksperci mówią, że wyborcy innych bliższych Rosji kandydatów niekoniecznie muszą z automatu zagłosować na Alexandra Stoianoglo. Sprawa pozostaje więc otwarta. Tak samo jak przyszłość Mołdawii.

MARCIN KULASEK, WICEMINISTER AKTYWÓW PAŃSTWOWYCH

W STRASBURGU O IMIGRANTACH I... POŻYCZCE

Październik to wyjątkowy miesiąc, bo odbywają się wtedy dwa posiedzenia Parlamentu Europejskiego w Strasburgu. Dlaczego tak? Aby rachunek się zgadzał! Stolicy Alzacji przysługuje bowiem – zgodnie z formalnymi uzgodnieniami na poziomie UE – dwanaście posiedzeń w ciągu roku, a więc średnio jedno na miesiąc. Rzecz w tym, że europosłowie w sierpniu mają wolne (kiedyś wracali do pracy przynajmniej na trzecią dekadę tegoż miesiąca, ale teraz ze względów oszczędnościowych – europoselskie

diety! – władze PE wydłużyły im kanikule), w związku z tym właśnie w dziesiątym miesiącu roku organizowane są dwie sesje, aby dogonić plan. Właśnie dopiero co zakończyła się druga w październiku, a czwarta w nowej kadencji parlamentu sesja. Trwa ona zawsze cztery dni w przeciwieństwie do tzw. minisessji, które odbywają się w Brukseli i trwają dwa dni. Tym razem 720 europosłów (tyle powinno być obecnych po powiększeniu PE od tej kadencji o 15 eurodeputowanych) omówiło przypadający na poniedziałek

Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem. Dyskutowano też o jednolitej europejskiej przestrzeni powietrznej oraz o lepszej ochronie konsumentów i powstrzymaniu nieuczciwej konkurencji. W tej ostatniej sprawie w praktyce sprowadza się to do umocnienia nadzoru UE nad handlem elektronicznym i przywozem towaru – i jest to kolejny przykład na to, jak Unia Europejska po cichu, bez większego rozgłosu, bez zmiany traktatów poszerza swoje kompetencje. Odbyła się też debata na

temat utworzenia specjalnego mechanizmu współpracy pożyczkowej dla Ukrainy oraz „udzielenia Ukrainie wyjątkowej pomocy makrofinansowej” (tak dokładnie brzmiała nazwa tego sprawozdania). Warto podkreślić przy tej okazji, że jak ostatnio Komisja Europejska przekazała Kijowowi 50 miliardów euro z przeznaczeniem na wypłatę pensji pracownikom szkół, przedszkoli i szpitali oraz na renty i emerytury, to... sama musiała pożyczyć pieniądze, aby jej starczyło na te bezzwrotną pomoc dla Ukrainy! Dokładnie

dwie trzecie z tej sumy UE musiała pożyczyć! Europosłowie dyskutowali też o zawieszeniu broni w Libanie i ochronie misji wojskowej ONZ (nazywa się ona UNIFIL) w związku z niedawnymi izraelskimi atakami. Jednak najważniejszą debatą była ta środowa na temat polityki migracyjnej. Miała ona tytuł „Skuteczne i uporządkowane zarządzanie migracją, w szczególności za pomocą nowych ram prawnych dotyczących powrotów”. Niestety, debata ta pokazała, że Unia Europejska,

w tym europarlament, nie ma ani całościowej wizji, jak powstrzymać prawdziwy najazd nielegalnych imigrantów do Europy, ani też woli, żeby się temu przeciwstawić.

RYSZARD CZARNECKI

REKLAMA

ŚWIEĆ PRZYKŁADEM... NA DRODZE

Gmina Gietrzwałd II W miesiącach jesienno-zimowych piesi są szczególnie narażeni na potrącenia. To dlatego w gminie Gietrzwałd po raz kolejny rusza akcja Bezpieczny Świetlik.

Statystyki, jeżeli chodzi o wypadki z udziałem pieszych w ruchu drogowym są zatrważające. W 2023 roku spowodowali oni ponad tysiąc wypadków, w wyniku których śmierć poniosło ponad dwieście osób! Co prawda wypadków było mniej niż w poprzednim roku, jednak więcej ze skutkiem śmiertelnym.

NIEBEZPIECZNA JESIEŃ

Co roku najwięcej wypadków z udziałem pieszych odnotowuje się w jesieni: w miesiącach: październiku oraz listopadzie. Jak mówią statystyki, od zmroku do świtu zdarza się połowa wypadków drogowych, ale przy dziesięciokrotnie mniejszym ruchu pojazdów. Najwięcej pieszych ginie poza obszarem zabudowanym. Najtragiczniejsze są te spowodowane przebywaniem na jezdni. W takiej sytuacji niemal w co drugim wypadku ginie pieszy. Stąd bardzo ważne jest to, aby piesi byli widoczni na drodze, szczególnie najmłodszy, którzy potrafią zachować się, delikatnie mówiąc, niefrasobliwie. Zabawy na jezdni to skrajny przykład braku wyobraźni, jednak i to się niestety zdarza. To przede wszystkim widoczność decyduje o czasie reakcji. Krytyczna może być jedna sekunda! To nie jest żart, bo w tym czasie pojazd jadący z prędkością 70 km/h przemierza 20 metrów. Taki odcinek decyduje o zdrowiu i życiu człowieka.

CZY JEST WIĘC NA TO JAKAŚ RADA?

Piesi błędnie myślą, że skoro widzą nadjeżdżający pojazd, to kierowca również ich widzi... Niestety, pieszy bez odbłasków zlewa się z otoczeniem i jest widoczny dopiero z odległości 20-30 metrów. Będąc wyposażonym w odbłaski, zostanie dostrzeżony z odległości 130-150 metrów. Aż pięć razy wcześniej niż bez odbłasków! Nie trzymajmy więc odbłasków w szufladzie, tylko załóżmy je na swoją garderobę – apeluje Joanna Jaguszewska z Urzędu Gminy w Gietrzwałdzie. – Okazuje się, że często bez chwili zastanowienia wyprawiamy swoje pociechy w drogę nieoświetlonym poboczem. Dlatego kilka lat temu ruszyliśmy z akcją Bezpieczny Świetlik. Zadania realizowane w jej ramach to patrole i co za tym idzie, kontrole pieszych. W akcję zaangażowane są wszystkie placówki edukacyjne, w tym osoby prowadzące zajęcia pozalekcyjne, kluby seniora, urzędnicy i sami mieszkańcy. Akcja, która w tym roku doczekała się siódmej edycji, jest skierowana nie tylko do uczniów gietrzwałdzkich placówek. Co prawda to oni każdego roku są pouczeni przez miejscowych policjantów o tym, jak należy zachować się na drodze. – Docierając do dzieci, docieramy do ich rodziców i dziadków – mówi Joanna Ja-

guszewska. – W tym roku dzięki współpracy z Wojewódzką Komendą Policji w Olsztynie odbędą się spotkania skierowane właśnie do seniorów. Szeroko pojęte bezpieczeństwo w ruchu drogowym w przypadku starszych osób nabiera innego znaczenia. Seniorzy często mają kłopoty z określeniem odległości od pojazdu, a także z tym, z jaką porusza się on prędkością. Dodatkową trudnością jest charakterystyka terenu. Obszar zbudowany w gminie wiejskiej nie oznacza terenu bezpiecznego. Brak chodników czy wąskie pasy drogowe stanowią wyzwanie dla kierowców. – Bezpieczny Świetlik, którego już mamy siódmą edycję, przynosi wymierne efekty – mówi Joanna Jaguszewska. – Wśród mieszkańców naszej gminy wytworzyła się współodpowiedzialność za bezpieczeństwo. Zmotoryzowani często zgłaszają się do urzędu po odbłaski, aby móc je wręczyć mijanym na trasie pieszym. Prym wiodą w tym kierowcy gminnych autobusów, którzy nakładają zwłaszcza dzieci do noszenia elementów poprawiających widoczność na drodze. Trenerzy oraz instruktorzy zajęć pozalekcyjnych zachęcają uczestników, aby ubierali się stosownie do panującej aury i brali ze sobą w drogę odbłaski. Nawet miejscowi przedsiębiorcy wspierają akcję poprzez dostarczanie ich do urzędu.

JAK PODAJE POLICJA, WARTO UŚWIADOMIĆ SOBIE, ŻE WPŁYW NA WIDOCZNOŚĆ MAJĄ ODBŁASKI:

- Dzięki nim pieszy czy rowerzysta widoczny jest z odległości 130-150 metrów.
- Im niżej umieszczony jest odbłask, tym szybciej padną na niego światła reflektorów samochodu i kierowca zobaczy pieszego.
- Pieszego bez odbłasków kierowca jest w stanie zauważyć co najwyżej z odległości 20-30 metrów.
- Kierowcy jadący z przeciwnych kierunków często oślepiają siebie nawzajem. Trudno jest wówczas dostrzec sylwetki pieszych, oraz rowerzystów ubranych na czarno.
- Aby zahamować przed przeszkodą od jej zauważenia kierowca potrzebuje zwykle od 0,8 do 1 sek. Do tego należy dodać działanie układu hamulcowego – około 0,3-0,4 sek. Przy prędkości 50 km/h samochód przejedzie wówczas około 20 metrów!

Z SERCEM NA DŁONI I D**Ą DO WIATRU

CZY WIDZIAŁ KTOŚ OSTATNIO ZDROWY ROZSĄDEK? BO WYDAJE SIĘ, ŻE UNIA EUROPEJSKA ZGUBIŁA GO GDZIEŚ MIĘDZY BRUKSEŁĄ A WARSZAWĄ, PODRÓŻUJĄC AUTOBUSEM PĘDZĄCYM POD HASŁEM „WSZYSCY MIŁE WIDZIANI – ALE OBYWATEL MOŻE POCZEKAĆ”. KIEDY PATRZĘ NA NOWY PAKT MIGRACYJNY, MAM WRAŻENIE, ŻE KTOŚ W TEJ UKŁADANCE ZAMIE NIŁ GŁOWĘ NA WIADOMĄ CZĘŚĆ CIAŁA.

Ujinni dygnitarze postanowili uraczyć nas 49 centrami integracji cudzoziemców. CIC powstaną na wniosek naszego krajowego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Centra mają zapewnić nowym mieszkańcom naszego kraju nie tylko dach nad głową, ale również szeroki wachlarz usług. Nauka języka, opieka psychologiczna, wyjazdy kulturalne i kolonie dla dzieci, finansowanie wizyt lekarskich, wsparcie materialne (żywność, podręczniki itd.), zapewnianie atrakcji kulturalnych i rozrywk, które brzmią jak wersja all inclusive ofert wakacyjnych.

A Janek Kowalski? No cóż, Janek musi sobie radzić sam. Ale dla Polaka to nihil novi. Polak, jak wiadomo, z natury radzi sobie sam. To taki nasz narodowy sport – radosne związywanie końca z końcem, podczas gdy inni mają wszystko podane na srebrnej tacy,

w tym wypadku wyciągniętej z pobabceiny zastawy stołowej samego Kowalskiego. Z jakiego powodu cudzoziemiec obcy kulturowo, ledwie postawi stopę na polskiej ziemi, miałby być witany ciepłym, przytulnym centrum integracji, podczas gdy Jan Kowalski, obywatel z krwi i kości, może sobie co najwyżej pomarzyć o podobnych luksusach?

Równi i równiejsi

Chcąc dopieścić cudzoziemców, Unia Europejska po raz kolejny pokazała, że ma wielkie serce. Problem polega na tym, że nie ma w nim miejsca dla obywatela. Bo kiedy cudzoziemiec cieszy się pełnym wachlarzem wsparcia państwowego, Janek dziwi się, że nic takiego mu nie przysługuje. Aprzecież to właśnie on od lat, dzień w dzień, buduje ten kraj swoimi rękami. Niejedna Polka spojrzy na ten nowy system wsparcia i zapyta: A gdzie moje cen-

Fot. Strażnicznia.pl

Pokaz iluzjonisty w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców oczekujących na deportację lub azyl (Kętrzyn, październik 2024)

trum integracji Polaka? Gdzie mój pakiet usług? Dlaczego moje dzieci nie mają takich atrakcji?

Spójrzmy na to z innej perspektywy. Oto Jan Kowalski, uczciwy obywatel z małego miasteczka. Jego dzieci nie dostaną darmowych kolonii, a on sam nie może liczyć na darmowego tłumacza czy psychologa. Ale czy Janek narzeka? Nie! Bo Janek jest Polakiem, a Polak, jak wiadomo, przyjmie na siebie każdy ciężar, byle tylko inni mogli czuć się komfortowo. W końcu to my, Polacy, je-

steśmy mistrzami w rozdawaniu tego, czego sami nie mamy. Słynni jesteśmy zserca na dłoni, choć nie zawsze zdajemy sobie sprawę z tego, że wyciągając ową dłoń, nieco się pochylamy i odsłaniamy „tyły”.

Ironią losu jest to, że im więcej przywilejów mają cudzoziemcy, tym bardziej polski obywatel czuje się jak gość we własnym kraju. Państwo daje mu tym samym – być może niezamierzony – sygnał, że jest po prostu obywatelem gorszej kategorii. Gościnność

to piękna cecha, ale jeszcze piękniejsza byłaby odrobina ludzkiej sprawiedliwości, a tego tutaj zabrakło.

Wyjeżdżam!

Integracja jest ważna, wsparcie dla tych, którzy przyjeżdżają do nowego kraju, też ma sens, zwłaszcza dla dzieci i kobiet. Ale wszystko ma swoje ramy i granice. Po prostu w świecie, gdzie cudzoziemiec ma przywileje, o których polski obywatel może pomarzyć, powinniśmy się zastanowić, kto tak naprawdę jest gościem, a kto gospodarzem. Czy Jan Kowalski znajdzie swoje „narodowe” centrum integracji? Trudno powiedzieć. Ale jedno jest pewne – póki cudzoziemiec ma więcej przywilejów niż obywatel, coś w tej układance nie gra – moralnie, społecznie i finansowo.

Polska „szlachecka” gościnność jest w Europie dobrze znana, o czym świadczą pamiątniki i relacje cudzoziemców odwiedzających

dawną Rzeczpospolitą. Czasami gościna była aż nadto „obfita” i wylewna, ale jednocześnie mawiano: „Gość nie w porę gorszy od Tata-rzyna”. Przekonał się o tym wieki temu niejaki szlachcic Sobieski, który gościł wyjątkowo natrętnego pana brata z obfitą świtą. Mając go po czterech dniach dość, zakomunikował, że wyjeżdża, na co ów obruszył się, uznając wyjazd gospodarza w trakcie jego obecności za afront. Sobieski odrzekł: „Miłościwy panie, ponieważ ode mnie ztą hordą nie chcecie jechać, pojedą ja do was!”.

No cóż, wówczas podziało i natręt wyjechał. Ale czy udałoby się z obecnymi cudzoziemcami? Europejczycy jakoś nie marzą o wyjeździe do krajów Trzeciego Świata, a z kolei owi cudzoziemcy nie mają po co wracać, tym bardziej, że tutaj Unia wszystko podaje im do stołu na tacy. A my mamy pełnić rolę lokaja.

MACIEJ CHROŚCIELEWSKI

Fot. Andrzej Mielnicki

Jak ważne są światła, a już szczególnie teraz, kiedy zmrok szybko zapada, nie trzeba nikomu specjalnie tłumaczyć. Ale trzeba sprawdzać ich ustawienie, tak by samemu dobrze widzieć, ale też np. nie oślepić innych kierowców.

Jest ku temu doskonała okazja, bo zaczęła się ogólnopolska akcja Twoje Światła – Nasze Bezpieczeństwo 2024. To wspólna inicjatywa wielu instytucji, w tym policji, Polskiego Instytutu Samochodowego i Polskiej Izby Stacji Kontroli Pojazdów, która ma na celu zwrócenie uwagi

kierujących na zagrożenia związane z nieprawidłowym oświetleniem pojazdów. W wybrane soboty kierowcy będą mieli możliwość bezpłatnego sprawdzenia świateł w swoich pojazdach. Takie dni otwarte zaplanowano 26 października, 16 i 23 listopada oraz 7 grudnia 2024 r.

— Chcemy uświadomić kierowcom, jak ważny jest stan oświetlenia pojazdów, jakie są związane z tym zagrożenia — podkreślił podinsp. Krzysztof Walaszczyk, zastępca naczelnika Wydziału Ruchu Drogowego KWP w Olsztynie podczas briefingu

KIEROWCO, OŚWIETLAJ, ALE NIE OŚLEPIAJ!

Twoje Światła — Nasze Bezpieczeństwo 2024 — pod takim hasłem ruszyła tegoroczna akcja sprawdzania świateł w samochodach. Kierowcy będą mogli to zrobić za darmo.

inaugurującego kampanię, który odbył się w Okręgowej Stacji Kontroli Pojazdów WORD w Olsztynie. Jak dodał, policja będzie prowadziła w regionie kontrole stanu oświetlenia pojazdów, co w przypadku niewłaściwego oświetlenia może oznaczać też wizytę w stacji kontroli pojazdów.

Dlaczego tak ważne jest prawidłowe ustawienie świateł?

— Chodzi o to, żeby widzieć drogę przed sobą, a jednocześnie nie oślepić innych użytkowników — tłumaczył na konferencji Bernard Chłosta, starszy diagnosta OSKP WORD.

Często złe oświetlenie to wynik po prostu złe zamontowanej żarówki, a po wymianie reflektorów należy bezwzględnie sprawdzić i wyregulować ewentualnie ustawienie świateł. Skąd kierowca ma wie-

dzieć, że ma źle ustawione światła? Jak wyjaśnił diagnosta, doświadczony kierowca widzi, że światło świeci albo bardzo blisko, a więc nie oświetla odpowiednio drogi, albo świeci, jak to niektórzy kierowcy określają, po czubkach drzew.

— Apelujemy i zachęcamy, żeby zwracać uwagę na ustawienie świateł, żeby mieć świadomość, że to wpływa na komfort i bezpieczeństwo nasze, ale też innych uczestników ruchu drogowego — dodał Michał Wypij, zastępca dyrektora WORD w Olsztynie.

W województwie warmińsko-mazurskim w akcji bierze udział 98 stacji. Ich wykaz, jak też wszystkich stacji w Polsce, oraz informacje, gdzie i kiedy można sprawdzić światła, są dostępne m.in. na stronie internetowej KWP w Olsztynie.

REKLAMA

Największa Hurtownia Odzieży w Olsztynie

Olsztyn, ul. Wyszyńskiego 7
tel. 89 534 63 52

www.gracjaolsztyn.pl

Z tym kuponem kupisz bez marży*
Oferta ważna do 9 listopada 2024 r.

Hurtownia wprowadziła na stałe

sprzedaż detaliczną

Serdecznie zapraszamy

• pon.-pt. 9.00-17.00
• sob. 9.00-15.00

* Do zakupu bez marży uprawniona tylko kupon z papierowego wydania gazety.

Zdjęcie jest jedynie ilustracją do tekstu. Fot. PAP/JEP/DARREN

EKOŁODZY?

O TYM, JAK NIEKIEDY DZIAŁAJĄ EKOŁODZY, KRĄŻĄ LEGENDY. CZY PRZYCZYNIĄ SIĘ DO UTRĄCENIA JEDNEJ Z NAJWIĘKSZYCH INWESTYCJI PLANOWANYCH W OSTATNIEJ DEKADZIE NA WARMII I MAZURACH? DLACZEGO EKOŁODZY Z WARSZAWY I KUJAW MOBILIZUJĄ SIĘ PRZECIWKO BUDOWIE PARKU ROZRYWKI W ŁUTYNÓWKU, A MILCZĄ W GIETRZWAŁDZIE?

Plany budowy Rodzinnego Parku Rozrywki w Łutynówku pod Olsztynkiem od początku wzbudzały ogromne zainteresowanie. Minęły dwa lata od rozpoczęcia starań o ich realizację. Inwestycja ma być jednym z największych tego typu obiektów w Europie, rozciągającym się na 154 hektarach. W pierwszej fazie budowa ma być prowadzona na 20 hektarach i tylko na pierwszym etapie pochłoniąć ponad 100 milionów złotych. Dla regionu Warmii i Mazur to ogromna szansa — park ma przyciągać nawet 2 miliony gości rocznie. Już sama lokalizacja, między Trójmiastem a Warszawą, sprawia, że Łutynówek ma szansę stać się jednym z najważniejszych centrów turystycznych Polski. Park zapewni pracę dla ponad 300 osób, a także ożywi lokalną infrastrukturę hotelarską i gastronomiczną.

— Głęboko wierzę, że jeszcze w tym roku wmurujemy kamień węgielny pod tę inwestycję — mówi z nadzieją starosta olsztyński Andrzej Abako jeszcze niedawno. — Inwestor może zacząć szukać innego miejsca — stwierdza teraz.

Warszawiacy chcą urządzić Warmię

Choć projekt budowy parku rozrywki w Łutynówku zyskał poparcie lo-

kalnych władz, nie spotkał się z przychylnością organizacji ekologicznych. Co ciekawe, największy opór nie pochodzi od mieszkańców regionu, ale od organizacji z Warszawy i Kujaw. Towarzystwo Ochrony Przyrody z Warszawy oraz Zielone Kujawy złożyły odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego (SKO).

Przypomnijmy, do czego zastrzeżenia mają organizacje ekologiczne. Przede wszystkim do decyzji o rygorze natychmiastowego wykonania uzgodnień środowiskowych, który nadał im burmistrz Olsztynka. Rygor pozwala na kontynuację procedur uzyskania pozwolenia na budowę mimo zaskarżeń. Krytykują także proces konsultacji dokumentów środowiskowych oraz fakt, że, ich zdaniem, nie zostali uznani za stronę postępowania.

Odwołania ekologów skierowane do SKO mogą opóźnić rozpoczęcie budowy nawet o kilka miesięcy, a burmistrz Waraksa obawia się, że w najgorszym scenariuszu inwestycja może zostać wstrzymana. Procedura uzgodnień środowiskowych trwała blisko dwa lata, a Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska dokładnie badała wpływ inwestycji na setki gatunków zwierząt i roślin.

— Czekamy na decyzję SKO. Jeśli uzgodnienia środowiskowe zostaną

podważone, będziemy musieli rozpocząć całą procedurę od nowa, co oznacza wielomiesięczne opóźnienia — dodaje Waraksa.

Wojewoda wciska hamulec

Problemy inwestora nie kończą się jednak na odwołaniach ekologów. Niedawno wojewoda warmińsko-mazurski wydał decyzję o wstrzymaniu natychmiastowej wykonalności decyzji starosty olsztyńskiego, która zatwierdzała projekt budowlany parku w Łutynówku. Decyzja wywołała spore zamieszanie, ponieważ wielu obserwatorów obawia się, że może ona oznaczać całkowitą blokadę inwestycji.

Co prawda Szymon Tarasewicz, rzecznik prasowy wojewody, uspokaja, że decyzja nie jest blokadą. Twierdzi też, że wojewoda działa jako strażnik prawa, dbając o to, aby wszelkie przepisy były przestrzegane.

— Wstrzymanie natychmiastowej wykonalności, to efekt złożenia wniosku jedynie na budowę pierwszego etapu kompleksu rozrywkowego w Łutynówku. Inwestor nie przedstawił pełnego planu zagospodarowania całej inwestycji — mówi „Gazecie Olsztyńskiej” Szymon Tarasewicz. — Zażalenie zobowiązuje do przedstawienia kompletnej dokumentacji, aby ocenić

zgodność całego przedsięwzięcia z prawem budowlanym — dodaje.

Z kolei starosta olsztyński Andrzej Abako zauważa, że opóźnienia mogą mieć poważne konsekwencje dla inwestora. — Jeśli procedury będą się przeciągać, inwestor może zdecydować się na przeniesienie projektu do innej lokalizacji, na przykład do Rzgowa pod Łodzią, gdzie już prowadzi park rozrywki — powiedział nam w czwartek Andrzej Abako.

Stracone szanse?

Rzgów pod Łodzią to miejsce, gdzie inwestor z sukcesem prowadzi już podobny park rozrywki — Mandorię, największy rodzinny park rozrywki pod dachem w Polsce. I co tu dużo mówić, argument, że obecne problemy w Łutynówku mogą skłonić inwestora do przeniesienia planowanej inwestycji do Rzgowa, przemawia do wyobraźni. To byłaby ogromna strata dla Warmii i Mazur, które liczyły na ożywienie turystyczne i gospodarcze.

Łutynówek miał (ma) być miejscem, które przyciągnie miliony gości z całego świata. Planowane atrakcje, takie jak najwyższa w Europie wieża swobodnego spadania, miały (mają) stać się symbolem nowoczesnej turystyki w regionie. Park miał (ma) również przyczynić się do

rozwoju infrastruktury hotelowej i gastronomicznej, a także stworzyć setki miejsc pracy.

— Nasz region już teraz odwiedza około 3 milionów turystów rocznie. Park w Łutynówku mógłby wywołać efekt synergii, przyciągając jeszcze więcej gości i tworząc nową atrakcję na turystycznej mapie Polski — jeszcze niedawno przekonywał starosta Abako.

Bony, ach, te bony

Warto przy tym pamiętać, że za takim miejscem jak wielki park rozrywki idą gigantyczne pieniądze. Wystarczy przypomnieć statystyki. Program bonów turystycznych, który ruszył w 2020 roku, zasilł wiele parków rozrywki w Polsce, ale największym beneficjentem tego programu stała się Energylandia. W sumie do parku w Zato- rze trafiło aż 128 mln zł. Województwo małopolskie, gdzie działa Energylandia, otrzymało aż 675 mln zł z programu bonów, co stanowiło ogromny zastrzyk gotówki dla lokalnej branży turystycznej.

Dla porównania, Warmia i Mazury otrzymały 128 mln zł z programu bonów turystycznych. Gdyby park rozrywki w Łutynówku powstał, region mógłby liczyć na znacznie większe benefity z bonów, co mogłoby zrewolucjonizować lokalny rynek turystyczny. Przecież argument, że taka inwestycja mogłaby przyciągać miliony turystów rocznie, a korzyści finansowe dla regionu byłyby nie do przecenienia, był powtarzany bez końca.

Jak to robią ekolodzy?

Działania ekologów w sprawie parku w Łutynówku budzą spore kontrowersje. Tym bardziej, że ich zainteresowanie jest wyjątkowo wybiórcze. Organizacje ekologiczne z Warszawy i Kujaw intensywnie walczą przeciwko budowie parku na Warmii i Mazurach, ale np. w przypadku gigantycznego centrum logistycznego Lidla, które powstaje w Gietrzwałdzie, nie podejmują żadnych działań.

Jacek Wiącek, przewodniczący Komitetu Obrony Gietrzwałdu, nie kryje swojego zdziwienia. — Dlaczego ekolodzy interweniują w Łutynówku, a tutaj, w Gietrzwałdzie milczą? Przecież budowa Lidla wiąże się z poważnymi zagrożeniami środowiskowymi, w tym zmianą rzeźby terenu i naruszeniem stosunków wodnych — mówi w rozmowie z „Gazetą Olsztyńską”.

W Gietrzwałdzie największym problemem, według przeciwników inwestycji, jest planowane składowisko odpadów i składowanie szkodliwych materiałów. — W grę wchodzi tysiące, a dokładnie 154 tysiące ton odpadów rocznie, a jednak ekolodzy nie podejmują działań, które w innych miejscach już by uruchomili — dodaje Wiącek. — Sama lista nazw pierwiastków szkodliwych substancji, które mają być składowane pod naszym nosem, a prawdopodobnie będą także zatrzymywały lokalne wody gruntowe, zajmuje co najmniej półtorej strony wydruku — podkreśla.

STANISŁAW KRYŚCIŃSKI

Jednym z bardzo ważnych dokumentów wyrażających troskę Jana Pawła II o rodzinę była Karta praw rodziny przedłożona 22 października 1983 roku przez Stolicę Apostolską „wszystkim osobom, instytucjom i władzom zainteresowanym misją rodziny w dzisiejszym świecie”. W tym uniwersalnym dokumencie, skierowanym do każdej rodziny, do wszystkich narodów, chociaż nie wiążącym z punktu widzenia prawa, Stolica Apostolska wzywa wszystkie państwa, organizacje międzynarodowe oraz wszystkie zainteresowane instytucje i osoby do poszanowania tych praw oraz do zapewnienia ich rzeczywistego uznania i przestrzegania.

We wprowadzeniu czytamy: „Ważne jest właściwe zrozumienie natury i stylu przedstawionej tutaj Karty. Dokument ten nie stanowi wykładu teologii dogmatycznej czy moralnej na temat małżeństwa i rodziny, chociaż wyraża myśl Kościoła w tej dziedzinie. Nie jest także kodeksem postępowania przeznaczonym dla zainteresowanych osób czy instytucji. Również nie jest to zwykła deklaracja teoretycznych zasad dotyczących rodziny. Celem Karty jest przedstawienie wszystkim współczesnym chrześcijanom i niechrześcijanom ujęcia – na tyle pełnego i uporządkowanego, na ile to było możliwe – podstawowych praw właściwych owej naturalnej i powszechnej społeczności, jaką jest rodzina”.

Zapisy 12 artykułów Karty praw rodziny odwołują się zarówno do dokumentów Stolicy Apostolskiej, jak i do dokumentów przyjętych i ratyfikowanych przez państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym m.in. Powszechnej deklaracji praw człowieka, Konwencji o prawach dziecka, Międzynarodowej konwencji o prawach ekonomicznych, społecznych i kulturalnych oraz Międzynarodowej konwencji o prawach cywilnych i politycznych. Takie referencje podkreślają uniwersalny charakter dokumentu przedłożonego przez Stolicę Apostolską, w którym

Fot. Freepik

KARTA PRAW RODZINY – UNIWERSALNA I AKTUALNA

ROCZNICA WYBORU KARD. KAROLA WOJTYŁY NA PAPIEŻA (16 PAŹDZIERNIKA 1978 ROKU) KAŻDEGO ROKU STAJE SIĘ OKAZJĄ DO PRZYPOMNIENIA DOKONAŃ JANA PAWŁA II W CZASIE 27-LETNIEGO PONTYFIKATU, W TYM LICZBY I MIEJSC PIELGRZYMEK, BEATYFIKACJI I KANONIZACJI CZY LICZBY ADHORTACJI, ENCYKLIK I LISTÓW APOSTOLSKICH. PODKREŚLANE JEST CZĘSTO TO, ŻE W BOGACTWIE PONTYFIKATU JANA PAWŁA II SZCZEGÓLNE MIEJSCE ZAJMOWAŁA TROSKA O SPRAWY RODZIN, ŻYJĄCYCH W KAŻDEJ CZĘŚCI ŚWIATA. PAPIEŻ JAN PAWEŁ II WYRAŻAŁ TO W SWOICH HOMILIACH, WYSTĄPIENIACH I SYGNOWANYCH DOKUMENTACH PRZEDKŁADANYCH PRZEZ STOLICĘ APOSTOLSKĄ.

prawa są wyrażone ze świadomością, kim jest człowiek i czym są wspólne wartości całego rodzaju ludzkiego.

Dwanaście artykułów o prawach rodziny

Właśnie mija 41 lat od przedłożenia Karty praw rodziny, a treści sformułowane we wstępie i 12 artykułach nie straciły na swej aktualności, a wręcz przeciwnie – wciąż żywo odnoszą się do najistotniejszych problemów życia każdej rodziny bez względu na jej pochodzenie, przynależność etniczną czy miejsce zamieszkania.

Ten międzynarodowy dokument jest uniwersalnym i modelowym zbiorem praw, zasad, norm i postulatów dotyczących rodziny i jej wszystkich członków, a odnosi się m.in. do wspierania instytucjonalnej wartości małżeństwa, ochrony godności i równych praw człowieka, prawa do założenia rodziny i decydowania o czasie narodzin i liczbie dzieci, ochrony i poszanowania życia ludzkiego od sa-

mego poczęcia, wykluczenia manipulacji eksperymentalnych na ludzkim embrionie, pierwotnego i niezbywalnego prawa rodziców do wychowania potomstwa zgodnie ze swoimi przekonaniami moralnymi i religijnymi.

W dalszej części znajdziemy także zapisy dotyczące zagwarantowania rodzinie przez władze publiczne nikogo nie dyskryminującej polityki rodzinnej w kwestiach prawnych, gospodarczych, społecznych i finansowych.

Począwszy od podkreślenia we wstępie ogólnych stwierdzeń, m.in. że prawa ludzkie, chociaż ujęte jako prawa jednostki, posiadają podstawowy wymiar społeczny, wyrażający się w sposób zasadniczy i przyrodzony w rodzinie poprzez podkreślenie, że rodzina zbudowana na małżeństwie, głębokim i uzupełniającym się związku mężczyzny i kobiety, jest związkiem naturalnym, pierwotnym w stosunku do państwa czy jakiegokolwiek innej wspólnoty, posiada swoje własne, niezbywalne

prawa. Wyrazem troski jest także podkreślenie konieczności uznawania i obrony instytucji rodziny przez społeczeństwo, a w szczególności państwa i organizacje międzynarodowe, które winny czynić wszystko, co możliwe, celem zabezpieczenia wszelkiej pomocy: politycznej, ekonomicznej, społecznej i prawnej, niezbędnej do umocnienia jedności i stabilności rodziny, tak aby mogła ona sprostać swym specyficznym zadaniom.

Uniwersalnym podejściem wyrażonym w Karcie praw rodziny jest pozostawienie każdemu człowiekowi prawa do swobodnego wyboru drogi życiowej, a więc do zawarcia związku małżeńskiego i założenia rodziny albo do pozostania w stanie bezennym. Przy tym mocny akcent położony jest na prawo do zawarcia przez kobietę i mężczyznę związku małżeńskiego i założenia rodziny bez żadnej dyskryminacji oraz z poszanowaniem godności i podstawowych praw człowieka. Również zasada

komplementarności kobiety i mężczyzny w małżeństwie, ich równe prawa i godność należą każdemu z nich są wartościami uniwersalnymi przewijającymi się w treści dokumentu.

Artykuł 5

Warty podkreślenia jest, bardzo aktualny, zwłaszcza w obecnej rzeczywistości, zapis wartykułu 5 o pierwotnym, niezbywalnym prawie rodziców do wychowania potomstwa oraz uznania ich za pierwszych i głównych jego wychowawców. Szczególnie alarmujący jest zapis w punkcie d o naruszaniu praw rodziców, gdy państwo narzuca obowiązkowy system wychowania, z którego zostaje usunięta całkowicie formacja religijna.

Przedstawiona tutaj lista nie wyczerpuje wszystkich zagadnień, które wyrażone są w Karcie praw rodziny, zatem zachęcam do zapoznania się z dokumentem, który może ustrukturyzować postrzeganie praw rodziny, również w demokracji.

Dzień Praw Rodziny

Osiem lat temu, 21 października 2016 roku, w przeddzień rocznicy przedłożenia Karty praw rodziny, Sejm RP przyjął uchwałę w sprawie ustanowienia Dnia Praw Rodziny o następującej treści: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatroskany o przyszłość rodziny opartej na trwałym związku mężczyzny i kobiety, otwartym na przekazywanie życia i zaspokojenie podstawowych potrzeb małżonków i dzieci, ustanawia dzień 22 października Dniem Praw Rodziny”.

Pomimo że ani Karta praw rodziny, ani uchwała Sejmu nie jest dokumentem wiążącym z punktu widzenia prawa, jednak może służyć organizacjom, rodzinom czy rodzicom jako punkt odniesienia do ich zmagania o poszanowanie praw i godności rodziny z instytucjami, które wyznaczają i narzucają politykę niesprzyjającą rodzinie.

I co dalej?

Obserwując obecne światowe czy europejskie trendy w rozwiązaniach ekonomicznych, społecznych czy prawnych wobec rodziny, można dostrzec bardzo duże zaniepokojenie tej części społeczeństwa, dla której rodzina jest nieustannie jedną z najwyższych wartości. Szczegółowe rozwiązania prawne dotyczące rodziny są zróżnicowane i ulegają zmianom, powodując niepewność zwłaszcza co do sytuacji ekonomicznej rodzin, która może zachwiać ich stabilnością. Również niektóre planowane rozwiązania prawne w obrębie Unii Europejskiej mogą uderzyć w prawa i godność rodziny.

Jawi się zatem pytanie o traktowanie rodziny i życia ludzkiego w kontekście rozwiązań prawnych: czy ustanawiający prawo wybiorą ocalenie i solidarność z każdym człowiekiem, tak jak nauczał Jan Paweł II, czy też przeciwnie, wybiorą moralne samounicestwienie, godząc w podstawową komórkę społeczeństwa, jaką jest rodzina i życie najsłabszych spośród ludzi, wsamochowieństwo człowieka?

KATARZYNA MAZELA

AMERYKAŃSKA ODYSEJA: 72-GODZINNA PODRÓŻ Z SAN FRANCISCO DO NOWEGO JORKU

PODRÓŻ KOLEJĄ Z SAN FRANCISCO DO NOWEGO JORKU JEST MARZENIEM WIELU PODRÓŻNIKÓW, A PRZEMIERZANIE TEGO OGROMNEGO, FASCYNUJĄCEGO KRAJU POCIĄGIEM TO JEDNO Z NAJBARDZIEJ EKSCYTUJĄCYCH DOŚWIADCZEŃ PODRÓŻNICZYCH, JAKIE MOŻNA SOBIE WYOBRAZIĆ. TAKA WYPRAWA TO JEDNAK NIE TYLKO PRZEMIESZCZANIE SIĘ Z JEDNEGO KRAŃCA STANÓW ZJEDNOCZONYCH NA DRUGI, ALE RÓWNIEŻ OKAZJA DO TEGO, ŻEBY ZANURZYĆ SIĘ W WYJĄTKOWYM KALEJDOSKOPIE AMERYKAŃSKICH KRAJOBRAZÓW, UKAZUJĄCYCH RÓŻNORODNOŚĆ I BOGACTWO PRZYRODY ORAZ KULTURY KRAJU, KTÓREGO ROZMIARY BUDZĄ PODZIW I RESPEKT.

Trasa z San Francisco do Nowego Jorku, obsługiwana przez Amtrak, jest jedną z najdłuższych, a jednocześnie najpiękniejszych tras kolejowych w USA, a jej przemierzenie zajmuje aż 72 godziny. Chociaż nie ma bezpośredniego pociągu, który łączy oba te miasta, przesiadka w Chicago dodaje podróży dodatkowego uroku i oferuje możliwość zwiedzenia Wietrznego Miasta.

Przystanek pierwszy: Kalifornia

Podróż rozpoczyna się na stacji w mieście Emeryville w Kalifornii, oddalonego o kilka kilometrów od San Francisco i zaledwie kilka minut od wybrzeża Oceanu Spokojnego. Z tego miejsca wyrusza pociąg o nazwie California Zephyr, który wiezie pasażerów przez pasmo górskie Sierra Nevada, majestatyczne Góry

Skaliste, a także równiny Nebraski i Kolorado. Podczas tej części podróży, która trwa około 51-52 godzin, pociąg mija takie miasta jak Sacramento, Reno, Salt Lake City, Denver i Omaha.

Początkowe widoki to zielone, nadmorskie doliny oraz imponujące kalifornijskie miasta, które stopniowo ustępują miejsca surowym, skalistym szczytom Sierra Nevady. Opuszczając Sierre, sceneria zaczyna powoli przechodzić w pustynne tereny Nevady. Tu pojawiają się olbrzymie, otwarte przestrzenie piaszczystych równin, gdzie każdy kilometr niesie ze sobą poczucie bezkresu i wolności. Z okien pociągu widać niemal niezamieszane pustkowia, gdzie jedynymi oznakami życia są czasem przejeżdżające daleko ciężarówki lub samotne rancza.

Jednym z najpiękniejszych odcinków trasy jest przejazd przez Góry Skaliste w stanie Kolorado. Krajobrazy, jakie oferuje ten etap podróży, to piękne lasy iglaste, górskie rzeki o krystalicznie czystej wodzie, gigantyczne formacje skalne powstałe miliony lat temu czy monumentalne góry pokryte białym puchem.

Po opuszczeniu Kolorado krajobraz za oknem pociągu wypełniają rozciągające

się niemal w nieskończoność Wielkie Równiny, mogące niektórym przywodzić na myśl sceny z westernu – bezgraniczne przestrzenie, gdzie czas wydaje się zwalniać, a natura dominuje nad człowiekiem. Ta część trasy jest mniej dynamiczna, ale to właśnie tutaj pasażerowie mogą naprawdę poczuć ogrom Stanów Zjednoczonych. Równiny stanów Nebraska i Iowa to rozległe pola uprawne i małe, sielskie miasteczka, które przypominają o prostocie życia w centralnej części kraju.

Przystanek drugi: przesiadka w Chicago

Przesiadka w Chicago to moment, w którym podróż nabiera nowej energii, przypominając, że Stany Zjednoczone to nie tylko kraj dzikiej natury i rozległych przestrzeni, ale też tętniących życiem, pełnych historii miast. Czas spędzony w Chicago warto wykorzystać na zwiedzanie miasta. Można odwiedzić na przykład Art Institute of Chicago – jedno z najstarszych muzeów sztuki w USA czy udać się na Navy Pier, popularny kilometrowy pomost z barami, restauracjami i 60-metrowym diabelskim młynem. Miłośnicy kulinariów powinni

spróbować pizzy z patelni, z której słyną lokalne restauracje.

Po przesiadce w Chicago czeka nas kolejny, już ostatni etap podróży, tym razem w pociągu zwanym Lake Shore Limited, który kursuje trasą prowadzącą wzdłuż brzegów jeziora Michigan, a później przez górski region Appalachów. Wschodnie wybrzeże USA jest znane z malowniczych jezior, lasów, rzek i wzgórz. To bardziej subtelna, romantyczna część trasy. Podróż pociągiem Lake Shore Limited to także okazja do zobaczenia Wielkich Jezior oraz legendarnego kanału Erie.

Spektakularny finał: Nowy Jork

Podróż kończy się na Penn Station w Nowym Jorku, jednej z najbardziej ruchliwych stacji kolejowych na świecie, zlokalizowanej w samym sercu Manhattanu. Tu naturalnie krajobraz zmienia się diametralnie – zamiast natury pasażerowie zanużają się w gwarze wielkiej metropolii. Jednak nawet w tym momencie podróż kolejną oferuje coś wyjątkowego: widok na Nowy Jork, który stopniowo odsłania swoje najbardziej charakterystyczne wieżowce,

mosty i ulice. Jak w finałowej scenie filmu, gdzie bohater dociera do celu, pasażerowie mają poczucie spełnienia, podziwiając to, co oferuje miasto, które nigdy nie śpi. Nowy Jork to niekończące się możliwości zwiedzania, od spaceru po Central Park przez wizytę w Muzeum Sztuki Nowoczesnej (MoMA) po niezapomniane widoki na miasto z tarasu widokowego One World Observatory.

Koszty i komfort: opcje dla każdego

Ta epicka podróż, mierząca blisko 3000 mil, czyli prawie 5000 kilometrów, jest dostępna już za zaledwie 236 USD, co czyni ją jedną z najtańszych długodystansowych podróży na świecie. Choć najtańsza opcja to podróż w jedną stronę z miejscami siedzącymi w klasie ekonomicznej, Amtrak oferuje również bardziej komfortowe rozwiązania, takie jak przedziały sypialne, które zapewniają większą wygodę i prywatność podczas tej wielodniowej podróży. Pasażerowie wybierający droższą opcję będą mogli skorzystać nie tylko z wygodnych łóżek, ale także z darmowych posiłków w restauracji, co zapewne nada podróży odrobinę luksusu.

Dla większych grup podróżujących razem dostępne są większe apartamenty sypialne, które mogą pomieścić do sześciu osób.

Powolne tempo, ekspresowe wrażenia

USA to mozaika krajobrazów, którą trudno w pełni docenić z okna samolotu. Podróż pociągiem pozwala na prawdziwe zanurzenie się w zmieniające się scenerie, gdzie każdy stan, każdy region odkrywa nowe aspekty piękna tego kraju. To, co z lotu ptaka wydaje się tylko małym fragmentem, z poziomu torów kolejowych staje się fascynującym światem pełnym różnorodności.

Choć jest to niewątpliwie czasochłonny sposób na przemieszczanie się przez kontynent, oferuje on coś, czego trudno doświadczyć podczas lotu samolotem – przyzwolenie na zwolnienie szalonego tempa, którym większość z nas obecnie żyje. Podróż trwająca 72 godziny nie pozwoli na żaden pośpiech czy stres, ale zachęci do rozmów czy pozwoli nadrobić zaległości wlekturze. Dla tych, którzy cenią sobie takie doświadczenia, podróż z Amtrakiem przez serce Ameryki może okazać się niezapomnianą przygodą.

REKLAMA

KONSTAŁ GARAZE blaszane
BRAMY garażowe
KOJCE dla psów

Najniższe CENY
Różne wymiary
Transport cały kraj
Montaż GRATIS
Dogodne RATY

89-650-30-43 85-733-60-26
29-642-34-61 55-621-23-38
512-853-323
www.konstal-garaze.pl

184240tr-b-P

CO, GDZIE KIEDY? OLSZTYŃSKIE KINA REPERTUAR HELIOS

Piątek, 25 października

VENOM 3: OSTATNI TANIEC / dubbing: 12:30, 16:00; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / napisy: 15:00, 17:30, 18:30, 20:00, 21:00; DEMON / napisy: 11:45, 17:15, 20:45; U PANA BOGA W KRÓLOWYM MOŚCIE: 17:00, 19:30; ELLI I EKIPA STRASZAKÓW / familijny / dubbing: 11:10, 13:40; EMMA ODWAŻNA / familijny / dubbing: 13:50, 15:50; MEGALOPOLIS / napisy: 19:15; QUO VADIS / dubbing: 11:30; TERRIFIER 3 / napisy: 12:00, 16:45, 20:15; DZIKI ROBOT / familijny / dubbing: 13:15, 15:40, 18:15; UŚMIECHNIJ SIĘ 2 / napisy: 14:15, 17:45, 19:45; JOKER: FOLIE A DEUX / napisy: 14:45; KULEJ. DWIE STRONY MEDALU: 11:20; SUBSTANCJA / napisy: 13:30; WROOKLYN ZOO: 20:30; WYBRANIEC / napisy: 14:30

Sobota, 26 października

VENOM 3: OSTATNI TANIEC / dubbing: 10:00, 12:30, 16:00; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / napisy: 15:00, 17:30, 18:30, 20:00, 21:00; DEMON / napisy: 15:10, 19:00, 21:10; U PANA BOGA W KRÓLOWYM MOŚCIE: 16:30; ELLI I EKIPA STRASZAKÓW / familijny / dubbing: 10:20, 13:45; EMMA ODWAŻNA / familijny / dubbing: 10:10, 16:15; MEGALOPOLIS / napisy: 17:15; QUO VADIS / dubbing: 12:20; TERRIFIER 3 / napisy: 11:00, 17:00, 19:45; DZIKI ROBOT / familijny / dubbing: 11:45, 14:30, 16:45, 18:15; UŚMIECHNIJ SIĘ 2 / napisy: 14:10, 17:45, 20:15; JOKER: FOLIE A DEUX / napisy: 14:45; KULEJ. DWIE STRONY MEDALU: 12:15; MÓJ PRZYJACIEL PINGWIN / familijny / dubbing: 12:20; SUBSTANCJA / napisy: 19:30; WROOKLYN ZOO: 20:30; WYBRANIEC / napisy: 11:15

Niedziela, 27 października

VENOM 3: OSTATNI TANIEC / dubbing: 10:30, 13:00, 16:30; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / napisy: 15:30, 18:00, 19:00, 20:30, 21:30; DEMON / napisy: 12:50, 19:15, 20:45; U PANA BOGA W KRÓLOWYM MOŚCIE: 11:10, 17:00, 20:00; ELLI I EKIPA STRASZAKÓW / familijny / dubbing: 10:40, 13:30, 15:10; EMMA ODWAŻNA / familijny / dubbing: 11:30, 15:50; MEGALOPOLIS / napisy: 18:45; QUO VADIS / dubbing: 12:00; TERRIFIER 3 / napisy: 14:15, 18:15, 21:00; DZIKI ROBOT / familijny / dubbing: 10:10, 12:40, 17:15; UŚMIECHNIJ SIĘ 2 / napisy: 13:45, 16:15, 19:45; JOKER: FOLIE A DEUX / napisy: 17:45; KULEJ. DWIE STRONY MEDALU: 15:45; MÓJ PRZYJACIEL PINGWIN / familijny / dubbing: 10:20; SUBSTANCJA / napisy: 12:30; WROOKLYN ZOO: 11:00; WYBRANIEC / napisy: 21:20

REPERTUAR MULTIKINO

Piątek, 25 października

UŚMIECHNIJ SIĘ 2 / napisy: 15:20, 18:15, 21:10; WROOKLYN ZOO: 17:30; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / napisy: 10:50, 16:10, 19:35, 20:35, 22:05, 23:10; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / dubbing: 13:25, 14:25, 17:00, 18:45; TERRIFIER 3 / napisy: 15:15, 18:00, 20:55, 22:50; DZIKI ROBOT / familijny / dubbing: 16:05, 18:30; JOKER: FOLIE A DEUX / napisy: 14:30, 20:20, 23:20; KULEJ. DWIE STRONY MEDALU: 12:20; MÓJ PRZYJACIEL PINGWIN / familijny / dubbing: 14:00; SUBSTANCJA / napisy: 20:45; GRU I MINIONKI: POD PRZYKRYWKĄ / familijny / dubbing: 15:00; DEMON / napisy: 19:00, 21:10, 23:20; ELLI I EKIPA STRASZAKÓW / familijny / dubbing: 10:10; EMMA ODWAŻNA / familijny / dubbing: 11:15, 13:15, 16:00; QUO VADIS / dubbing: 12:20; U PANA

BOGA W KRÓLOWYM MOŚCIE:

17:15, 20:00; WYBRANIEC / napisy: 16:20
Sobota, 26 października
UŚMIECHNIJ SIĘ 2 / napisy: 15:20, 18:15, 21:10; WROOKLYN ZOO: 17:30; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / napisy: 13:35, 18:45, 20:20, 21:20; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / dubbing: 10:00, 12:35, 15:10, 16:10, 17:45, 19:35; TERRIFIER 3 / napisy: 12:10, 18:25, 21:15; DZIKI ROBOT / familijny / dubbing: 10:35, 10:55, 13:15, 15:00, 18:35; JOKER: FOLIE A DEUX / napisy: 15:35, 20:30; KULEJ. DWIE STRONY MEDALU: 11:00; MÓJ PRZYJACIEL PINGWIN / familijny / dubbing: 11:15, 14:00; BEETLEJUICE BEETLEJUICE / dubbing: 10:00; SUBSTANCJA / napisy: 20:55; GRU I MINIONKI: POD PRZYKRYWKĄ / familijny / dubbing: 10:00, 15:00; ANDRE RIEU. POTĘGA MIŁOŚCI / napisy: 15:00; KICIA KOCIA W PRZEDSZKOLU / familijny / dubbing: 10:00; DEMON / napisy: 19:00, 21:10; ELLI I EKIPA STRASZAKÓW / familijny / dubbing: 10:00, 12:30; EMMA ODWAŻNA / familijny / dubbing: 11:10, 13:00, 15:00; QUO VADIS / dubbing: 13:10; U PANA BOGA W KRÓLOWYM MOŚCIE: 12:15, 17:15, 20:00; WYBRANIEC / napisy: 16:20
Niedziela, 27 października
UŚMIECHNIJ SIĘ 2 / napisy: 15:20, 18:15, 21:10; WROOKLYN ZOO: 17:35; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / napisy: 12:35, 13:25, 20:20, 21:20; VENOM 3: OSTATNI TANIEC / dubbing: 10:00, 15:10, 16:10, 17:45, 19:25; TERRIFIER 3 / napisy: 14:50, 18:25, 21:10; DZIKI ROBOT / familijny / dubbing: 11:20, 13:40, 17:05, 18:50; JOKER: FOLIE A DEUX / napisy: 12:05, 20:30; KULEJ. DWIE STRONY MEDALU: 11:00; MÓJ PRZYJACIEL PINGWIN / familijny / dubbing: 11:05, 14:00; BEETLEJUICE BEETLEJUICE /

dubbing: 10:15; SUBSTANCJA / napisy: 20:25; GRU I MINIONKI: POD PRZYKRYWKĄ / familijny / dubbing: 10:00, 10:40; ANDRE RIEU. POTĘGA MIŁOŚCI / napisy: 15:00; DEMON / napisy: 19:00, 21:10; ELLI I EKIPA STRASZAKÓW / familijny / dubbing: 10:00, 12:40; EMMA ODWAŻNA / familijny / dubbing: 10:55, 13:00, 15:05; QUO VADIS / dubbing: 13:00; U PANA BOGA W KRÓLOWYM MOŚCIE: 12:15, 17:30, 20:15; WYBRANIEC / napisy: 16:20

REPERTUAR AWANGARDA

Piątek, 23 października

Ojciec roku - prod. USA, 17.45; U Pana Boga w Królowym moście - prod. Polska, 17.45; Wanda Rutkiewicz. Ostatnia wyprawa - prod. Polska, Szwajcaria, 18.00; Megalopolis - prod. USA, 19.30; Wybraniec - prod. USA, 19.45; Substancja - prod. USA, 20.00

Sobota, 26 października

Lee. Na własne oczy - prod. USA, 15.30; Wanda Rutkiewicz. Ostatnia wyprawa - prod. Polska, Szwajcaria, 16.00; Da-homej - prod. Francja, Senegal, 16.15; Ojciec roku - prod. USA, 17.30; U Pana Boga w Królowym moście - prod. Polska, 17.30; The Death Don't Hurt - prod. Dania, 17.30; Wybraniec - prod. USA, 19.30; Megalopolis - prod. USA, 19.45; Substancja - prod. USA, 20.00

Niedziela, 27 października

Lee. Na własne oczy - prod. USA, 15.30; Wanda Rutkiewicz. Ostatnia wyprawa - prod. Polska, Szwajcaria, 16.00; Da-homej - prod. Francja, Senegal, 16.15; Ojciec roku - prod. USA, 17.30; U Pana Boga w Królowym moście - prod. Polska, 17.30; The Death Don't Hurt - prod. Dania, 17.30; Wybraniec - prod. USA, 19.30; Megalopolis - prod. USA, 19.45; Substancja - prod. USA, 20.00

25 października WERNISAŻ WYSTAWY „WARMIA I MAZURY”

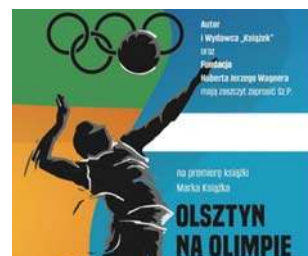
Olsztyn

Wernisaż wystawy Łukasza Zedlewskiego w Filharmonii Warmińsko-Mazurskiej zaprezentuje obrazy pokazujące różne interpretacje pejzażu Warmii.

Godz. 17.00, Filharmonia Warmińsko-Mazurska, ul. Głowackiego 1.

25 października

PREMIERA NOWEJ KSIĄŻKI RED. MARKA KSIĄŻKA Olsztyn

Premiera nowej książki red. Marka Książka, tym razem z dziedziny sportu, pt. „Olsztyn na Olimpie. Igrzyska siatkarzy AZS”, która zawiera sylwetki 27 olimpijczyków, w mniejszy lub większy sposób związanych z Kortowem, a także kilku trenerów. Obejmuje okres od IO w Meksyku (Zduńczyk) do IO w Paryżu (Kochanowski). Spotkanie odbędzie się z udziałem miejscowych olimpijczyków, w tym Stanisława Iwaniaka, Zbigniewa Lubiejewskiego i Leszka Urbanowicza.

Godz. 17.00, HWS Urania (I p.), Al. Piłsudskiego 44.

25 października

MARCIN CIELECKI / KRYSZTIAN ZEMANOWICZ: KORTAU ZAPOMNIANYCH Olsztyn

Stuchowisko, w którym nieokreślone dźwięki położy Krystian Zemanowicz, a gu-

ślarz Marcin Cielecki przemówi w imieniu zapomnianego korzenia miasta.

Godz. 18.00, Galeria Dobro, ul. Stare Miasto 24/25.

25 października

KONCERT SYMFONICZNY Olsztyn

Wykonawcy:

— Alexandr Iradyan – dyrygent

— Martyna Kaszkowiak – skrzypce / w ramach nagrody otrzymanej w IX edycji Ogólnouczelnianego Konkursu Gram z Orkiestrą

— Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Warmińsko-Mazurskiej

Program:

— Dmitr Szostakowicz – I Koncert skrzypcowy a-moll op. 77

— Ernest von Dohnanyi

— I Symfonia d-moll op. 9.

Godz. 19.00, Filharmonia Warmińsko-Mazurska, ul. Głowackiego 1.

25 października

WIECZÓR POETYCKI Olsztyn

Wieczór poetycki: Aneta Czyż i jej debiutancki tomik „Być oczami”. Jak autorka sama mówi, jest to spotkanie świata poezji ze współczesną kobietą. Poezja pozwala jej na dostrojenie duszy do otaczającej rzeczywistości: „Odkąd pamiętam doświadczenia były i stały się moim natchnieniem a ujęte w słowa prowadzą w przestrzeń intymnej symboliki”.
Godz. 17.00, Biblioteka Multimedialna Planeta 11, Al. Piłsudskiego 38.

NIE RUSZ KAZIKA, BO ZGINIESZ!

W dniu, w którym piszę te słowa (23 października), mija 77 rocznica urodzin piłkarza uważanego przez wielu za najwybitniejszego w dziejach polskiego futbolu. Chodzi o Kazimierza Deynę. Oczywiście będą tacy, którzy za największego gracza w historii naszej piłki uznają Włodzimierza Lubańskiego. Ale to nie odbiera sławy i chwały futbolistcie, w związku z którym kibice Legii przez lata skandowali: „Deyna Kazimierz – nie rusz Kazika, bo zginiesz”.

Nie został po zakończeniu piłkarskiej kariery trenerem, jak młodszy kolega z reprezentacji Polski Adam Nawalka, ani działaczem piłkarskim i komentatorem telewizyjnym, jak inny, młodszy od pana Kazimierza, gracz Białe-Czerwonych Zbigniew Boniek. Nie został, bo zginął tragicznie w wypadku samochodowym w USA w wieku zaledwie 42 lat. Był kapitanem Legii i reprezentacją, grał przede wszystkim na pozycji pomocnika, ale też cofniętego napastnika.

Został królem strzelców na igrzyskach olimpijskich w Monachium, gdzie Polska zdobyła – w wielkiej mierze dzięki niemu i geniuszowi trenera Kazimierza Górskiego – złoty medal. Dwie z dziewięciu bramek w tym turnieju strzelił w finale z Węgrami, w którym przegrywaliśmy 0:1, a wygraliśmy ostatecznie 2:1. Na tej olimpiadzie strzelił również decydującego gola z rzutu karnego w meczu, który miał mocny kontekst polityczny – ze Związkiem Sowieckim.

Jako chłopak chodziłem na warszawski stadion przy Łazienkowskiej 3, gdzie Deyna czarował na boisku – tak jak poza nim czarował kobiety. Był mistrzem strzelania bramek z rzutów wolnych – dwie dekady potem znalazł się jego godny kontynuator w tej dziedzinie w postaci Leszka Piśza. Strzelał też bramki bezpośrednio z rzutów różnych – a to sztuka szczególna. Jednego takiego jego gola, właśnie prosto z kornera, zapamiętam do końca życia: była to bramka de-

cydująca o awansie Polski na mundial w Argentynie. W meczu z Portugalią na Stadionie Śląskim wystarczał nam remis – dzięki golowi Deyny było 1:1 i pojechaliśmy po raz pierwszy w historii na drugie mistrzostwa świata z rzędu. Na tym mundialu Kazimierz Deyna, który prawie nigdy nie mylił się, strzelając jedenastki, jednak nie strzelił karnego w meczu z gospodarzami mundialu i zamiast wyrównania na 1:1 przegraliśmy 0:2. Winę za porażkę zrzucano oczy-

wście na Deynę, nie chcąc pamiętać, że to on poprowadził Białe-Czerwonych do olimpijskiego złota w Monachium i srebra cztery lata później na IO w Montrealu oraz sensacyjnego trzeciego miejsca na mundialu wówczas Niemców Zachodnich w 1974 roku.

Żył krótko, grał pięknie. Cześć Jego pamięci!

RYSZARD CZARNECKI

CHEMIA W DRUŻYNIE TO PODSTAWA

SIATKÓWKA \\ W 7. kolejce PlusLigi siatkarze z Olsztyna przegrali w Jastrzębiu, więc teraz - co logiczne - w 9. kolejce podejmą Resovię (niedziela, godzina 14.45), natomiast mecz z 8. kolejki rozegrają dopiero 5 listopada. Czego nie rozumiecie?

W tym sezonie do minimum ograniczono rozgrywanie meczów w środku tygodnia, bo wszyscy zainteresowani (kluby, telewizja, sponsorzy i kibice) zgodnie doszli do wniosku, że godzina 15.30 w środę to słaby termin na rozpoczęcie siatkarskiego pojedynku. Z tego powodu 8. kolejka została rozłożona na raty - w środę rozegrano tylko dwa pojedynki, a pozostałe albo odbyły się już wcześniej, albo zostały przełożone na inny termin. W tej drugiej grupie znalazł się mecz Barkom - Indykpol AZS - trochę szkoda, bo wydaje się, że olsztynianie mieliby sporą szansę na zwycięstwo, które pozwoliłoby im odbić się trochę od dna ligowej tabeli. Tyle że z drugiej strony tak samo sądziliśmy przed wyjazdem do Będzina, gdzie zespół ze stolicy Warmii i Mazur ostatecznie nie wygrał nawet jednego seta...

Wracając jednak do ósmej kolejki, to jedyna niespodzianka była w Rzeszowie, gdzie gospodarze - etatowy kandydat do podium - w pięciu setach niespodziewanie przegrali z Częstochową. Rzeszowski ból jest tym mocniejszy, bo w czwartym secie Resovia miała trzy piłki meczowe!

PODRAŻNIENI KOLEJNĄ STRATĄ PUNKTÓW RZESZOWIANIE PRZYJADĄ TERAZ DO OLSZTYNA, BY ZMIERZYĆ SIĘ Z INDYKPOLEM AZS, KTÓRY DO TEJ PORY ROZDAJE PUNKTY NA LEWO I PRAWO, W EFEKCIE MOCNO OSIADŁ W STREFIE SPADKOWEJ.

Sytuację olsztynian pogorszyły kontuzje dwóch podstawowych graczy - atakującego Hadravy i rozgrywającego Tervaporttiego.

Być może Czecha zobaczymy w niedzielę w Uranii, natomiast Fin wrócił do ojczyzny, gdzie przeszedł szczegółowe badania. Mecz z Resovią zobaczy jednak już na żywo, ale do treningów powróci dopiero w nadchodzącym tygodniu. W tej sytuacji trener Mierzejewski ponownie będzie miał do dyspozycji tylko jednego rozgrywającego (Jankiewicz).

- Jestem bardzo zaskoczony słabymi wynikami zespołu, bo podczas przedsezonowych sparingów ze Ślepskiem i Treflem wyglądaliśmy naprawdę dobrze - przyznaje Tomasz Jankowski, prezes olsztyńskich siatkarzy. - Gdyby ktoś mnie wtedy spytał, ile punktów będziemy mieli po siedmiu kolejkach, celowałbym w jedenaście. A mamy zaledwie trzy... Zmieniliśmy więc trenera, w efekcie szansę dostał Marcin Mierzejewski, którego zespół przyjął bardzo dobrze. Teraz musimy wreszcie zacząć punktować - kończy prezes Jankowski. Niedzielnny mecz z Resovią będzie ku temu kolejną okazją.

RZESZOWIANIE POPRZEDNI SEZON ZAKOŃCZYLI NA CZWARTYM MIEJSCU, ALE AMBICJE MAJĄ OLBRYMIE, A ICH BUDŻET PODOBNO OGRANICZA JEDYNIENIE NIEBO, JEDNAK DO TEJ PORY SPISUJĄ SIĘ RACZEJ SŁABO. NIE DOŚĆ, ŻE W ŚRODĘ WE WŁASNEJ HALI ULEGLI CZĘSTOCHOWIE, TO NA DODATEK NA WYJEŹDZIE ZDOBYLI TYLKO CZTERY PUNKTY (0:3 Z JASTRZĘBIEM, 3:1 Z BARKOMEM, 1:3 Z LUKIEM I 2:3 Z PROJEKTEM).

W poprzednich sezonach w Rzeszowie była pewna stabilizacja kadrowa,

Jeszcze kilka ligowych porażek i olsztyńska siatkówka może się zachwiać w posadach...

ale latem z klubu odeszło aż siedmiu graczy, w tym czterech podstawowych: Amerykanin Torey DeFalco, Fabian Drzyzga, Francuz Yacine Louati i Jakub Kochanowski, a także Bartłomiej Mordyl, Jakub Lewandowski i Michał Kędzierski.

Nowymi twarzami w zespole są Czech Lukas Vasina (GKS Katowice), Słoweńiec Gregor Ropret (Sir Safety Perugia), Bartosz Bednorz (ZAKSA Kędzierzyn-Koźle), Patryk Niemiec (Trefl Gdańsk), Cezary Sapiński (Indykpol AZS Olsztyn) i Dawid Woch (Arcada Galati).

- Zawodnicy, którzy przyszli do Rzeszowa, są głodni sukcesu i mają sporo do udowodnienia - uważa prezes klubu Piotr Maciąg. - Wierzę głęboko w to, że siatkarze stworzą bardzo dobrą grupę i będą wspierać się może nieco bardziej niż zawodnicy w minionym sezonie. Marzy się nam medal. Konkurencja jest jednak bardzo duża. Wiele klubów ma zbliżony potencjał. Dla mnie faworytem do złota jest zespół z Zawiercia, który zbudował bardzo mocny skład. Później mamy grupę kolejnych niezwykle silnych

ekip: Warszawa, ZAKSA, Lublin, Resovia, Jastrzębie, groźna może być Skra - kończy prezes Resovii.

- JEŚLI POPATRZEĆ NA SAME NAZWISKA, TO W ZESZŁYM SEZONIE MIELIŚMY RZECZYWISTE NIESAMOWITY ZESPÓŁ, ALE PRZEŻYLIŚMY WSPÓLNIE WIELE ROZCZAROWAŃ - DODAJE FRANCUSKI ATAKUJĄCY STEPHEN BOYER.

- Poza wygraną Pucharu CEV zawiedliśmy przeciwko winnych rozgrywkach, zwłaszcza w Lidze Mistrzów, ale też w Pucharze Polski i PlusLidze. To tylko potwierdziło, że sam mocny skład „na papierze” nie daje żadnej gwarancji sukcesu - uważa Boyer.

Ostatni złoty medal mistrzostw Polski z Asseco Resovią zdobył w 2015 roku trener Andrzej Kowal. Od tamtej pory po tytuły sięgnęły drużyny mające zagranicznych szkoleniowców i takiego też ma zespół z Rzeszowa - Fina Tuomasa Sammelvuo. - Najważniejsze jest to, żeby stworzyć dobre środowisko do pracy i chemię w drużynie. Już

od wielu lat ciężko jest awansować do czołowej czwórki PlusLigi. Nie sposób teraz przewidzieć, kto będzie w tym gronie, a kto nie. Wychodzę z założenia, że osiągniemy taki wynik, na jaki sami sobie zasłużymy i zapracujemy - kończy Sammelvuo.

• **8. kolejka:** PGE Projekt Warszawa - GKS Katowice 3:0 (25:23, 25:21, 25:16), Bogdanka LUK Lublin - ZAKSA Kędzierzyn-Koźle 3:0 (25:16, 25:22, 25:20), Jastrzębski Węgiel - Trefl Gdańsk 3:1 (29:27, 28:30, 25:20, 25:13), Aluron CMC Warta Zawiercie - Cuprum Stilon Gorzów 3:0 (25:18, 25:16, 25:21), Asseco Resovia Rzeszów - Steam Hemarpol Norwid Częstochowa 2:3 (17:25, 25:23, 25:15, 28:30, 12:15), Barkom Kaźany Lwów - Indykpol AZS Olsztyn (5.11), PSG Stal Nysa - PGE GiEK Skra Bełchatów (12.11), Nowak-Mosty MKS Będzin - Ślepsk Małow Suwałki (27.11).

• **9. kolejka, piątek:** Ślepsk - Stal (20.30); sobota: Projekt - LUK (14.45); **niedziela:** Indykpol AZS - Resovia (14.45), Trefl - Warta (17.30), Norwid - Katowice (20.30); **poniedziałek:** Skra - Jastrzębski (17.30), Stilon - Barkom (20.30); wtorek: ZAKSA - Będzin (17.30).

Asseco Resovia Rzeszów

- rozgrywający: Gregor Ropret (Słowenia), Łukasz Kozub
- przyjmujący: Klemen Cebulj (Słowenia), Lukas Vasina (Czechy), Bartosz Bednorz, Adrian Staszewski
- środkowi: Karol Kłos, Cezary Sapiński, Patryk Niemiec, Krzysztof Rejno, Dawid Woch
- atakujący: Stephen Boyer (Francja), Jakub Bucki
- libero: Michał Potera, Paweł Zatorski
- trener: Tuomas Sammelvuo (Finlandia)

PLUSLIGA

1. LUK	22	24:7
2. Jastrzębski	22	23:8
3. Projekt	20	22:7
4. Warta	18	20:10
5. Skra*	14	16:11
6. ZAKSA	14	16:15
7. Norwid	12	16:16
8. Stilon	10	14:18

9. Resovia*	9	13:17
10. Ślepsk*	8	13:16
11. Trefl	8	14:21
12. Stal**	7	10:13
13. Będzin*	7	10:15

14. Barkom*	3	8:18
15. Indykpol AZS*	3	7:18
16. Katowice	3	6:22

*mecz zaległy **2 mecze zaległe

>>> **5. kolejka II ligi:** SMS PZPS Spała 2 - AZS UWM Olsztyn (sobota), Enea KKS Kozienice - NECKO Augustów, MTS Międzyrzec Podlaski - Sparta Grodzisk Mazowiecki, ProNativa SKK Bełsk Duży - KARTPOL Kobyłka, Camper Wyszaków - Metro Family Warszawa, Wola Tramwaje Warszawskie - Lechia Tomaszów Mazowiecki II.

ARTUR DRYHNYCZ, PAP

II LIGA

1. Camper	12	12:0
2. Sparta	10	12:5
3. Kobyłka	9	11:5
4. Bełsk Duży	8	10:5
5. Międzyrzec Podl.	7	9:7
6. Augustów	7	9:6
7. AZS UWM	6	8:9
8. Metro	4	5:9
9. Wola	4	5:9
10. Kozienice	4	5:9
11. Spała 2	1	2:12
12. Lechia	0	0:12

 NIERUCHOMOŚCI

sprzedam

BRANIEWO, pow. 49m2, cena 200 000zł, 2-pok., Braniewo- 2-pokojowe, 49m2, centrum, 667-543-123.

kupię

KUPIĘ lokal użytkowy wynajęty przez firmę „Żabka”, 660-714-777

MIESZKANIE 35-50m2 Olsztyn, 721-577-557

zamienię

AS zamiany mieszkań, domów - zadzwoń zapytaj, 603-584-180

do wynajęcia

POKÓJ do wynajęcia, 798-975-693

 PRACA

dam pracę

PRACA - pomocnik ogólny

budowlany (delegacje), tel. 530-709-566

W gospodarstwie mlecznym, 534-920-987

ZATRUDNIĘ brukarza, robotnika drogowego. Kontakt 515-232-637

ZATRUDNIĘ w gospodarstwie, 501-172-462

 USŁUGI

budowa | remont

REMONTY, 696-356-857

inne

SZYCIE kołder, kołdry puchowe, 665-434-450

 NAUKA

MATEMATYKA fizyka chemia dojazd tel, 607-056-387

 ROLNICTWO

maszyny rolnicze

SPRZEDAM WYCINAKI DO KISZONEK, PRASOOWIARKI I INNE MASZYNY, 608-279-110

Z głębokim smutkiem zawiadamiamy, że 23 października 2024 r. odszedł od nas w wieku 68 lat nasz kochany Brat, Szwagier i Wujek

ś. † p. Zdzisław Czerwiński

Uroczystości pogrzebowe rozpoczną się 26 października 2024 r. o godz. 14.00 na cmentarzu komunalnym przy ul. Poprzecznej (główna brama).
Pograżona w żałobie rodzina

157924opb1-a-M

Nie umiera ten, kto trwa w pamięci i sercach naszych

Z głębokim żalem zawiadamiamy, że 16 października 2024 r. odszedł od nas nasz kochany Tata, Dziadek, Brat i Wujek

ś. † p. Zbigniew Kozłowski

Uroczystość pogrzebowa rozpocznie się 29 października 2024 r. o godz. 12.45 w kaplicy przy ul. Poprzecznej, skąd o godz. 13.15 nastąpi wyprowadzenie na cmentarz komunalny przy ul. Poprzecznej.
Pograżona w smutku i żałobie rodzina

157324opb1-a-M

*Życie to czas, w którym szukamy Boga.
Śmierć to czas, w którym Go znajdujemy.
Wieczność to czas, w którym Go posiadamy...*

Św. Franciszek Salezy

340mp-olbr-6786a-M

Pograżeni w głębokim smutku zawiadamiamy, że 22 października 2024 r. odeszła od nas nasza najukochańsza Mama, Babcia i Siostra

ś. † p. Krystyna Walawska

Uroczystości pogrzebowe rozpoczną się 26 października 2024 r. o godz. 9.00 w kaplicy przy ul. Mariańskiej, skąd o godz. 9.30 nastąpi wyprowadzenie na cmentarz komunalny w Dywitach.
Rodzina

157824opb1-a-M

Nie umiera ten, kto żyje w pamięci i sercach naszych...

Ze smutkiem zawiadamiamy, że 23 października 2024 r. zmarła Nasza Kochana Mama, Siostra i Babcia

Wanda Łatyszewska

Pożegnanie Zmarłej odbędzie się 25 października 2024 r. (piątek) od godz. 12.00 do godz. 12.30 w kaplicy przy ul. Mariańskiej 2. Uroczystości pogrzebowe rozpoczną się 26 października 2024 r. (sobota) od godz. 15.00 do godz. 15.30 w kaplicy przy ul. Poprzecznej 9B. Ceremonia pogrzebowa odbędzie się na cmentarzu komunalnym przy ul. Poprzecznej 9B.
Pograżona w smutku rodzina

AR-24.10-M

 USŁUGI POGRZEBOWE

ARKA
Elżbieta Michałowska Anna Michałowska

OLSZTYN (Zatorze), ul. M. Zientary-Malewskiej 2A
 89 534 72 42, 605 635 908

OLSZTYN (Jaroty), ul. Herberta 16/24
(wejście od Wilczyńskiego, naprzeciw „Medyka”)
 89 526 66 01, 605 665 909

www.arkaolsztyn.pl

Całodobowy przewóz zmarłych

614619opb1-k-M

 ARKADIA
Olsztyn, ul. Jagiellońska 52/85

tel. 89 526 67 53, 665 175 125
całodobowe przewozy zmarłych

www.zuparkadia.olsztyn.pl

Gwarantujemy godną i kulturalną posługę

103923opb1-e-M

pożegnania.net
Wyraź swój żal i żal wirtualną świeczkę

GAZETA OLSZTYŃSKA

Pani

Małgorzacie Halman

Sędzi Sądu Rejonowego w Ostródzie

wyrazy głębokiego współczucia z powodu śmierci

Taty

składają Sędziowie i Pracownicy Sądu Rejonowego w Ostródzie

158224opb1-a-M

Dyrektorowi Polsko-Niemieckiego Centrum Młodzieży Europejskiej w Olsztynie

Norbertowi Kardahsowi

serdeczne wyrazy żalu i współczucia z powodu śmierci ukochanego

Taty, Jana Kardahsa

byłego Współpracownika Stowarzyszenia

składają Zarząd i Członkowie Stowarzyszenia

157724opb1-a-M

Z wielkim żalem i smutkiem przyjęliśmy wiadomość o śmierci naszego Przyjaciela

Czesława Reuta

Rodzinie i Bliskim

wyrazy najgłębszego współczucia

składają Anna i Konrad Śladowscy

157524opb1-a-M

KIBOLE DECYDUJĄ, KTO MOŻE GRAĆ

PIŁKA NOŻNA W Stomilu jest zawodnik, który nie gra, bo tak chcą kibole - przyznał niedawno Piotr Gajewski, członek zarządu olsztyńskiego trzecioligowca, dodając, że w tej sytuacji piłkarz ów służy jedynie do... zagęszczania boiska treningowego.

26 grudnia 2023 roku Maciej Kurowski, wychowanek i zawodnik Podlasia Biała Podlaska, w jednym z klubów był świadkiem bójki między jego koleżanką i dziewczyną jednego z miejscowych kiboli. Gdy próbował je rozdzielić, najpierw został kopnięty przez partnerkę kibola, po czym pobili go inni kibole, którzy okazali się... żołnierzami Żandarmerii Wojskowej. Na dodatek zrobili to na oczach policji! Podczas przesłuchania opowiedział zgodnie z prawdą przebieg zdarzenia, co było początkiem jego kłopotów, bo napastnicy chcieli zmusić go do zmiany zeznań. Groziło im wyrzucenie z pracy, ale pan Maciej się nie ugiął, w efekcie bandyci w mundurach pożegnali się ze służbą.

NIESTETY, OD TEGO MOMENTU ZOSTAŁ „KONFIDENTEM”, BO POWIEDZIAŁ PRAWDĘ, ZAMIAST PO PROSTU PRZYZNAĆ, ŻE SAM SIĘ TRZY RAZY KOPNAŁ LEWĄ NOGĄ POD PRAWE OKO.

Presja kiboli, bo przecież nie kibiców, spowodowała, iż Kurowski musiał odejść z Podlasia. Ale co miał robić, skoro na stadionie pojawiały się transparenty typu „Kurowski wybrałeś drogę frajera, kończy się w Podlasiu twoja kariera”, a władze klubu nie chciały zadzierać z kibolami, bo przecież są oni „solą futbolu”. Tak naprawdę to raczej „kamień w butcie” lub „dziura w zębie”, jednak w Dumie Podlasia najwi-

Żeby zagrać w koszulce Stomilu, trzeba spodobać się trenerowi, prezesowi i kibolom

doczniej inaczej oceniono rolę kiboli.

W tej sytuacji latem 19-latek podpisał kontrakt ze Stomilem. Niestety, najwidoczniej obowiązuje hasło „kibole wszystkich krajów łącznie się”, bo szybko znalazł się na celowniku „fanów” Dumy Warmii.

- Osoby, które mnie pobiły, mówią, że zrobią wszystko, żebym nie grał, żebym zawiesił buty na kole. No i w Stomilu Olsztyn im się udało - przyznał Maciej Kurowski w materiale Jakuba Białka na Weszło TV. - Nie mogę grać ani w pierwszym, ani w drugim zespole, to nie

jest komfortowe. Zmieniłem klub i otoczenie nie po to, żeby nie grać. Zagrałem tylko jeden mecz w rezerwach jeszcze przed tym, zanim się dowiedziałem, że jestem tym Maciejem Kurowskim. Po tym powiedziano mi, że nie mogę grać.

Do sprawy odniósł się, wywołany do tablicy, Piotr Gajewski z rady nadzorczej Stomilu, który powiedział, że nie chce robić niczego wbrew kibicom, dlatego Kurowski pomaga zagęścić boisko treningowe, więc spełnia swoją rolę.

Gajewski ewidentnie nie odróżnia kiboli od kibiców,

bo ci drudzy na pewno nie mają nic przeciwko Kurowskiemu, a poza tym trochę to jednak żenada, że nieformalny prezes klubu przyznaje, że swoje działania uzależnia od reakcji kiboli. Bo to oni są solą tego klubu? Naprawdę? To dlaczego na przykład sprzedaż akcji/cegiełek (jak zwał, tak zwał) kilka lat temu skończyła się fiaskiem, chociaż pozyskane fundusze miały pójść na wzmocnienie klubu? Gdzie wtedy była ta - zazwyczaj lysa i odziana w dresy - sól? Być może zajęta była tworzeniem kolejnego transparentu z napisem

„Pozdrowienia do więzienia”, którego adresatem był jakiś Łysy/Głaca/Misieć/Seba (do wyboru, do koloru).

A może dzisiaj kibole utrzymują Stomil, skoro mają taki wpływ na jego kierownictwo? Nie, dzisiaj piłkarzy utrzymują sponsorzy, z których niektórzy może się właśnie zastanowić, czy warto dalej inwestować w klub, gdzie drżą portkami przed grupą kilkudziesięciu fanów?

KLUB, W KTÓRYM CZŁONKOWIE ZARZĄDU - ZAMIAST STANĄĆ PO DOBREJ STRONIE - POMAGAJĄ JEDYNIEM ZAGĘŚCIĆ POMIESZCZENIA BIUROWE.

Dla odmiany prezes Wisły Kraków wiedział, jak się zachować. - Jeśli zawodnik ma robić za zagęszczenie boiska treningowego, to chętnie opłace prywatnie jego roczny zerwany kontrakt (bo chyba jasne, że nie ma sensu tego w Olsztynie kontynuować), ewentualnie pomoc psychologiczną tudzież inną, aby mógł normalnie kontynuować swoje treningi w innym miejscu. Dzięki temu klub, który w niego uwierzył i zatrudnił, nie będzie musiał ponosić w tym sezonie kosztów - napisał na portalu X Jarosław Królewski.

Jeszcze dwa i pół roku temu Stomil rywalizował na boiskach I ligi, a teraz musi bić się przed spadkiem do IV ligi. Sytuacja klubu jest na tyle poważna, że jego władze zrezygnowały z organizowania imprezy masowej, co oznacza, że na

stadion będzie mogło wejść jedynie 999 osób. Klub zaoszczędzi na wynajmowaniu ochrony, a poza tym i tak nic nie zapowiada, że mecz będzie się cieszył dużym zainteresowaniem.

Na pewno nie zagra Jakub Fronczak - jest to kara za czerwoną kartkę w meczu z Pelikanem. Poza tym kontuzjowani są Mateusz Jońca oraz Kacper Sionkowski.

• 14. kolejka, piątek: GKS Wiekielec - Warta Sieradz (18); **sobota:** GKS Bęchatów - Broń Radom (15), Mławianka Mława - Lechia Tomaszów Mazowiecki (14:30), Wigry Suwałki - Unia Skierniewice (16), Sokół Aleksandrów Łódzki - ŁKS Łomża (15), Polonia Lidzbark Warmiński - Victoria Sulejówkę (17); **niedziela:** Stomil Olsztyn - Wisła II Płock (13:30), Pelikan Łowicz - Świt Nowy Dwór Maz. (12), Legia II Warszawa - Jagiellonia II Białystok (12).

ARTUR DRYHYNYCZ, EM

PO 13 KOLEJKACH

1. Unia	27	26:15
2. Legia II*	23	26:14
3. Wigry	23	20:12
4. Łomża	22	24:20
5. Bęchatów	21	20:15
6. Broń	21	14:14
7. Warta	20	21:21
8. Pelikan	19	19:16
9. Wisła II*	18	25:22
10. Lechia	16	18:19
11. Wiekielec	16	13:17
12. Świt	16	12:26
13. Victoria	15	15:19
14. Stomil	15	18:23
15. Mławianka	12	28:29
16. Polonia	12	20:25
17. Jagiellonia II	12	14:19
18. Sokół	11	12:19

* mecz zaległy

RELAKS

z Gazetą Olsztyńską

Sudoku

	3	7		4				
	9	5			3		6	8
4		2				7	5	
		1		3	2			
5	7	4	1			6		
			6				1	7
7		9			8	3	2	
			3				7	
		3			7		8	

		7	6	9				
			8			4	5	6
5	6			1		7		8
2	8		4	7				5
		1		5		6		
3					1		2	7
					2		7	4
		5				3		
4			1					

	8			6		1	2	
9		5					6	
	2		5			4		
	9		6	8			1	
		7						6
5		1	4			9	8	
			8		1			
2				4	6		7	
6	5		9	2	7			

Znajdź 12 różnic

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 24 utworzą rozwiązanie niniejszej krzyżówki

Sprawdź się w SUDOKU: wypełnij diagram 9×9 w taki sposób, aby w każdym wierszu, w każdej kolumnie i w każdym z dziewięciu pogrubionych kwadratów 3×3 znalazło się po jednej cyfrze od 1 do 9:

PIONOWO: 1) element kręgosłupa; 2) ciasto na tort; 3) kraj ze stolicą w Oranjestad; 4) kot trzcinowy krócej; 5) chirurgia lub interna w szpitalu; 6) załoga łodzi wiosłarskiej; 7) Walia w oryginale; 8) dawniej wyrabiał zbroje i tarcze; 9) monarcha w koronie; 16) zbiorowiska drzew; 17) żona boga Saturna; 19) słona kropla z oka; 20) kończyzna ze stawem kolanowym; 24) Edward, były prezydent Malty; 25) pierwiastek H; 27) działo artyleryjskie; 28) szeregi drzew lub krzesel; 29) załamanie na giełdzie; 30) Dranz, autor "Kolonii karnej"; 31) Cl dla chemika; 32) państwo z Moroni; 38) cyfry w adresie odbiorcy paczki; 39) Wachowicz, Miss Polonia 1992; 40) od zachodu do wschodu słońca.

Hasło z kolorowych pól czytane poziomo, utworzy rozwiązanie:

Ciężarówka z Włoch; pierwiastek Zr; rozprawa sądowa inaczej; szpilka przy bucie; "Grek ...", z powieść Nikosa Kazandzakisa; dziewiąta litera alfabetu greckiego; płótno na ścianie; drogowe przy drodze; rodzinne miasto Giorgio Armaniego; cyklop ma jedno; tetanus, choroba zakaźna; Japończycy i Koreańczycy; stolica Wietnamu; wino na gorąco z goździkami; jego stolicą jest Manama; nauka o pierwiastkach; Świątek, polska tenisistka; tekst na murze lub ścianie; nożyce ogrodnika; O'Neill, żona Charliego Chaplina; sto lat; morele i brzoskwinie; wyścigi konne inaczej; w niej dojrzewa wino; rozpryskuje wodę w ogrodzie; ze stolicą w Rzymie; Sari, była gwiazda opery; małe konie wierzchowe; butelkonose to afaliny; poseł lub senator; niejeden walczył pod Grunwaldem; kaczka norowa krócej; proces niszczenia skał; narząd słuchu; Graham, autor "Spokojnego Amerykanina"; jego stolicą Kair; "x" w równaniu; niejeden zostaje na grzebieniu; oznajmia początek lekcji; taniec rodem z Wiednia; Charles, autor powieści "Klub Pickwicka"; samochód z Hiszpanii; krzyż egipski krócej.

	3		4	9	6			
7	4				8	3	9	
				5	3		8	4
			1				6	
3	7	8	9	6				5
5		1		7		9		
9		4	5	3	1	6		
	5		6		9			
6	1			2			4	

WYKREŚLANKA: poniżej ukryliśmy 20 nazw kwiatów. Wykreśl wszystkie od góry do dołu, od lewej do prawej i na ukos. Znajdź i wykreśl: malwa, chaber, rzedza, godecja, irys, lobelia, bratek, aster, floks, kosmos, jukka, narcyz, cynamon, gązianka, dalia, piwonia, liatry, tulipan, lilja, werbena.

J	O	P	W	D	R	U	F	A	J
U	G	O	D	E	C	J	A	L	A
K	I	C	Z	C	R	F	O	L	K
A	O	E	C	H	A	B	E	R	F
W	D	S	O	J	E	W	E	L	A
A	C	F	M	L	U	L	O	N	G
T	Z	Y	I	O	I	K	R	J	A
U	B	A	N	A	S	L	K	P	Z
L	Y	D	T	I	L	F	I	A	A
I	T	R	A	M	A	W	S	A	N
P	I	N	A	L	O	S	Z	P	I
A	N	L	A	N	I	Z	T	T	A
N	W	E	I	R	W	A	N	E	G
A	P	A	Y	U	C	F	I	K	R
L	U	S	T	R	O	Y	J	A	E
I	B	R	A	T	E	K	Z	U	S

25-31 października 2024

dodatek
TELEWIZYJNY DO TWOJEJ GAZETY

Treść programu i foto dzięki uprzejmości: Prasowej Agencji Telewizyjnej, Polsatu, TVP1, TVP2, TVN, TV4, TVN7, TV Puls, TV Trwam, TVP Kultura INFORMUJEMY, ŻE REDAKCJA NIE PONOSI ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA ZMIANY W PROGRAMACH TV

Wydawca: Dodatek s.p. z o.o., ul. Wiatrakowa 11/3, 85-115 Bydgoszcz, tel. 516-018-821, e-mail: iwona@magraf.pl, Redaktor naczelny: Sławomir Gzmiel ISSN 1643-2460 • Skład komputerowy: Magraf s.p.j.

Poniedziałek

20:30

TVP 1

Jak nie zabiłem swojego ojca i jak bardzo tego żałuję
Teatr Telewizji, 2024

Spektakl jest zapisem doświadczenia choro- by i procesu umierania ojca, opartym na osobistych przeżyciach autora. To poruszająca, intymna opowieść o postępie niemożliwej do wyleczenia choroby nowotworowej, która wpływa na funkcjonowanie całej rodziny. To także opowieść o beznadziejności wobec bezsensu cierpienia i rozczarowania instytucjami państwa, służbą zdrowia oraz Kościołem, które w granicznej sytuacji nie zapewniają potrzebnego wsparcia.

Piątek

03:00

TVP 2

Winni
Thriller, Dania, 2018

Po częściowo nic niezapowiada, że rutynowy wieczór przy kopenhaskim telefonie alarmowym przeobrazi się w dramatyczną walkę z czasem. Odbierający dziś połączenia Asger Holm to zawieszony w czynnościach służbowych funkcjonariusz policji. Asger z niecierpliwością wypatruje końca nudnej zmiany. Do tej pory nie wydarzyło się nic, co zwróciłoby jego szczególną uwagę. Jak zwykle porządek zakłócają pijani imprezowicze, niedzielnii kierowcy, a także żartownisie blokujący numer. Nagle odbiera telefon od przerażonej kobiety, która mówi bardzo zagadkowo. Asger szybko domyśla się, że...

Sobota

20:00

TVP KULTURA

Na noże
Komedia kryminalna, USA, 2019

Główny wątek filmu koncentruje się na śledztwie w sprawie tajemniczego zgonu głowy pewnej ekscentrycznej rodziny. Okoliczności śmierci denata są bardzo podejrane. Pisarz Harlan Thrombey, bo o nim mowa, wzięty autor powieści kryminalnych, został znaleziony martwy w swej luksusowej posiadłości, nazajutrz po 85. urodzinach. Cała rodzina uczestniczyła w tej wyjątkowo hucznej uroczystości. Dochodzenie prowadzi detektyw Benoit Blanc, słynący z niezwyklej skrupulatności i niekonwencjonalnych metod działania.

INNE DATY EMISJI: NIEDZIELA, 0:45

Wtorek

20:15

POLSAT

Nikt
Sensacyjny, USA, Jap., Chiny, 2021

Hutch zarabia na utrzymanie rodziny skromną pracą biurową. Pewnej nocy złodzieje włamują się do jego domu i grożą im bronią. Hutch nie podejmuje walki, ustępuje i pozwala im odejść. Wszyscy widzą Hutch'a jako pożałować, a on odmawia o broni siebie lub swojej rodziny, mając nadzieję biernością zapobiec poważnej przemocy. Jego nastoletni syn, Blake jest nim rozczarowany, a żona nim gardzi. Nikt nie podejrzewa, że następstwa tego incydentu przeleją czarę goryczy w umyśle Hutch'a, wyzwolą uśpione instynkty i w gniewie popchają go na brutalną ścieżkę, która ujawni mroczne sekrety i zabójcze umiejętności.

Środa

0:45

TVP KULTURA

Paryż, Teksas
Dramat, Franc., Wlk. Bryt., Niemcy, 1984

Poruszająca historia Trávisa, dotkniętego amnezją człowieka, któremu młodszy brat Walter stara się pomóc odnaleźć ponownie własną tożsamość. Przy pomocy mu, że cztery lata temu opuścił swoją żonę i syna i o tamtej porze słuch o nim zaginął. Jego rodzina straciła już nadzieję na odszukanie Trávisa, gdy nadeszła wiadomość, że odnalazł się na teksaskiej pustyni, niedaleko meksykańskiej granicy...

OGÓLNOPOLSKI

PORTAL

INFORMACYJNY

wm.pl
wolne media

TWOJE ŹRÓDŁO
NIEZALEŻNYCH
INFORMACJI

PIĄTEK • 25 października

TVP 1

04:50 Klan - telenowela TVP
05:15 Dziedzictwo - serial, Turcja
06:05 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024
07:00 Transmisja Mszy Świętej
07:30 Agape Blisko Ciebie - mag.
08:00 Akacja 38 - serial
08:50 Ranczo - serial obycz.
09:45 Komisarz Alex - serial krym.
10:45 Ojciec Mateusz - serial
11:35 Okrasa łamie przepisy - cykl kulinarno-
magazyn kulinarny
12:10 Agrobiznes; Agropogoda
12:40 Magazyn Rolniczy
13:00 Najpiękniejsze parki Europy - dok., Niemcy, 2017
14:00 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024
14:55 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny
15:35 Gra słów. Krzyżówka
16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja
17:00 Teleexpress
17:15 Pogoda

TVP 2

04:30 Na dobre i na złe - serial
05:30 M jak miłość - serial, 2022
06:20 Anna Dymna - spotkajmy się
06:55 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obycz., 2024
07:30 Pytanie na śniadanie
11:15 Operacja zdrowie - magazyn medyczny
11:50 Górna półka smaku - cykl kulinarno-
detektywistyczny
12:30 Koło fortuny - teleturniej
13:15 M jak miłość - serial obycz., Turcja, 2022
14:05 Va Banque - teleturniej
14:35 Na sygnale - serial fabularny
15:00 Koło fortuny - extra - teleturniej
15:05 La Promesa - pałac tajemnic - serial, Hiszp., 2022

TVN

05:40 Uwaga! - program interwencyjny
05:55 Ukryta prawda - program obyczajowy
06:50 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-
rozrywkowy
07:45 Dzień Dobry TVN - magazyn poranny
11:30 B&B love - program rozrywkowy
12:05 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-
rozrywkowy
13:10 Ukryta prawda - program obyczajowy
15:20 Doradca smaku - program kulinarny
15:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-
rozrywkowy
16:35 Ukryta prawda - program obyczajowy
17:40 Detektywi - program krym.
18:45 Sport; Pogoda

POLSAT

06:00 Nowy dzień Polsat News
08:00 Halo tu Polsat - poranny program informacyjny-
rozrywkowy
11:25 Gliniarze - Ofiarą przypadku go potrącenia pada pewien mężczyzna. Okazuje się, że jego opis pasuje do wyglądu podejrzanego o seryjne zabójstwa. Detektywi natychmiast podejmują trop.
14:35 Dlaczego ja? - serial parodokumentalny
15:50 Wydarzenia - program informacyjny
16:15 Pogoda
16:20 Interwencja - magazyn reporterów
16:30 Na ratunek 112 - serial obyczajowy
17:00 Gliniarze - serial parodokumentalny
18:00 Pierwsza miłość - serial obyczajowy

TVP Kultura

06:15 Muzyczne poranki
06:40 Tamte lata, tamte dni - Andrzej Korzyński - magazyn
07:20 Bursztynowym szlakiem - dok., Polska, 2016
08:00 W poszukiwaniu dobrego filmu - magazyn
08:40 Wydarzenia aktualne
09:05 Najważniejszy dzień życia - serial, 1974
10:15 Statyści - kom., Polska, 2006
12:25 Keith Jarrett - „Sztuka improwizacji” - dok., Franc., 2005
13:35 Wydarzenia aktualne
14:00 Ja kto się mówi, czyli Kasia u Bralczyka - mag.
14:40 Marysia i Napoleon - kom., Polska, 1966
16:45 Benefis Czesława Majewskiego - widowisko, 2004
18:20 Poczet świrów polskich - Piotr Bukartyk - program publicystyczny

TV Puls

06:00 Nash Bridges - Nash i Joe prowadzą śledztwo w sprawie grupy przestępczej napadających na zamożnych ludzi.
08:00 Kobra - oddział specjalny - Na autostradzie przestępcy napadają na transport nielegalnych imigrantów.
09:00 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym.
10:00 Za kłosa i ka duchów - serial fabularny
11:00 Nie igraj z aniołem - telenowela, Meksyk, 2008
12:55 Za kłosa i ka duchów - serial fabularny
13:50 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym.
14:50 Lombard. Życie pod zastaw - 40-letni Marek Krużowicz to człowiek przygotowany na wojnę czy wielką klęskę. Umie strzelać z broni palnej i huk, a także rozpalic ognisko w deszczu...

TVN 7

04:50 Szkoła - Kłara Lipowska z 7b uważa, że jej starsza siostra Janka i jej chłopak Adam są idealną parą. Kiedy dowiaduje się, że...
06:45 Szpital - program obycz.
07:45 Ukryta prawda - program obyczajowy
10:45 Unboxing - Wielkie Otwarcie - program rozrywkowy
11:15 W-11 Wydział Śledczy - program kryminalny
12:45 Szpital - Pod opiekę krakowskich lekarzy trafiają dwaj bracia, którzy topili się w szambie. Starszy z braci jest w bardzo ciężkim stanie.
13:45 Sekrety życia - serial parodokumentalny
14:50 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial sądowy
16:50 Szpital - program obycz.
18:55 Ukryta prawda - program obyczajowy

TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 08:00 Bogaty Dom - Biedny Dom - program parodok. 09:00 Dlaczego ja? - serial parodok. 11:00 Trudne sprawy - program obyczajowy 14:00 Policjantki i Policjanci - serial parodok. 15:00 Na ratunek 112 - serial obycz. 16:00 Policjantki i Policjanci - serial parodok. 18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej 19:00 Policjantki i Policjanci - serial parodok. 20:00 Umczyko - serial krym. 20:30 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny 23:35 Włascy Mów: One 00:35 STOP Drogówka - serial policyjny 01:35 Love Island. Wyspa miłości - reality show 02:35 Interwencja - magazyn reporterów 02:55 Śmierć na 1000 sposobów 03:25 Lubie disco! 04:25 Top 10 - Lista Przebojów 05:30 Teledyski

17:20 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny
17:55 Klan - telenowela TVP
18:25 Reporterzy - magazyn
18:45 Akacja 38 - serial kostiumowy, 2016
19:30 Program inform. 19.30
19:55 Pytanie dnia
20:10 Sport; Pogoda
20:30 Korona królów. Jagiello-
nowie - serial historyczny
21:05 Komisarz Alex - serial krym.
22:05 Oczko, Karol - kom., Polska, 1985
23:55 Gra z Cieniem - serial, 2024
00:55 Porzucony - serial, Wlk. Bryt., 2016
01:55 Wojna imperiów - dram., akcja, Chiny, 2015
04:10 Szalone przygody Louisa de Funès - dok., Franc., 2020

16:00 Koło fortuny - teleturniej
16:35 Familia - teleturniej
17:20 M jak miłość - serial obycz., Turcja, 2022
18:15 Va Banque - teleturniej
18:50 Jeden z dziesięciu - teleturniej
19:30 Barwy szczęścia - serial obycz., 2024
20:45 Postaw na milion - teleturniej
21:45 Cudowne lata - widowisko rozrywkowe
22:45 To jest grane - magazyn muzyczny
23:20 Kino relaks - Centralne biuro uroczono - kom. sens., USA, 2008
01:10 Tajemnica anioła - fab., USA, 2019
03:00 Winni - thriller, Dania, 2018

19:00 Fakty - program informacyjny
19:40 Uwaga! - program interwencyjny
20:00 Black Adam - SF, USA, Kan., N. Zel., Węgry, 2022
22:35 Wdowy - sens., USA, Wlk. Bryt., 2018
01:15 Kuba Wojewódzki - talk-show
02:20 Szpital - program obycz.
03:25 Uwaga! - program interwencyjny
03:40 Nauka jazdy - reality show
04:15 Recepta na stary dom - program edukacyjny
04:45 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy, Kanada
05:15 Kto was tak urządził - program poradnikowy

18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:20 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia
19:30 Sport
19:35 Pogoda
19:55 Twoja Twarz Brzmi Znajomo - program muzyczno-
rozrywkowy
22:05 Grzechy sąsiadów - serial, thriller
23:10 Pokusa - sens., Polska, 2023
01:35 Escape Room: Najlepsi z najlepszych - sens., USA, RPA, 2021
03:25 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy
04:25 Na ratunek 112 - serial obyczajowy
04:40 Disco Gramy - program muzyczny

19:00 Reżyserzy - Steven Spielberg - dok., Wlk. Bryt., 2018
20:00 Wieczór kinomana - Wstęp do filmu - To wspaniałe życie
20:05 Wieczór kinomana - To wspaniałe życie - dramat, USA, 1946
22:25 Hała odlotów - talk-show
23:20 Serialowa nostalgia - Osiecka - serial, 2021
00:20 Czwartkowy klub filmowy - Katyń - dram., Polska, 2007
02:35 Noc krótkich filmów - Szereg szycy - film krótkometrażowy, 2021
03:15 Kino nocne - Bilet na śnieg - obycz., Polska, 2013
05:30 Teledyski

15:50 Ranczo - serial kom., Polska, 2007
18:00 Lombard. Życie pod zastaw - parodokument
20:00 Śmierć Ina eskorta - akcja, USA, 2023. Meksyk. Dwóch tajnych agentów DEA zostaje zabitych przez kryminalistów z kartelu. Do tej sprawy zostaje przydzielony doświadczony, detektyw w Johansen...
21:50 Uprowadzona 2 - akcja, Franc., USA, Turcja, Niemcy, 2012
23:25 Pitbull - akcja, Polska
01:50 Menu na miarę - program kulinarny
03:00 Dyżur - serial medyczny
04:00 Menu na miarę - program kulinarny
05:00 Dyżur - serial medyczny

20:00 Hotel Paradise - reality show
21:00 Masz wiadomość - kom., USA, 1998. Kathleen Kelly odziedziczyła po ukochanej matce księgarnię w Nowym Jorku. Tuż obok, najpotężniejszy na rynku wydawca Joe Fox wybudował wielki salon wydawniczy. Jak potoczą się ich losy - wszyscy wiemy, ale warto film obejrzeć ponownie...
23:30 Fucking Bornholm - obycz., Polska, 2022
01:40 Hotel Paradise - reality show
02:40 Prawdziwy horror - serial parodokumentalny
03:40 Druga strona medalu - talk-show

09:35 Św. na każdy dzień 09:45 Jestem mamą 10:00 Inf. dnia 10:15 Rozmowy niedok. 11:25 Głos Polski 11:35 Ostatni rzeźbiarz w szkole 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 Życie lasu. Storzki 13:00 Komańcza w duchu Prymasa 13:30 Msza św. 14:30 Drzwi do lasu 14:55 Słowo życia 15:00 Modlitwa do Boga Młodzieńcza 15:20 Mocni w Wierze 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Natura Obiektywnie 16:40 Prosto o gosp. 17:00 Siostry na posterunku 17:30 Geopolityka 17:55 Poczet Wlk. Polaków 18:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Westerplatte Młodych 19:00 Warto zauważyć... 19:30 Brat Franciszek 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Ojczyzna 21:00 Apel Jasnog. 21:20 Inf. dnia 21:40 Polski Punkt Widzenia

SOBOTA • 26 października

TVP 1

05:30 Dziedzictwo - serial obycz., Turcja
06:20 Balans bieli - magazyn
07:00 Transmisja Mszy Świętej
07:40 Rok w ogrodzie
08:05 Rok w ogrodzie Extra - magazyn
08:20 Pełnosprawni - magazyn dla niepełnosprawnych
08:50 Dzika Słowenia - dok., Słowenia, 2020
09:55 Ranczo - serial obycz., Polska, 2013
10:55 Komisarz Alex - serial krym.
11:50 Ojciec Mateusz - serial krym.
12:50 Gwiazdy w południe - Rudziewicz z Wyoming - western, USA, 1953
14:25 Okrasa łamie przepisy - magazyn kulinarny
14:55 Rolnik szuka żony - reality show

16:00 Dziedzictwo - serial, Turcja
17:00 Teleexpress
17:20 Pogoda
17:30 Nadszanie - Razem dla Was! - koncert charytatywny, 2024
19:30 Program informacyjny 19.30
20:05 Sport
20:10 Pogoda
20:20 Profilerka - serial krym., Polska, 2024
21:25 Hit na sobotę - Gra o wszystko - biograf., dram., Kan., Wlk. Bryt., USA, 2017
23:55 Księga ocalenia - fab., USA, 2010
02:00 Och, Karol - kom., Polska, 1985
02:50 Kawalerskie życie na obczyźnie - obycz., Polska, 1992

TVP 2

04:55 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obycz., 2024
06:35 Dla niesłyszących - M jak miłość - serial obyczajowy, 2024
07:30 Pytanie na śniadanie - magazyn poranny
12:10 Mamaland - talk-show
12:50 Tak to leciało - teleturniej muzyczny
14:00 Familiada - teleturniej
14:35 Koło fortuny - teleturniej
15:15 Szansa na sukces. Opole 2025 - widowisko muzyczne
16:20 Na dobre i na złe - serial obyczajowy
17:30 Dobry tytuł - magazyn literacki
18:00 Słowo na niedzielę - program ewangelizacyjny
18:15 Va Banque - teleturniej
18:50 W poszukiwaniu dobrego filmu - magazyn

19:25 Rodzinka.pl - serial komediowy
20:00 The Voice of Poland - Bitwa - widowisko muzyczne
22:30 Krucjata - Znak bliźniąt - serial krym., Polska, 2024
23:30 Ślubne wojny - kom., USA, 2009. Czy zażyła znajomość najbliższych koleżanek przetrwa poważny kryzys, wywołany w sumie dość bląhą sprawą?
01:15 Bazar de la Charite - serial kostiumowy, Franc., Belgia, 2019
02:10 Centralne biuro uwodzenia - kom. sens., USA, 2008
03:55 Zakochany anioł - kom. romant., Polska, 2005

TVN

05:50 Uwaga! - program interw.
06:05 Bugs Bunny Builders - animacja
06:20 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
07:15 Kobieta na krańcu świata - program Martyny Wojciechowskiej
07:45 Dzień Dobry TVN - magazyn poranny
11:30 Na Wspólnej Omnibus - serial obycz., Polska
13:25 MasterChef - program kulinarno-rozrywkowy
14:55 Totalne remonty Szlagowskiej - reality show
16:00 Anatomia piękna - program rozrywkowy
17:05 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
18:10 Unboxing - Wielkie Otwarcie - prog. rozrywk.
18:45 Sport; Pogoda

19:00 Fakty
19:30 Azja Express - reality show
21:15 Zaginione miasto - kom., USA, 2022. Podczas trasy promującej nową książkę poczytna pisarka zostaje porwana przez ekscentrycznego miliardera...
23:35 Oszukać przez naczenie V - horror, USA, Kan., 2011
01:25 Pati - serial obyczajowy
02:30 Szpital - program obycz.
03:30 Uwaga! - program interwencyjny
03:50 Nauka jazdy - reality show
04:25 Recepta na stary dom - program edukacyjny
04:55 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy, Kanada

POLSAT

06:00 Nowy dzień z Polsat News
08:00 Halo tu Polsat - poranny program informacyjno-rozrywkowy
11:15 Ewa gotuje - program kulinarny
11:55 Moja Mama i Twój Tata - reality show
13:25 Gliniarze - Zamożna kobieta pada ofiarą brutalnego gwałtu. Trop prowadzi do jej męża, który, według zeznań świadków, jest damskim bokserem.
14:25 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy
15:25 Minionki rozrabiają - anim., USA, Franc., Jap., 2013. W domu na przedmieściu mieszka sobie Gru wraz z córeczkami i całą gromadką Minionków. Gru nie jest już superprzestępcą, lecz wytwórcą dżemów i żelków.
17:35 Wydarzenie aktualne

17:30 Awantura o kasę - teleturniej
18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:15 Sport; Pogoda
19:30 Prezydenci i Premierzy - rozmowy J. Gudy
19:55 Kabaret na żywo - Kabaret Smile
22:05 World War Z - sens., USA, 2013. Pewnego zwyciężonego dnia, podczas spokojnej jazdy samochodem, Gerry Lane i jego rodzina wpadają w olbrzymi korek...
00:45 Oby kontra Predator - sens., USA, 2004
02:55 Świat według Kiepskich - serial komediowy
04:40 Disco Gramy - program muzyczny
05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura

05:55 Marysia i Napoleon - kom., Polska, 1966
07:55 Wydarzenie aktualne
08:25 Legendy Rocka - Rockabilly - Chicagowski Blues - dok., Wlk. Bryt.
09:40 Tamte lata, tamte dni - Krzesimir Dębski - magazyn
10:20 Serialowa nostalgia - Zmiennicy - serial, 1986
11:30 Il Teatro. Antonio Vivaldi - arie i koncerty skrzypcowe, Franc., 2021
12:50 Dokument tygodnia - Afryka na tropie zagrabionych arcydzieł - dok., Franc., 2022
13:55 Zawodowcy - obycz., Polska, 1975
14:55 W poszukiwaniu dobrego filmu - magazyn
15:35 Zezowate szczęście - komediodramat, Polska, 1959
17:35 Wydarzenie aktualne

18:10 Retro kino - Zemsta Różowej Pantery - kom., USA, 1978. Inspektor Clouseau po raz kolejny walczy z przestępczością, wywołując przy okazji serie katastrof i...
20:00 Bilet do kina - Na noże - kom. kryminalna, USA, 2019
22:20 Made in Polska - BOKKA - koncert, 2015
23:40 Wieczór kinomana - To wspaniałe życie - obycz., USA, 1946
02:00 Hala odlotów - talk-show
03:00 Nocny dokument - Picasso, metamorfozy od błękitu po różowy - dok., Franc., 2018
04:05 Bellissima - dramat, Polska, 2000

TV Puls

06:00 Taki jest świat - interesujący, barwny i różnorodny przegląd wydarzeń z całego globu. Widzowie mogą zobaczyć w nim nie tylko wiadomości polityczne i gospodarcze, ale także informacje z życia gwiazd i naukowe ciekawostki, wszystko, co może widza zainteresować.
07:00 Kobra - oddział specjalny - serial kryminalny
10:00 Lombard. Życie pod zastaw - Kinga Flis to trochę zagubiona, 30-letnia narzeczona Huberta Kanarka, która nie jest pewna, czy chce założyć z nim rodzinę. Kiedy w czasie, baszkiego wieczoru" mówi o swoich obawach koleżankom, jedna z nich radzi jej, żeby poszła do wróżki.
17:35 Wydarzenie aktualne

20:00 Uprawdżona 3 - akcja, Franc., USA, Hiszp., 2014. Długo oczekiwane pojednanie Bryana Millsa, emerytowanego tajnego agenta CIA, z byłą żoną zostaje tragicznie przerwane, gdy zostaje ona brutalnie zamordowana.
22:05 Świat w ogniu - akcja, USA, 2019. Prezydent USA staje się celem ataku terrorystów...
00:25 10 minut - akcja, USA, Kan., 2019
02:20 Dyzur - serial medyczny
03:00 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu.
04:00 Menu na miarę - program kulinarny
05:00 Nash Bridges - serial krym.

TVN 7

05:10 Szkoła - Największy szkolny podrywacz, Arek Daniluk, zaprzyjaźnił się z koleżanką z klasy, Jadą Stefaniak i dzięki niej zafascynował się chemią...
06:10 Wiza na miłość - serial paradokumentalny
07:05 New Looney Tunes I - animacja
08:05 Monster Trucks - przyg., USA, 2016
10:20 Ukryta prawda - program obyczajowy
11:25 Mówię Wam - talk-show
12:10 Ukryta prawda - program obyczajowy
13:15 Detektywi - program krym.
14:20 Ślub od pierwszego wejrzenia - reality show
15:25 Wakacje Jasia Fasoli - kom., Wlk. Bryt., Franc., Niemcy, 2007
17:20 Kosmiczni kowboje - SF, USA, 2000

20:00 Indiana Jones i świątynia zagłady - przyg., USA, 1984. Szanghaj, rok 1935. Indiana Jones przeprowadza transakcję z Lao Che, chińskim gangsterem. Przystępca nie ma jednak zamiaru oddać Amerykaninowi obiecanego diamentu.
22:40 Mission: Impossible - Fallout - sens., USA, Chiny, Franc., Wlk. Bryt., Nor., 2018. Tajemniczy fundamentalista John Lark planuje zdobyć trzy rdzenie plutonu...
01:40 Siedem minut po północy - obycz., USA, Hiszp., Wlk. Bryt., 2016
03:55 Hotel Paradise - reality show

TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej **09:00** Galileo - ciekawostki popularno-naukowe, intrygujące zagadki ze świata nauki i techniki **11:05** Jesteśmy Dłazdźci - program edukacyjny **11:30** Ewa gotuje - program kulinarny **12:05** 13 posterunek 2 - serial kom. **13:45** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami - program taneczno-rozrywkowy **15:55** Policjanci i Policjanci - serial paradok. **21:00** Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny **00:00** Prawdziwa jazda 2 - kom., USA, 2016 **02:05** 13 posterunek 2 - serial kom. **03:05** STOP Drogówka - serial policyjny **03:05** Interwencja - magazyn reporterów **03:25** Lubię disco! **04:25** Top 10 - Lista Przebojów **05:30** Telezakupy TV Okazje

09:00 Telewizyjny Uniwersytet Biblijny **10:00** Inf. dnia **10:15** Retrospekcja **10:35** Słowo życia **10:40** Polski Punkt Widzenia **11:00** Ingres abp. Wiesława Śmigła **13:00** Natura Obiektywne **13:20** Ocalić od zapomnienia **13:30** Msza św. **14:30** Przegląd Tyg., "Niedziela" **14:35** Słowo życia **14:40** Św. na każdy dzień **14:45** Jak wygrać małżeństwo? **15:00** Polskie dziedzictwo **15:30** Wierzę w Boga **16:00** Inf. dnia **16:10** Historia PL **17:00** Testament Miłości Jana Pawła II w Elku **17:30** Przełamując barierę **17:55** Poczet Wlk. Polaków **18:00** Anioł Pański **18:05** Inf. dnia **18:15** Rozmowy niedok. **19:25** Św. na każdy dzień **19:30** Manna z Nieba **19:45** Modlitwa z udziałem dzieci **20:00** Inf. dnia **20:20** Różaniec **20:50** Mysiąc Ojczyzna **21:00** Apel Jasnog. **21:20** Inf. dnia **21:40** Polski Punkt Widzenia

NIEDZIELA • 27 października

TVP 1

04:40 Dziedzictwo - serial, Turcja
05:30 Sprawa dla reportera
06:20 Słownik polsko@polski - talk-show prof. J. Miodka
06:55 Słowo na niedzielę
07:00 Transmisja Mszy Świętej
08:00 Tydzień
08:30 ZdroWY Plan - magazyn medyczny
09:05 Pociąg - dram., Polska, 1959
10:55 Komisarz Alex - serial krym.
11:55 Między ziemią a niebem
12:00 Anioł Pański, Watykan
12:15 Między ziemią a niebem
12:45 Akademia Życia - Kazimierz Gąsienica-Brycyn - reportaż
13:10 Zielona Planeta - dok., Wlk. Bryt., 2021
14:15 Ranczo Wilkowyje - kom., Polska, 2007
16:05 Dziedzictwo - serial obycz., Turcja

17:00 Teleexpress
17:20 Pogoda
17:35 Daję słowo - Maciej Orłoś - talk-show
18:40 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny
19:30 Program inform. 19.30
20:05 Sport
20:10 Pogoda
20:20 Gra z Cieniem - serial, 2024
21:20 Rolnik szuka żony - reality show
22:25 Zakochana Jedyńka - Tulipanowa gorączka - kostiumowy, Wlk. Bryt., USA, 2017
00:20 Gra o wszystko - biograf., dram., Kan., Wlk. Bryt., USA, 2017
02:45 Księga ocalenia - fab., USA, 2010

TVP 2

05:25 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obyczajowy, 2024
06:30 Dla niesłyszących - M jak miłość - serial, 2024
07:30 Pytanie na śniadanie - magazyn poranny
11:10 Totalizator sportowy
11:30 The Voice of Poland - Bitwa - widowisko muzyczne
14:00 Familiada - teleturniej
14:30 Koło fortuny - teleturniej
15:10 Szansa na sukces. Opole 2025 - Breakout - widowisko muzyczne
16:10 Cudowne lata - widowisko rozrywkowe. Program rozrywkowy, w którym rywalizują ze sobą dwie grupy celebrytów, reprezentujących dwa różne pokolenia.
17:15 Górna półka smaku - cykl kulinarno-detektywistyczny
17:55 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka - magazyn
18:35 Poczet świrów polskich - Dariusz Młacki - program publicystyczny
19:20 Rodzinka.pl - serial komediowy
20:00 Greenland - fab., USA, 2020
22:10 no... wiadomo - magazyn
22:50 Powrót Bena - fab., USA, 2018
00:45 Instylnk - serial krym., Polska, 2011
01:45 Ślubne wojny - kom., USA, 2009
03:25 Rodzinka.pl - serial komediowy

17:15 Górna półka smaku - cykl kulinarno-detektywistyczny
17:55 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka - magazyn
18:35 Poczet świrów polskich - Dariusz Młacki - program publicystyczny
19:20 Rodzinka.pl - serial komediowy
20:00 Greenland - fab., USA, 2020
22:10 no... wiadomo - magazyn
22:50 Powrót Bena - fab., USA, 2018
00:45 Instylnk - serial krym., Polska, 2011
01:45 Ślubne wojny - kom., USA, 2009
03:25 Rodzinka.pl - serial komediowy

TVN

05:40 Uwaga! - program interwencyjny
05:55 Anatomia piękna - program rozrywkowy
06:50 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
07:45 Dzień Dobry TVN - magazyn poranny
12:00 Co za tydzień - magazyn rozrywkowy
12:45 Top Model - reality show
14:30 Azja Express - reality show
16:10 Black Adam - SF, USA, Kan., N. Zel., Węgry, 2022. Prawie 5000 lat po otrzymaniu olbrzymich mocy starożytnych bogów - i prawie równoczesnym uwięzieniu - Black Adam zostaje uwolniony z ziemskiego grobowca.
18:45 Sport
18:55 Pogoda
19:00 Fakty

19:30 MasterChef - program kulinarno-rozrywkowy
21:15 Kursk - sens., Franc., Belgia, Luks., Rum., Kan., USA, 2018
23:45 Zaginione miasto - kom., USA, 2022
02:10 Rzeczy, których nie nauczyłam się ojciec - serial, Polska
02:40 Szpital - Ojciec przywozi do szpitala 10-letniego syna, który zmęczony po całej nocy grania na komputerze wpadł na drzwi z szybko i rozciął sobie głowę.
03:40 Uwaga! - program interw.
04:00 Nauka jazdy - reality show
04:35 Recepta na stary dom - program edukacyjny
05:05 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy

POLSAT

06:00 Nowy dzień z Polsat News
08:00 Halo tu Polsat - poranny program informacyjno-rozrywkowy
11:15 Minionki rozrabiają - anim., USA, Franc., Jap., 2013. W domu na przedmieściu mieszka sobie Gru wraz z córeczkami i całą gromadką Minionków. Gru nie jest już superprzestępcą, lecz wytwórcą dżemów i żelków.
13:30 Twoja Twarz Brzmi Znajomo - program muzyczno-rozrywkowy
15:30 Gwiazdy Kabaretu
16:30 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy
17:30 Awantura o kasę - teleturniej
18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:15 Sport
19:20 Pogoda

19:30 Państwo w Państwie - program interwencyjny
19:55 Taniec z Gwiazdami - program taneczno-rozrywkowy
22:10 Teściowie - serial obyczajowy
23:10 Parasol bezpieczeństwa - sens., USA, 2003. Hank Rafferty zostaje oskarżony o pobicie czarnoskórego kolegi Earla Montgomery'ego i wyrzucony z pracy w policji. Okazuje się jednak, że...
01:05 Jack i Jill - kom., USA, 2011
03:05 Świat według Kiepskich - serial komediowy
04:40 Disco Gramy - program muzyczny
05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura

06:25 Nasza generacja - Niepokorni - dok., 1995
07:05 Rozmowy (nie)wygodne
08:00 Nabożeństwo Kościoła Chrześcijańskie - Radości
09:05 Dokument tygodnia - Afryka na tropie zagrabionych arcydzieł - dok., Franc., 2022
10:10 Od ucha do ucha - Praktyczny pan - Rouff - filmy animowane
10:45 Amerykańskie śniadanie - Rawhide - Incydent w nawiedzonych górach - western, USA, 1959
11:45 Poczet świrów polskich - Piotr Bukartyk
12:25 Faraon - dram., Polska, 1965
15:25 Serialowa nostalgia - Zmiennicy - serial, 1986
16:35 Dobry tytuł - magazyn literacki
17:15 Niedziela z... Magdaleną Zawadką

18:05 Opowieści weekendowe: Damski interes - dram., Polska, 1996
19:15 Pierwsza miłość - Polska, 1971
20:00 Powrót Bena - fab., USA, 2018
21:50 Więcej niż fikcja - Amy - dok., USA, 2015
00:10 Noc krótkich filmów - Ludwik I. Barani król - Pozytywka
00:45 Kino nocne - Na noże - kom. krym., USA, 2019
03:05 Niedziela z... Magdaleną Zawadką
04:00 Opole 2016 Scena Alternatywna - Nosowska - Pablopavo i Ludziki - koncerty, 2016
05:15 Reżyserzy - Steven Spielberg - dok., Wlk. Bryt.

TV Puls

06:00 Kobra - oddział specjalny - Emir i Paul prowadzą śledztwo w sprawie oszustki, która wykorzystuje sztuczki do okradania bogatych mezczyzn...
07:55 Ranczo - serial kom., Polska, 2006, 2007
13:25 Hrabia Monte Christo - przyg., USA, 2002. Edmund Dantes na skutek wysłanego z zawzięci fałszywego donosu zostaje skazany na dożywocie i wtrącony do lochów. Po 14 latach udaje mu się uciec...
16:00 Zakonnica w przebraniu - kom., USA, 1992. Ciemnoskóra piosenkarka z pod rzędnego baru i Deloris Van Cartier - przypadkiem staje się świadkiem morderstwa. Aby uratować swoje życie ukrywa się w klasztorze...
18:00 Taxi 5 - kom., Franc., 2018. Oficer policji, szalony mistrz kierownicy - Sylvain Marlot wbrew swojej woli zostaje przeniesiony do Marsylii. Na miejscu jego o głównym zadaniem staje się rozbicie wtórego gangu, dokonującego napadów przy pomocy ferrari...
20:00 Niezłiszczalni - akcja, USA, 2010
22:00 Polowanie na czarownicę - przyg., USA, 2011
00:00 Płonąca pułapka - akcja, USA, 2004
02:20 Dyzur - serial medyczny
03:05 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu.
04:00 Dyzur - serial medyczny
05:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny

18:00 Taxi 5 - kom., Franc., 2018. Oficer policji, szalony mistrz kierownicy - Sylvain Marlot wbrew swojej woli zostaje przeniesiony do Marsylii. Na miejscu jego o głównym zadaniem staje się rozbicie wtórego gangu, dokonującego napadów przy pomocy ferrari...
20:00 Niezłiszczalni - akcja, USA, 2010
22:00 Polowanie na czarownicę - przyg., USA, 2011
00:00 Płonąca pułapka - akcja, USA, 2004
02:20 Dyzur - serial medyczny
03:05 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu.
04:00 Dyzur - serial medyczny
05:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny

TVN 7

05:05 Szkoła - Żaneta Grzegorzczak z licealnej 3d ciągle nie może poradzić sobie z tym, że miesiąc temu inna uczennica próbowała wyrazić jej krzywdę...
06:05 Wiza na miłość - serial paradokumentalny
07:05 New Looney Tunes I - animacja
08:05 Dennis rozrabiała - kom., USA, 1993
10:15 Ukryta prawda - program obyczajowy
13:25 Detektywi - Do biura detektywów zgłasza się przerażona młoda kobieta, która twierdzi, że...
14:30 Footloose - obycz., USA, 2011
16:50 Indiana Jones i świątynia zagłady - przyg., USA, 1984
19:25 Unboxing - Wielkie Otwarcie - program rozrywkowy

20:00 Tenet - przyg., USA, Wlk. Bryt., Kan., 2020... Agent CIA uzbrojony tylko w jedno słowo - Tenet - przenika w mroczny świat między narodowy ch szpiegów, próbując ocalić ludzkość.
23:15 Miami Vice - sens., USA, Niemcy, 2006. Podczas polowania na zbrojówkę, partnerzy James Crockett i Ricardo Tubbs spotykają wynajmowaną przez kartel, piękną finansistkę, która pierze i inwestuje pochodzące z przestępstw pieniądze...
02:00 Kłamstwo doskonałe - obycz., USA, Wlk. Bryt., 2019
04:20 Druga strona medalu - talk-show

TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej **07:00** Kosmos - niewyjaśnione tajemnice starożytności **09:00** Wielkie tajemnice historii **09:55** Galileo - ciekawostki popularnonaukowe **11:55** Lassie - obycz., Franc., Irlandia, USA, Wlk. Bryt., 2005
14:00 Dick i Jane: Niezły ubaw - kom., USA, 2005 **15:55** Uroczysko - serial krym. **18:00** Galileo - ciekawostki popularnonaukowe **20:00** Właty Móch: One **21:00** Gwiazdy Kabaretu **22:00** Król Skorpion 2: Narodziny Jowisznika - film, Niemcy, RPA, USA, 2008
00:20 STOP Drogówka - serial policyjny **01:20** Wielkie tajemnice historii **03:05** Interwencja - magazyn reporterów **03:25** Lubię disco! **04:25** Top 10 - Lista Przebojów **05:30** Telezakupy

09:10 Spotkanie z Magdaleną Buczek **09:15** Manna z Nieba **09:30** Serial z życia Jezusa **10:00** Msza św. na zakończenie Synodu Biskupów **11:55** Przegląd Tyg., "Niedziela" **12:00** Anioł Pański z Ojcem Sw. Franciszkiem **12:15** Papież Polak do Rodaków **12:40** Gość Oczekiwany **14:10** Oddech Boga **15:00** Wieś - to też Polska **16:00** Inf. dnia **16:10** Koncert żywcem

PONIEDZIAŁEK • 28 paździer.

TVP 1	TVP 2
04:50 Klan - telenowela TVP 05:20 Dziedzictwo - serial, Turcja 06:10 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024 07:00 Transmisja Mszy Świętej 07:30 Studio Raban - magazyn 08:00 Akacja 38 - serial 08:50 Ranczo - serial obycz. 09:45 Komisarz Alex - serial krym. 10:45 Ojciec Mateusz - serial 11:35 Korona królów Jagiellonowie - serial historyczny 12:10 Agrobiznes; Agropogoda 12:35 Magazyn Rolniczy 12:55 BBC w Jedynce - Zielona Planeta - dok., Wlk. Bryt., 2021 14:00 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024 14:55 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny 15:35 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej	04:30 Na dobre i na złe - serial 05:30 M jak miłość - serial, 2022 06:25 Dobre historie - Oaza - magazyn 06:55 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obycz., 2024 07:30 Pytanie na śniadanie 11:15 Dla niesłyszących - Okrasa łamie przepisy - magazyn kulinarny 11:50 W poszukiwaniu dobrego filmu - magazyn 12:30 Koło fortuny - teleturniej 13:15 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 14:05 Va Banque - teleturniej fabularyzowany 14:35 Na sygnale - serial fabularyzowany 15:05 Na dobre i na złe - serial 16:00 Koło fortuny - teleturniej 16:35 Familiada - serial 17:20 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022

16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja
17:00 Teleexpress
17:15 Pogoda
17:20 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny
17:55 Klan - telenowela TVP
18:25 Reporterzy - magazyn
18:45 Akacja 38 - serial kostiumowy, 2016
19:30 Program inform. 19.30
19:55 Pytanie dnia
20:10 Sport; Pogoda
20:30 Jak nie zabiłem swojego ojca i jak bardzo tego żałuję - Teatr Telewizji, 2024 ●
23:25 Balans bieli - magazyn
00:10 Podejrzani - fab., USA, Wlk. Bryt., Niemcy, 1995
02:05 Tulipanowa gorączka - fab., Wlk. Bryt., USA, 2017
03:55 Jaka to melodia?

18:15 Va Banque - teleturniej
18:50 Jeden z dziesięciu - teleturniej
19:30 Barwy szczęścia - serial obycz., 2024
20:40 Kulisy serialu „M jak miłość”
20:55 M jak miłość - serial obyczajowy, 2024
21:55 Na sygnale - serial fabularyzowany
22:30 Krew z krwi - serial, Polska, 2012
23:25 Zabawa zabawa - dram., Polska, 2018
01:05 O mnie się nie martw - serial komediowy TVP, 2020
02:05 Powrót Bena - fab., USA, 2018
04:00 Rodzinka.pl - serial komediowy

TVN

05:40 Uwaga! - program interw.
05:55 Ukryta prawda - program obyczajowy
06:50 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
07:45 Dzień Dobry TVN - magazyn poranny
11:30 B&B love - program rozrywkowy
12:05 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
13:10 Ukryta prawda - program obyczajowy
15:25 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
16:35 Ukryta prawda - program obyczajowy
17:40 Detektywi - program krym.
18:45 Sport; Pogoda
19:00 Fakty
19:40 Uwaga! - program interwencyjny

20:00 Doradca smaku - program kulinarny
20:10 Na Wspólnej - serial obycz., Polska
20:50 B&B love - program rozrywkowy
21:30 Totalne remonty Szelągowskiej - reality show
22:35 Godziny szczytu - sens., USA, 1998
00:30 Świadek koronny - sens., Polska, 2007
02:45 Co za tydzień - magazyn rozrywkowy
03:30 Szpital - program obycz.
04:30 Uwaga! - program interwencyjny
04:45 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy, Kanada
05:15 Kto was tak urządził

POLSAT

06:00 Nowy dzień z Polsat News
08:30 Malanowski i Partnerzy - serial kryminalny
09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy
10:30 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny
11:30 Gliniarze - Zamożny rolnik zostaje zaatakowany sie kiera. Okoliczności wskazują na motywy rabunkowy...
14:35 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny
15:50 Wydarzenia - program informacyjny
16:15 Pogoda
16:20 Interwencja - magazyn reporterów
16:30 Na ratunek 112 - Wiktorja Dzwonkowska pracuje u małżeństwa Malekich jako pomoc domowa. Posadę tę objęła po śmierci swojej matki...
17:00 Gliniarze - serial paradokumentalny
18:00 Pierwsza miłość - serial
18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:18 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia
19:25 Sport; Pogoda
19:35 Malanowski. Nowe rozdzienie - serial krym.
20:10 MEGA HIT - Czerwona jaskółka - sens., USA, 2018
23:10 Pokusa - sens., Polska, 2023
01:20 Pod obserwacją - sens., USA, Kan., 2009
03:25 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy
04:25 Na ratunek 112 - serial obyczajowy
04:40 Disco Gramy - program muzyczny
05:25 Telezakupy TV Okazje

17:00 Gliniarze - serial paradokumentalny
18:00 Pierwsza miłość - serial
18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:18 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia
19:25 Sport; Pogoda
19:35 Malanowski. Nowe rozdzienie - serial krym.
20:10 MEGA HIT - Czerwona jaskółka - sens., USA, 2018
23:10 Pokusa - sens., Polska, 2023
01:20 Pod obserwacją - sens., USA, Kan., 2009
03:25 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy
04:25 Na ratunek 112 - serial obyczajowy
04:40 Disco Gramy - program muzyczny
05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura

06:05 Afisz kulturalny ekstra
06:10 Muzyczne poranki
06:45 Tamte lata, tamte dni - Henryk Talar - magazyn
07:15 Mieszczanie żywieccy - Joanna - dok., 2021
07:45 Łódź filmowa - dok., Polska, 2017
08:30 Od ucha do ucha - Praktyczny pan - Rouff - filmy animowane
09:00 Rawhide - Incydent w niewiedzionych górach - western, USA, 1959
10:05 Benefis Czesława Majewskiego - serial fabularny
11:45 Dokument.pl - Papcio Chmiel - dok., Polska, 2020
12:50 Caravaggio, król światła i cienia - dok., Franc., 2016
14:25 Informacje kulturalne
14:50 Zemsta Różowej Pantery - kom., USA, 1978
16:40 Najważniejszy dzień życia - serial, 1974

17:45 Hala odlotów - talk-show
18:40 Portrety - Grethe Meyer: królowa duńskiego wzornictwa - dok., Dania, 2022
20:00 Panorama kina polskiego - Układ zamknięty - thriller, Polska, 2013
22:10 Scena muzyczna - Trio Jazowe Marcina Maseckiego - koncert, 2020
23:05 Powrót Bena - fab., USA, 2018
01:00 Mozart y Mambo. Kubaska podróż z Sarą Willis. - dok., Franc., 2020
01:45 Kino nocne - Bezmiar sprawiedliwości - dram., Polska, 2006
04:05 Czy Pani mnie słyszy? - dok., Polska, 2022
05:15 Teledyski

TV Puls

06:00 Nash Bridges - Nash i jego policjanci próbują wytropić gangsterów, którzy okradli magazyn w wydziale narkotykowego.
08:00 Kobra - oddział specjalny - Semir bierze udział w tajnej akcji i zmienia tożsamość. Nie oczekiwanie na autostradzie dochodzi do poważnego wypadku, w wyniku którego policjant traci pamięć...
09:00 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym.
10:00 Za kłina cka duchów - serial fabularny
11:00 Nie igraj z aniołem - telenowela, Meksyk, 2008
12:55 Za kłina cka duchów - serial fabularny
13:50 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym.
14:50 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument fabularny

15:50 Ranczo - serial kom., Polska, 2007
18:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument
20:00 W obronie własnej - akcja, USA, 2013. Phil Broker jest agentem wydziału narkotykowego. Po jednej z akcji, w której ginie młody chłopak, postanawia zrezygnować z pracy w policji.
22:00 Śmiertelna eskorta - akcja, USA, 2023
23:35 Falszercz - akcja, USA, 2014
01:30 Dzielnica strachu - serial
02:30 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument
03:45 Taki jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu.
04:20 Menu na miarę - program kulinarny
05:00 Dzielnica strachu - serial

TVN 7

05:05 Szkoła - Licealistka Lena Malecka chce po maturze otworzyć salon manicure ze swoją przyjaciółką.
07:00 Szpital - program obycz.
08:00 Ukryta prawda
11:00 Detektywi - Małżeństwo 40-latków zastaje na drzwiach swojego mieszkanka napis: mordercy. Kobieta prosi o pomoc detektywów
12:00 W-11 Wydział Śledczy - program kryminalny
12:45 Szpital - Pogotowie przywozi do szpitala 26-letnią Olę Tokarską. Pacjentka na specjalnym pokazie podwieżała się na hakach. Niestety jej ciało nie wytrzymało przecięcia
13:45 Sekrety życia - serial paradokumentalny
14:50 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial sądowy

16:50 Szpital - Pacjentem doktora Wojciecha Jarosza jest 18-latek, który uległ wypadkowi wyskakując z jadącego samochodu.
18:55 Ukryta prawda - program obyczajowy
20:00 Hotel Paradise - reality show
21:00 Anatomia piękna - program rozrywkowy
22:00 Johnny - biograficzny, Polska, 2022. Oparta na prawdziwych wydarzeniach historia, która wzrusza i inspirowa...
00:35 Triumf - biograficzny, sportowy, USA, 2021
02:35 Mówię Wam - talk-show
03:15 Prawdziwy horror - serial paradokumentalny
04:15 Druga strona medalu

TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej **08:00** Bogaty Dom - Biedny Dom - program paradok. **09:00** Dlaczego ja? - serial paradok. **11:00** Trudne sprawy - program obyczajowy **14:00** Policjantki i Policjanci - serial paradok. **15:00** Na ratunek 112 - serial obycz. **16:00** Policjantki i Policjanci - serial paradok. **18:00** Łowcy skarbów. Kto da więcej **19:00** Policjantki i Policjanci - serial paradok. **20:00** Uroczysko - serial krym. **20:30** Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny **21:40** Król Skorpion 3: Walka o odkupienie - sens., USA, 2011 **23:50** American Pie: Dziewczyny rządzą - kom., USA, 2020 **01:50** Love Island. Wyspa miłości - reality show **02:55** SuperLudzie - serial o osobach z niepełnosprawnościami **05:30** Telezakupy TV

TV Trwam

07:55 Poczet Wlk. Polaków **08:00** Inf. dnia **08:15** Wieś - to też Polska **09:15** Słowo życia **09:20** Mateczniki Polskości **09:30** Moja katolicka rodzina **09:55** Św. na każdy dzień **10:00** Inf. dnia **10:15** Rozmowy niedok. **11:20** Stan Bezp. Państwa **11:30** Warto być ojem **12:00** Anioł Pański **12:03** Inf. dnia **12:20** Mój przyjaciel! Laliuś **13:20** Słowo życia **13:30** Msza św. **14:30** NZS Buntownicy **15:00** Katowienie Praskie **15:50** Ma się rozumieć **16:00** Inf. dnia **16:10** Sanktuarium polskie **16:30** Porady Medyczne Benifratów **17:00** Świadkowie **17:30** Spotkanie Rodziny Radia Maryja **20:00** Inf. dnia **20:20** Różaniec **20:50** Myśląc Ojczyzn na **21:00** Apel Jasnog. **21:20** Inf. dnia **21:40** Polski Punkt Widzenia **22:00** Z wędką nad wodę **22:30** Filmowe Życiorysy PL **23:20** Pogoria. Żeglarska szkoła życia

WTOREK • 29 października

TVP 1	TVP 2
04:50 Klan - telenowela TVP 05:15 Dziedzictwo - serial, Turcja 06:05 Wichrowe wzgórze - serial 07:00 Transmisja Mszy Świętej 07:30 Kościół z bliska 08:00 Akacja 38 - serial 08:50 Ranczo - serial obycz. 09:45 Komisarz Alex - serial krym. 10:45 Ojciec Mateusz - serial 11:35 Korona królów Jagiellonowie - serial historyczny 12:10 Agrobiznes 12:30 Agropogoda - magazyn 12:35 Magazyn Rolniczy 12:55 Kalahari, twarde prawo pustyni - dok., Franc., 2022 14:00 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024 14:55 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny 15:35 Gra słów. Krzyżówka 16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja 17:00 Teleexpress 17:15 Pogoda	04:35 Na dobre i na złe - serial 05:30 M jak miłość - serial obycz., 2022 06:25 Dary z nieba - reportaż 06:50 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obycz., 2024 07:30 Pytanie na śniadanie - magazyn poranny 11:15 Mamaland - talk-show 11:55 ZdroWY Plan - magazyn medyczny 12:15 Przed ekranem - Przed ekranem, 2024 12:30 Koło fortuny - teleturniej 13:15 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 14:05 Va Banque - teleturniej fabularyzowany 14:35 Na sygnale - serial fabularyzowany 15:05 M jak miłość - serial obycz. 2024 16:00 Koło fortuny - teleturniej

17:20 Jaka to melodia?
17:55 Klan - telenowela TVP
18:25 Reporterzy - magazyn
18:45 Akacja 38 - serial
19:30 Program inform. 19.30
19:55 Pytanie dnia
20:10 Sport; Pogoda
20:30 Korona królów
Jagiellonowie - serial historyczny
21:05 Porzucony - serial, 2016
22:05 Magazyn Eks presu Reporterów
23:05 Herbert. Barbarzyńca w ogrodzie - dok., Polska, 2021
00:20 Kret - sens., Polska, Franc., 2010
02:20 Podejrzani - fab., USA, Wlk. Bryt., Niemcy, 1995
04:35 Notacje - Józef Mac. W sowieckim domu dziecka - dok., 2018

16:35 Familiada - teleturniej
17:20 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022
18:15 Va Banque - teleturniej
18:50 Jeden z dziesięciu - teleturniej
19:30 Barwy szczęścia - serial obycz., 2024
20:40 Kulisy serialu „M jak miłość”
20:55 M jak miłość - serial obycz., 2024
21:55 Na sygnale - serial fabularyzowany
22:30 Głina - serial krym., Polska, 2004
23:30 Wojna o prąd - fab., USA, 2017
01:30 Greenland - thriller, USA, 2020
03:35 Zanskar - obietnice zimy - dok., Franc., 2021

TVN

05:40 Uwaga! - program interw.
05:55 Ukryta prawda - program obyczajowy
06:50 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
07:45 Dzień Dobry TVN - magazyn poranny
11:30 B&B love - program rozrywkowy
12:05 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
13:10 Ukryta prawda - program obyczajowy
15:20 Doradca smaku - program kulinarny
15:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno-rozrywkowy
16:35 Ukryta prawda - program obyczajowy
17:40 Detektywi - program krym.
18:45 Sport; Pogoda
19:00 Fakty

19:40 Uwaga! - program interw.
20:00 Doradca smaku - program kulinarny
20:10 Na Wspólnej - serial obycz., Polska
20:50 B&B love - program rozrywkowy
21:30 Ślub od pierwszego wejrzenia - reality show
22:35 Kuba Wojewódzki - talk-show
23:40 Superwizjer - magazyn reporterów
00:15 Detektyw - miniserial, USA
01:35 Ślepnąc od świateł - miniserial, Polska
03:00 Szpital - program obycz.
04:00 Uwaga! - program interwencyjny
04:20 Nauka jazdy - reality show
04:50 Recepta na stary dom
05:15 Jak to jest zrobione

POLSAT

06:00 Nowy dzień z Polsat News
08:30 Malanowski i Partnerzy - serial kryminalny
09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy
10:30 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny
11:30 Gliniarze - W apartamencie dochodzi do zabójstwa małżeństwa. Podejrzany m jest brat zamordowanego mężczyzny, przyłapany na miejscu zbrodni przez przyjaciółkę rodziny.
14:35 Dlaczego ja? - serial paradokumentalny
15:50 Wydarzenia - program informacyjny
16:15 Pogoda
16:20 Interwencja - magazyn reporterów
16:30 Na ratunek 112 - serial obyczajowy
17:00 Gliniarze - serial paradokumentalny

18:00 Pierwsza miłość - serial obyczajowy
18:50 Wydarzenia - program informacyjny
19:20 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia
19:25 Sport
19:30 Pogoda
19:35 Malanowski. Nowe rozdzienie - serial kryminalny
20:15 Nikt - sens., USA, Jap., Chiny, 2021 ●
22:05 Air Force One - sens., USA, Niemcy, 1997
00:55 Czerwona jaskółka - sens., USA, 2018
03:55 Świat według Kiepskich - serial komediowy
04:40 Disco Gramy - program muzyczny
05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura

06:05 Afisz kulturalny ekstra
06:15 Muzyczne poranki - teledyski
06:40 Tamte lata, tamte dni - Magdalena Zawadzka - magazyn
07:20 Mieszczanie żywieccy - Filip i Filip - dok., 2021
07:55 Podróż z historią - Dwie twarze Galicji - dok., Polska, 2016
08:40 Informacje kulturalne
09:05 Najważniejszy dzień życia - serial, 1974
10:10 Zezowate szczęście - komediodramat, Polska, 1959
12:15 Portrety - Herbert. Barbarzyńca w ogrodzie - dok., Polska, 2021
13:30 Dobry tytuł - magazyn literacki
14:10 Obłoki nad Ferrarą - reportaż
14:40 Kontrakt - obycz., Polska, 1980

16:40 Dyrektorzy - serial, 1975
18:20 W poszukiwaniu dobrego filmu - magazyn
19:00 Człowiek ze złotym obiektywem - Marek Karewicz - dok., Polska, 2009
20:00 Premiera - Nie ma i wietnamska dziewczynę ukrytą w szafie. Opuściła miejsce z torbą pieniędzy i dziewczyną Anną...
22:05 Nocny dokument - Mary Aldwyth - sztuka kolażu - dok., USA, 2022
00:30 Panorama kina polskiego - Układ zamknięty - thriller, Polska, 2013
02:40 Dokument.pl - Papcio Chmiel - dok., Polska, 2020
03:50 Bracia - dok., Polska, 2013
05:15 Teledyski

TV Puls

06:00 Nash Bridges - Cassidy otrzymuje smutny telefon od swojej znajomej Mirandy. Okazuje się, że jej znajomy zmarł podczas wypicia drinka...
08:00 Kobra - oddział specjalny - Cierniący na de męgnę ojciec Paula zostaje wytypowany przez przestępców do ukrycia pieniędzy.
09:00 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym.
10:00 Za kłina cka duchów - serial fabularny
11:00 Nie igraj z aniołem - telenowela, Meksyk, 2008
12:55 Za kłina cka duchów - serial fabularny
13:50 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym.
14:50 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument fabularny
15:50 Ranczo - serial kom., Polska, 2007

18:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument
20:00 Protegowana - akcja, USA, Wlk. Bryt., 2021. 1991 rok, Wietnam. Pewien mężczyzna znajduje w budynku martwych ludzi i wietnamską dziewczynę ukrytą w szafie. Opuściła miejsce z torbą pieniędzy i dziewczyną Anną...
22:05 Piekłynie zabójca - akcja, USA, 2023
23:55 Trzynasty wojownik - przg., USA, 1999
02:00 Dzielnica strachu - serial kryminalny
03:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument fabularny
04:00 Menu na miarę - program kulinarny
05:00 Dzielnica strachu - serial

TVN 7

05:05 Szkoła - Marika Pilarek z 8a przyjaźni się z kolegą z klasy, Nikodemem Gajekim. Dziewczyna nie wie, że...
07:00 Szpital - program obycz.
08:00 Ukryta prawda - program obyczajowy
11:00 Detektywi - program krym.
12:00 W-11 Wydział Śledczy - program kryminalny
12:45 Szpital - Ratownicy pogotowia przywożą na oddział Jarosława Michalika. Mężczyzna wraz z dziewczyną, z którą od niedawna się spotyka, mieli niezbyt groźny wypadek samochodowy.
13:45 Sekrety życia - serial paradokumentalny
14:50 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial sądowy
16:50 Szpital - program obycz.
18:55 Ukryta prawda - program obyczajowy

20:00 Hotel Paradise - reality show
21:00 Miami Vice - sens., USA, Niemcy, 2006. Podczas polowania na zabójców, partnerzy James Crockett i Ricardo Tubbs spotykają wynajmowaną przez kartel, piękną finansistkę, która pierze i inwestuje podchodząc z przestępstw pieniądze...
23:45 Annabelle - horror, USA, 2014. John Form znajduje idealny podarunek dla swojej ciężarnej żony - piękną i rzadko spotykaną starodawną lalkę...
01:55 Hotel Paradise - reality show
02:55 Prawdziwy horror - serial paradokumentalny
03:55 Druga strona medalu

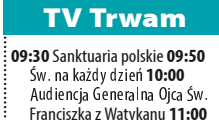
TV 4

06:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej **08:00** Bogaty Dom - Biedny Dom - program paradok. **09:00** Dlaczego ja? - serial paradok. **1**

ŚRODA • 30 października	
TVP 1	TVP 2
04:50 Klan - telenowela TVP 05:15 Dziedzictwo - serial, Turcja 06:05 Wichrowe wzgórze - serial 07:00 Transmisja Mszy Świętej 07:30 Wróżby - reportaż 08:00 Akacja 38 - serial 08:50 Ranczo - serial obycz. 09:50 Komisarz Alex - serial krym. 10:45 Ojciec Mateusz - serial 11:35 Korona królów. Jagiello- nowie - serial historyczny 12:10 Agrobiznes; Agropogoda 12:35 Rok w ogrodzie Extra - magazyn 12:55 Kalahari, twarde prawo pustyni - dok., Franc., 2022 14:00 Wichrowe wzgórze - serial obycz., Turcja, 2024 14:55 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny 15:35 Gra słów. Krzyżówka - teleturniej 16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja 17:00 Teleexpress; Pogoda	04:35 Na dobre i na złe - serial obyczajowy 05:30 M jak miłość - serial obyczajowy, 2022 06:25 Pożyteczni.pl - magazyn 06:55 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obycz., 2024 07:30 Pytanie na śniadanie - magazyn poranny 11:15 Dom Pokoju w Betlejem - Życie w cieniu muru, 2023 11:50 Jak to się mówi, czyli Kasia u Bralczyka - magazyn 12:30 Koło fortuny - teleturniej 13:15 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 14:05 Va Banque - teleturniej 14:35 Na sygnale - serial fabularny 15:05 M jak miłość - serial, 2024 16:00 Koło fortuny - teleturniej 16:35 Familiada - teleturniej
	
17:20 Jaka to melodia? - teleturniej muzyczny 17:55 Klan - telenowela TVP 18:25 Reporterzy - magazyn 18:45 Akacja 38 - serial 19:30 Program inform. 19.30 19:55 Pytanie dnia 20:10 Sport; Pogoda 20:30 Korona królów. Jagiello- nowie - serial historyczny 21:05 Łowca - fab., Australia, 2011 22:55 Krew za krew - fab., USA, 2006 00:55 Magazyn Ekspresu Reporterów 02:00 Kret - sens., Polska, Franc., 2010 04:25 Notacje - Ryszard Karczykowski. Mam wielkie szczęście - dok., 2018	17:20 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 18:15 Va Banque - teleturniej 18:50 Jeden z dziesięciu - teleturniej 19:30 Barwy szczęścia - serial obycz., 2024 20:40 Przepis dnia - magazyn kulinarny 20:55 Na dobre i na złe - serial obyczajowy 21:55 Na sygnale - serial fabularny 23:00 Plan B - kom., Polska, 2018. Życie czterech osób, wywracając się tuż przed Walentynkami... 00:40 Krok od Nieba - serial kryminalny, Włochy, 2011 02:40 Riko. Historia Richarda Demarco - dok., Wlk. Bryt., 2022

TVN	POLSAT
05:40 Uwaga! - program interw. 05:55 Ukryta prawda - program obyczajowy 06:50 Kuchenne rewolucje - program kulinarno- -rozrywkowy 07:45 Dzień Dobry TVN - magazyn poranny 11:30 B&B love - program rozrywkowy 12:05 Kuchenne rewolucje - program kulinarno- -rozrywkowy 13:10 Ukryta prawda - program obyczajowy 15:20 Doradca smaku - program kulinarny 15:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno- -rozrywkowy 16:35 Ukryta prawda - program obyczajowy 17:40 Detektywi - program krym. 18:45 Sport; Pogoda 19:00 Fakty 19:40 Uwaga! - program interw.	06:00 Nowy dzień z Polsat News 08:30 Malanowski i Partnerzy - serial kryminalny 09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy 10:30 Dłacz egoja? - serial paradokumentalny 11:30 Gliniarze - Funkcjonariusze skarbowki zatrzymują transport podrabianych papierosów. Dochodzi do strzelaniny i przejęcia transportu, ale szybko wychodzi na jaw, że... 14:35 Dłacz egoja? - serial paradokumentalny 15:50 Wydarzenia - program informacyjny 16:15 Pogoda 16:20 Interwencja - magazyn reporterów 16:30 Na ratunek 112 - serial obyczajowy 17:00 Gliniarze - serial paradokumentalny
	
20:00 Doradca smaku - program kulinarny 20:10 Na Wspólnej - serial obyczajowy, Polska 20:50 B&B love - program rozrywkowy 21:30 Top Model - reality show 23:05 Pati - serial obyczajowy 00:00 Mój biegun - obycz., Polska, 2013 02:00 Superwizjer - magazyn reporterów 02:35 Szpital - program obycz. 03:35 Uwaga! - program interwencyjny 03:55 Nauka jazdy - reality show 04:30 Recepta na stary dom - program edukacyjny 05:00 Jak to jest zrobione - serial popularnonaukowy, Kanada	18:00 Pierwsza miłość - serial obyczajowy 18:50 Wydarzenia - program informacyjny 19:20 Gość Wydarzeń - rozmowa dnia 19:25 Sport; Pogoda 19:35 Malanowski. Nowe rodzaje - serial kryminalny 20:10 Moja Mama i Twój Tata - reality show 21:50 Skołowani - kom., Polska, 2023 00:10 Air Force One - sens., USA, Niemcy, 1997 03:00 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy 04:00 Zjedź Kamboż - program podrózniczo-kulinarny 04:40 Disco Gramy - program muzyczny 05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura	TV Puls
06:05 Afisz kulturalny ekstra 06:15 Muzyczne poranki 06:25 Tamte lata, tamte dni - Krzesimir Dębski - magazyn 07:05 Mieszkaniec żywiecki - Dorota i Jędrzej - dok., 2021 07:40 Podróż z historią - Białe złoto - dok., Polska, 2017 08:25 Poczet świętów polskich - Dariusz Młacki - program publicystyczny 09:00 Dyrektorzy - serial, 1975 10:35 Kontrakt - obycz., Polska, 2017 12:35 Człowiek ze złotym obiektywem - Marek Karewicz - dok., Polska, 2009 13:35 Wydarzenia aktualne 14:10 Co mówią lekarze - film krótkometrażowy, 2009 14:50 Portret podwójny - obycz., Polska, 2000 16:55 Dyrektorzy - serial, 1975	06:00 Nash Bridges - Grupa mężczyzn przenosi grę wideo do prawdziwego świata - strzelają do siebie tak długo, aż przy życiu pozostanie tylko jeden z nich... 08:00 Kobra - oddział specjalny - Semir chce odwieźć swoją dawną szefową, ale dowiaduje się, że kobieta przebywa w szpitalu psychiatrycznym... 09:00 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym. 10:00 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 11:00 Nie igraj aniołem - telenowela, Meksyk, 2008 12:55 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 13:50 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym. 14:50 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument fabularny
	
18:30 Informacje kulturalne - magazyn 19:00 Reżyserzy - Bracia Coen - dok., Wlk. Bryt., 2018 20:00 Na wschód od Hollywood - Daleko od Reykjavíku - komediodramat, Niemcy, Dania, Franc., Islandia, 2019 21:40 Legendy Rocka - Psychodeliczny rock - Pop Rock - dok., Wlk. Bryt. 22:55 Lekkie obyczaje - Postrzyżyny - fab., Czechosłow., 1980 00:45 Kino nocne - Paryż, Teksas - dram., Franc., Wlk. Bryt., Niemcy, 1984 03:20 Informacje kulturalne - magazyn 03:50 Teledyski	15:50 Ranczo - serial kom., Polska, 2007 18:00 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument 20:00 Zjawa - akcja, USA, Tajwan, Hongkong, 2015. Na dzikich terenach Stanów Zjednoczonych myśliwy Hugh Glass zostaje w pewnym momencie brutalnie zaatakowany przez niedźwiedzia grizzly... 23:15 Prawo zemsty - akcja, USA, 2009 01:20 Dzielnica strachu - serial 02:20 Lombard. Życie pod zastaw - paradokument 03:20 Menu na miarę - program kulinarny 04:00 Tak! Jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu. 05:00 Dzielnica strachu - serial

TVN 7	TV 4
05:05 Szkoła - Maturzysta Patryk Węgrzyn podkochuje się w przyjaciółce, Mai Matysiak, ale nie ma odwagi jej o tym powiedzieć. Tymczasem... 07:00 Szpital - program obycz. 08:00 Ukryta prawda - program obyczajowy 11:00 Detektywi - program krym. 12:00 W-11 Wydział Śledczy - program kryminalny 12:45 Szpital - Do szpitala przyjeżdża 16-letnia Sabina Maj wraz ze swoją babcią. Dziewczyna chciała poprawić sobie cęć i babcia zaćciła jej masęćkę z ogórków, która pódraźniła skóć. 13:45 Sekrety życia - serial paradokumentalny 14:50 Sędzia Anna Maria Wesołowska - serial sądowy	06:00 Łowcy skarbow. Kto da więcej 08:00 Bogaty Dom - Biedny Dom - program paradok. 09:00 Dłaczego ja? - serial paradok. 11:00 Trudne sprawy - program obyczajowy 14:00 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 15:00 Na ratunek 112 - serial obycz. 16:00 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 18:00 Łowcy skarbow. Kto da więcej 19:00 Policjantki i Policjanci 20:00 Uroczysko - serial krym. 20:30 Sprawie dliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny 21:40 Prawdziwa jazda 2 - kom., USA, 2016 23:45 Król Skor- pion 2: Narodziny Wojownika - film, Niemcy, RPA, USA, 2008 02:00 Love Island. Wyspa miłości - reality show 03:05 Interwencja - magazyn reporterów 03:25 Lubię disco! 04:25 Top 10 - Lista Przebojów 05:30 Telezakupy TV Okazje
	
16:50 Szpital - program obyczajowy 18:55 Ukryta prawda - program obyczajowy 20:00 Hotel Paradise - reality show 21:00 Siedem minut po północy - obycz., USA, Hiszp., Wlk. Bryt., 2016 23:20 Kłamstwo doskonałe - obycz., USA, Wlk. Bryt., 2019. Zawodowy oszust Roy Courtnay nie może uwierzyć własnemu sąćściu, kiedy poznaje w internecie dobrze sytuowaną wdowę Betty McLeish... 01:40 Hotel Paradise - reality show 02:40 Prawdziwy horror - serial paradokumentalny 03:40 Druga strona medalu	TV Trwam 09:30 Sanktuarium polskie 09:50 Św. na każdy dzień 10:00 Audiencja Generalna Ojca Św. Franciszka z Watykanu 11:00 Lecz ludzi dobrej woli jest więcej 11:25 Jestem mamą 11:40 Prosto o gosp. 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 Wyrwani z ulicy 13:10 Albertyni 13:30 Msza Św. 14:35 Krzywdy 15:00 Brat Kalikst z Poczajki 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Na zdrowie 16:30 Pędziakiem z ogona wiewiórkę pisanie 17:00 Po stronie prawdy 17:55 Poczet Wlk. Polaków 18:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Rozmowy niedok. 19:25 Św. na każdy dzień 19:30 Opowieści biblijne - historie z Nowego Testamentu 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Myśląc Ojczyzna 21:00 Apel Jasnog. 21:20 Inf. dnia 21:40 Polski Punkt Widzenia 22:00 Modlitwa o pokój

CZWARTEK • 31 października	
TVP 1	TVP 2
04:50 Klan - telenowela TVP 05:15 Dziedzictwo - serial, Turcja 06:05 Wichrowe wzgórze - serial 07:00 Transmisja Mszy Świętej 07:30 Dobre historie - Metanoia 08:00 Akacja 38 - serial, 2016 08:50 Ranczo - serial obycz., 2013 09:45 Komisarz Alex - serial krym. 10:45 Ojciec Mateusz - serial 11:35 Korona królów. Jagiello- nowie - serial historyczny 12:10 Agrobiznes; Agropogoda 12:35 Magazyn Rolniczy 12:50 Peria. Ukryty skarb Ameryki Północnej - dok., Niemcy, 2019 14:00 Wichrowe wzgórze - serial 14:55 Jaka to melodia? 15:35 Gra słów. Krzyżówka 16:05 Dziedzictwo - serial, Turcja 17:00 Teleexpress; Pogoda 17:20 Jaka to melodia? 17:55 Klan - telenowela TVP 18:25 Reporterzy - magazyn	04:30 Na dobre i na złe - serial obyczajowy 05:30 M jak miłość - serial obyczajowy, 2022 06:20 Operacja zdrowie - magazyn medyczny 06:55 Dla niesłyszących - Barwy szczęścia - serial obycz., 2024 07:30 Pytanie na śniadanie 11:15 Lena na Kaukazie - Armenia - Jezioro Sewan - reportaż 11:50 Dobry tytuł - magazyn literacki 12:30 Koło fortuny - teleturniej 13:15 Miłość i nadzieja - serial obycz., Turcja, 2022 14:05 Va Banque - teleturniej 14:35 Na sygnale - serial fabularny 15:05 La Promesa - pałac tajemnic - serial, Hiszp., 2022
	
18:45 Akacja 38 - serial, 2016 19:30 Program inform. 19.30 19:55 Pytanie dnia 20:00 Oredzie Arcybiskupa Wojciecha Polaka Przymasa Polski 20:10 Sport; Pogoda 20:30 Korona królów. Jagiello- nowie - serial historyczny 21:05 Ojciec Mateusz - serial 22:05 Sprawa dla reportera 23:05 Witos - dok., Polska, 2023 00:20 Profilera - serial krym., Polska, 2024 01:20 Łowca - fab., Australia, 2011 03:10 Moje idealne życie - kom., Czechy, 2019 04:45 Notacje - Piotr Rzeczkowski. Czysta międzyścianami - dok., 2018	16:00 Koło fortuny - teleturniej 16:30 Familiada - teleturniej 17:00 Święto Reformacji 18:00 Przepis dnia 18:15 Va Banque - teleturniej 18:50 Jeden z dziesięciu - teleturniej 19:30 Barwy szczęścia - serial obycz., 2024 20:45 Tak to leciało - teleturniej muzyczny 21:50 Krućjata - Znak blizniat - serial krym., Polska, 2024 22:40 Informacje kulturalne 23:50 Fatalna namięćność - dram., USA, 1997 01:55 Poczet świrów polskich - Dariusz Młacki - program publicystyczny 02:30 Kalifat - serial, Szwecja, 2020

TVN	POLSAT
05:40 Uwaga! - program interwencyjny 05:55 Ukryta prawda - program obyczajowy 06:50 Kuchenne rewolucje - program kulinarno- -rozrywkowy 07:45 Dzień Dobry TVN - magazyn poranny 11:30 B&B love - program rozrywkowy 12:05 Kuchenne rewolucje - program kulinarno- -rozrywkowy 13:10 Ukryta prawda - program obyczajowy 15:20 Doradca smaku - program kulinarny 15:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno- -rozrywkowy 16:35 Ukryta prawda - program obyczajowy 17:40 Detektywi - program krym. 18:45 Sport; Pogoda	06:00 Nowy dzień z Polsat News 08:30 Malanowski i Partnerzy - serial kryminalny 09:30 Sekrety rodziny - program obyczajowy 10:30 Dłacz egoja? - serial paradokumentalny 11:30 Gliniarze - Podczas kontroli dowodowej policjanci uwalniają kobietę przewożoną z Bułgarii... 14:35 Dłacz egoja? - serial paradokumentalny 15:50 Wydarzenia - program informacyjny 16:15 Pogoda 16:20 Interwencja - magazyn reporterów 16:30 Na ratunek 112 - serial obyczajowy 17:00 Gliniarze - serial paradokumentalny 18:00 Pierwsza miłość - serial obyczajowy 18:50 Wydarzenia - program informacyjny
	
19:00 Fakty 19:40 Uwaga! - program interw. 20:00 Doradca smaku - program kulinarny 20:10 Na Wspólnej - serial obyczajowy, Polska 20:50 B&B love - program rozrywkowy 21:30 Kuchenne rewolucje - program kulinarno- -rozrywkowy 22:35 Idealny facet dla mojej dziewczyny - kom., Polska, 2009 01:05 Herkules - serial krym. 02:05 Śnięćko od światła - miniseriał, Polska 03:30 Szpital - program obycz. 04:30 Uwaga! - program interw. 04:45 Nauka jazdy - reality show 05:15 Kto was tak urządził - program poradnikowy	19:15 Lepsza Polska - program publicystyczny Doroty Gawryluk 19:25 Sport 19:30 Pogoda 19:35 Malanowski. Nowe rodzaje - serial kryminalny 20:10 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy 21:15 Przyjaciółki - serial obycz. 22:20 Spadkobiercy - obycz., USA, 2011 01:00 Skołowani - kom., Polska, 2023 03:25 Nasz Nowy Dom - program rozrywkowy 04:25 Na ratunek 112 - serial obyczajowy 04:40 Disco Gramy - program muzyczny 05:25 Telezakupy TV Okazje

TVP Kultura	TV Puls
06:05 Afisz kulturalny ekstra 06:10 Muzyczne poranki 06:45 Tamte lata, tamte dni - Jan Englert - magazyn 07:25 Podróż z historią - Jak powstała Polska? - dok., Polska, 2016 08:05 Portrety - Teresa Tyszkiewicz - reportaż 08:40 Którędy po sztukę - magazyn 09:00 Dyrektorzy - serial, 1975 10:40 Portret podwójny - obycz., Polska, 2000 12:40 Reżyserzy - Bracia Coen - dok., Wlk. Bryt., 2018 13:40 Poczet świętów polskich - Dariusz Młacki - program publicystyczny 14:30 Mała Apokalipsa - obycz., Polska, Włochy, Franc., 1992 16:30 Dyrektorzy - serial, 1975 18:00 Którędy po sztukę 18:15 Portrety - Teresa Tyszkiewicz - reportaż	06:00 Nash Bridges - Rick Bettina ucieka z więzienia i planuje zemstę. Podczas próby wytopienia... 08:00 Kobra - oddział specjalny - Na autostradzie dochodzi do katastrofy samolotu. Wśród pasażerów znajduje się bloger informacyjny, który został uprowadzony. 09:00 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym. 10:00 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 11:00 Nie igraj aniołem - telenowela, Meksyk, 2008 12:55 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 13:50 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym. 14:50 Lombard. Życie pod zastaw - Jadwiga dowiaduje się, że ma glejaka w zaaw- sowanym stadium... 15:50 Ranczo - serial kom., Polska, 2007
	
18:45 Łazuka dzieckiem podziwoty - dok., Polska, 2018 20:00 Hala odlotów - talk-show 21:00 Wstęp do filmu - Powidoki 21:05 Czwartkowy klub filmowy - Powidoki - dramat, Polska, 2016 22:55 Serialowa nostalgia - Matylda - serial kostiumowy, 2024 23:50 Na wschód od Hollywood - Daleko od Reykjavíku - komediodramat, Niemcy, Dania, Franc., Islandia, 2019 01:35 Kino nocne - W dół kolorowym wzgórzem - dram., Polska, 2004 03:45 Teledyski	21:55 Bracia przynadni - kom., USA, 2008 23:55 Pracownik miesiąca - kom., USA, 2006 02:05 Dzielnica strachu - serial kryminalny 03:05 Tak! Jest świat - przegląd wydarzeń z całego globu. 04:05 Dzielnica strachu - serial kryminalny

TVN 7	TV 4
05:05 Szkoła - Licealista Janek Lis nie może znieść tego, że jego koleżanka, w której jest zakochany, jest w szććśliwym związku z Kamilem Witkowskim... 07:00 Szpital - program obycz. 08:00 Ukryta prawda - program obyczajowy 11:00 Detektywi - Detektyw Maciej Dębosz znajduje w okolicy dworca nieprzytomną dziewczynę. W szpitalu okazuje się, który został uprowadzony. 09:00 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym. 10:00 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 11:00 Nie igraj aniołem - telenowela, Meksyk, 2008 12:55 Zaklinaczka duchów - serial fabularny 13:50 Unforgettable: Zapisane w pamięci - serial krym. 14:50 Lombard. Życie pod zastaw - Jadwiga dowiaduje się, że ma glejaka w zaaw- sowanym stadium... 15:50 Ranczo - serial kom., Polska, 2007	06:00 Łowcy skarbow. Kto da więcej 08:00 Bogaty Dom - Biedny Dom - program paradok. 09:00 Dłaczego ja? - serial paradok. 11:00 Trudne sprawy - program obyczajowy 14:00 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 15:00 Na ratunek 112 - serial obycz. 16:00 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 18:00 Łowcy skarbow. Kto da więcej 19:00 Policjantki i Policjanci - serial paradok. 20:00 Uroczysko - serial krym. 20:30 Sprawie dliwi - Wydział Kryminalny - serial policyjny 21:40 Jarhead: Żołnierze piechoty morskiej - sens., USA, Wlk. Bryt., Niemcy, 2005 00:05 Król Skorpion 3: Walka o odkupienie - sens., USA, 2011 02:25 Love Island. Wyspa miłości - reality show 03:25 Lubię disco! 04:25 Top 10 - Lista Przebojów 05:30 Telezakupy TV Okazje
	
14:50 Sędzia Anna Maria Weso- łowska - serial sądowy 16:50 Szpital - program obycz. 18:55 Ukryta prawda - 20:00 Footloose - obycz., USA, 2011. Ren MacCormack przeprzawada się z Bostonu do konserwatywnej miejscowości Bomont. Przekonuje się, że życie na provincji płynie zupełnie inaczej. 22:35 Mamuśki mają wychodne - komedia, USA, 2017 00:20 Hotel Paradise - reality show 01:20 Krwawa władanka - paradok. kryminalny 02:25 Żyjąc z potworem - historie ludzi dzielących dom z abójcą 03:25 Druga strona medalu	TV Trwam 09:20 Opo wieści biblijne - histo- rie z Nowego Testamentu 09:45 Chęć żyć 10:00 Inf. dnia 10:15 Rozmowy niedok. 11:25 Myśląc Ojczyzna 11:35 Przyroda i ludzie 12:00 Anioł Pański 12:03 Inf. dnia 12:20 W obno nie państwa prawa 12:50 Mały Katyń - Obóz NKWD w Trzebusce 13:20 Przegląd Tyg. „Niedziela” 13:30 Msza św. 14:35 Tam Ktoś jest! 15:00 Po stronie prawdy 15:50 Ma się rozumieć 16:00 Inf. dnia 16:10 Z wędka nad wodę 16:35 Śół ziemi 17:05 Akademia pro-life 17:30 Odpowiedzialni za Kośół 17:55 Poczet Wlk. Polaków 18:00 Anioł Pański 18:05 Inf. dnia 18:15 Rozmowy niedok. 19:25 Św. na każdy dzień 19:30 Przyjaciele i bohaterowie 20:00 Inf. dnia 20:20 Różaniec 20:50 Głos Polski 21:00 Apel Jasnog. 21:20 Inf. dnia 21:40 Polski Punkt Widzenia 22:00 Głos serca 22:45 W góreckim domku ognodnika

Krzyżówka klasyczna z hasłem

37

41

43

1

48

50

53

55

58

60

63

2

10

3

4

5

39

7

19

7

8

17

10

11

6

14

54

57

15

16

52

17

24

20

40

42

21

51

1

23

44

46

49

24

56

59

27

28

29

30

12

31

38

2

33

34

35

8

20

36

13

18

19

15

22

62

66

16

26

22

64

18

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 24, utworzą rozwiązanie - przysłowie:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24																		

POZIOMO: 1) dodawanie; 2) typ nadwozia samochodu; 3) kobieta z Ameryki Południowej; 4) dawny polski rzeczny statek wiosłowy; 5) pracują w masarni; 6) tworzy obrazy; 7) miasto Festiwalu Drogi Śnieżnego Światła; 8) ateńskie wzgórze z Partenonem; 9) rodzaj silnika; 10) pieje o świcie; 11) ptak od Święta Dziękczynienia; 12) moda w stylu prababki; 13) pokój dla letników lub żołnierzy; 14) obszar z Alaską i Grenlandią; 15) peszy na scenie; 16) poker, bilard i szachy; 17) boczna ściana statku; 18) sezonowy spadek cen; 19) ambulans; 20) centralna część atomu; 21) wawóz, rodzaj doliny rzecznej; 22) więz szypułkowy; 23) inaczej o kaloszach; 24) sekrety zawodu; 25) papierowa trąbka; 26) befsztyk z żółtkiem na surowo;

27) Ernst Moritz, pisarz; 28) rzeka na granicy Indii Północnych i Południowych; 29) współzałożyciel Eastman Kodak; 30) staropolska, długa męska szata wierzchnia; 31) Sali, były prezydent Albanii; 32) mieszka w Nepalu; 33) łoskot, hałas, łomot; 34) klasa dużych, silnie uzbrojonych okrętów; 35) popularny miód; 36) mieszkańcy Iranu

PIONOWO: 1) wyrób lutnika; 5) pisze lewą ręką; 16) ogród oliwny; 20) Medyna dawniej; 22) najwyższy w Górach Müllera; 24) trenują zawodników; 37) durowa lub molowa w muzyce; 38) Irlandia dla irlandczyka; 39) panny i kawalerowie; 40) zastępuje aktora w filmie; 41) mieszkanka Zagrzebia; 42) pierwiastek Og; 43) mieszkanka

Balearów; 44) kobieta będąca uosobieniem narodu francuskiego; 45) argentyński taniec; 46) dawne budowle ze skrzydłami; 47) Teofil z "Nad Niemnem" krewny Kirilów; 48) narodowy kwiat Korei Północnej; 49) stojący otwarty mebel z kilkoma półkami; 50) Kurt z kryminałów Henninga Mankella; 51) pomoc drogowa inaczej; 52) mniej niż hektar; 53) lekki, luźny żakiet; 54) słomka do drinków; 55) monter od prądu; 56) z ich ikry czarny kawior; 57) metal Ti; 58) potocznie jady trupie; 59) imię Kanta, niemieckiego filozofa; 60) koń ze skrzyżowania angielskiego z arabskim; 61) kieruje uczelnią; 62) Noriega, były dyktator Panamy; 63) ze skoczni; 64) poranna używka; 65) budowla myśliwska pod lasem; 66) szabla samuraja, miecz

KRZYŻÓWKA z HASŁEM Nr 46
 Litery z pól ponumerowanych od 1 do 17
 utworzą rozwiązanie niniejszej krzyżówki

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

POZIOMO: 1) kupowany w tłusty czwartek; 7) przyrząd nawigacyjny z igłą; 10) załoga łodzi wioślarskiej; 11) chroni karoserię samochodu; 12) tiulowa w oknie; 13) biblijny symbol Boga; 14) czarny karciany kolor; 15) płyn pod prysznic; 16) niejedna w atlasie; 18) pieśń operowa; 21) ze stolicą w Kopenhadze; 22) kasza z nieba; 23) niejedna w kołczanie; 26) płat blachy lub papieru; 30) ręczny pocisk z zawleczką; 33) ortograficzny w zeszycie; 34) lina do hołowania statków; 35) w nich firanki; 36) duży kamień; 37) sąsiadka Azjatki; 41) zatrzymuje się na dworcu; 42) żółty narcyz; 43) flaga, chorągiew na statku.

PIONOWO: 1) kielbasa zwinięta w krążek; 2) między dopełniaczem a biernikiem; 3) płynie przez Świętoszów; 4) główna tętnica; 5) Damięcki, polski aktor; 6) gładka powierzchnia lodu; 7) korepetycje potocznie; 8) mieszkaniec Pragi; 9) stolica Korei Południowej; 16) czerwona planeta; 17) zapinany w samochodzie; 19) kraj z Pretorią i Kapsztadem; 20) przeszywa strzałą zakochanych; 24) nadająca rozgłośnia; 25) do kupienia na giełdzie; 27) na czele wyższej uczelni; 28) kawalerzyści, przybyli pod okienko; 29) dezertier, uciekinier; 30) pomieszczenie z samochodem; 31) pierwiastek Ar; 32) jeden z muszkietierów u Aleksandra Dumasa; 38) kulszowa, bolesna choroba; 39) najdłuższa rzeka Włoch; 40) wąska dolina rzeczna.

BAŚKA z HASŁEM Nr 46
 Litery z pól z kropką czytane
 rzędami, utworzą rozwiązanie:

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

Na diagramie ujawniliśmy wszystkie samogłoski “Y”. Miejsce wpisania hasła do odgadnięcia. Rozwiązaniem jest hasło z pól oznaczonych kropką, czytanych rzędami.

Słuch, smak i wzrok; staropolska mocna wódka; instrument Chopina; korolowe, niebezpieczne dla statków; wierba szara inaczej; film grozy; szklanka do piwa; stolica Norwegii; sztangi lub zęba; duchy, widziadła, upiory; mała porcja jedzenia, kęs; był nim Shrek; pod kołem pociągu; nie trzy i nie pięć; dawne wygnanie z ojczyzny; zwinięty śledź w słoiku; spod ciemnej gwiazdy; przeciwieństwo przodu; Reeves, kanadyjski aktor; Niziurski, autor "Księgi urwisów"; inaczej czart, bies; mała cebula przeznaczona do sadzenia; duńska tragedia Szekspira; ostrosłup lub sześcian; jest nim Diamentowa Liga; Atlantycki lub Spokojny; SOS drogą radiową; miasto z Akropolu; maziło w łożysku; flanca, rozsada, szczepka; miasto ze źródłem Warty; dzienne lub ćmy; gazety i czasopisma krócej; jest nim inwentaryzacja; książka z mapami; Adam, słynny skoczek z Wisły; dynamo przy rowerze; ciągła deszczowa pogoda, plucha; chwytły gitarowe; biblijny Kain dla Adama; przepływa przez Rzym.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

WYKREŚLANKA: ukryliśmy 20 nazw przypraw z całego świata. Wykreślisz je od góry do dołu, od lewej do prawej oraz na ukos: baharat, amchur, wasabi, boldo, cebula, chili, chrzan, curry, czosnek, harissa, hyzop, imbir, mirt, kapary, kminek, kokum, koper, komosa, melisa, oregano:

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

PAŹDZIERNIK 2024

NASZ

DOM

**ANDRZEJ BOGUSZ,
PREZES ARBET INVESTMENT GROUP:
„CAŁA PRAWDA O MARŻACH”**

STR. 11

PARTNER WYDANIA

**INWESTYCJE
DEWELOPER-
SKIE
W OLSZTYNIE**

czytaj na str. 4-5

**CO Z RZĄDOWYM
PROGRAMEM
MIESZKANIOWYM?**

STR. 3

**ILE KOSZTUJE
MIESZKANIE NAD
MORZEM, JEZIOREM
I W GÓRACH?**

STR. 8-9

DEWELOPER

GOMIKO®

Domy od 80-85 m²
Dwupoziomowe
mieszkania
od 60 do 106
m²

Zróżnicowane
lokalizacje

Ekologiczne
pompy ciepła

Ogrzewanie
podłogowe

Wysoka jakość
wykończenia

Standard
deweloperski
i wykończenie
„pod klucz”

Niski koszt
utrzymania

Drogi
i podjazdy

Tarasy
i ogródki

Biuro sprzedaży

WISDOM
— NIERUCHOMOŚCI —

505 626 326
577 550 035

www.wisdom-nieruchomosci.pl

WSZYSTKIE PROGRAMY MIESZKANIOWE SZKODZĄ RYNKOWI

– MAMY DO CZYNNIENIA Z ZAPAŚCIĄ NA RYNKU MIESZKANIOWYM – MÓWI ANDRZEJ BOGUSZ, PREZES DEWELOPERSKIEGO POTENTATA NA OLSZTYŃSKIM RYNKU, FIRMY ARBET INVESTMENT GROUP. WYJAŚNIA, DLACZEGO DOSZŁO DO TAKIEJ SYTUACJI.

„Mieszkanie na start” to jeden z rządowych programów, który ma umożliwić zakup wymarzonego mieszkania. Jego czas trwania przewidziany jest do końca 2027 roku, a kredyt z niższym oprocentowaniem musi zostać udzielony na co najmniej 15 lat. Maksymalne oprocentowanie ma wynieść 1,5 proc. Jak takie rozwiązania wpływają na rynek mieszkaniowy?

Andrzej Bogusz, prezes deweloperskiego potentata na olsztyńskim rynku, firmy Arbet Investment Group: – Takie programy psują rynek mieszkaniowy za każdym razem. Aktualnie niejasne perspektywy powodują, że strona popytowa jest w totalnym wyczekiwaniu. W konsekwencji doszło do załamania sprzedaży w całej Polsce, w Olsztynie również. Mamy do czynienia z zapaścią. Pojawia się pytanie, jak długo w tej sytuacji firmy wytrzymają, a trzeba wziąć pod uwagę, że ceny i tak nie spadną, bo nie mają z czego spaść. Dzieje się tak, bo koszty budów w ostatnich latach drastycznie wzrosły.

Kto ponosi koszty obsługi rządowych programów?

Konsekwencje tego ponoszą pozostali Polacy, którzy nie skorzystają z takich rozwiązań. Dlaczego? Bo różnicę pomiędzy 8,5 proc, czyli komercyjnym oprocentowaniem kredytu hipotecznego a proponowanym 1,5 proc. dopłaca państwo, czyli my wszyscy. Ten program, jak wszystkie poprzednie, będzie kosztował nas potężne pieniądze. Jego największym beneficjentem jest sektor bankowy. Na tej bazie, analizując wpływ programów mieszkaniowych, bez problemu można się domyślić, że żadne z nich nie będą dostatecznie dobre, bo nie będą stabilizowały rynku. Nie dziwi się, że dolewanie oliwy do ognia powoduje jego rozprzestrzenianie się. Dlatego jestem zdeklarowanym przeciwnikiem wspierania rynku mieszkaniowego

Andrzej Bogusz, prezes Arbet Investment Group

wego jakimikolwiek programami. To jest populizm. Pomagają one jedynie opcji politycznej, która w danym momencie rządzi. Politycy chcą zrobić wrażenie na wyborcach. Wymyślają więc programy, które mają niby pomóc tym ostatnim. Dlatego teraz mamy sytuację najgorszą, ponieważ rynek czeka na program, a jednocześnie nie wiadomo, czy jakkolwiek będzie i w jakiej postaci. Chcąc ustabilizować sytuację, potrzeba wyraźnych i konkretnych sygnałów.

Co trzeba zrobić, by ustabilizować rynek mieszkaniowy?

Należy wprowadzić mechanizmy, które pozwolą bankom pożyczać pieniądze na długi okres ze stałymi kosztami, czyli stałym oprocentowaniem. I co najważniejsze, to oprocentowanie nie może być wyższe niż 4 proc. Ten poziom to koszt pieniądza, który jest akceptowalny. Powyżej tego progu rynek mieszkaniowy będzie prak-

tycznie zamierał. Z tym mamy właśnie do czynienia obecnie. A należy pamiętać, że Polacy w porównaniu do innych krajów, mają największą liczbę domów i mieszkań na własność. Na tym polega siła tego społeczeństwa, które jest bogatsze od państwa. **Chcąc kupić mieszkanie, należy zaciągnąć kredyt. Czy to jest optyczne?**

Podstawą funkcjonowania rynku mieszkaniowego jest kredyt hipoteczny. Większość nabywców mieszkań kupuje je za pieniądze pożyczone z banku. Problemem jest jednak to, że polski sektor bankowy nie posiada tzw. długiego pieniądza. Trzeba pamiętać, że banki nie mają własnych pieniędzy. Mają pieniądze, które pożyczają od nas wszystkich w postaci lokat terminowych. By wypłacić nam zysk wynikający z oprocentowania, muszą gdzieś zainwestować nasze pieniądze. Jak to robią? Poprzez udzielanie kredytów. Drugim źródłem pozyskiwa-

nia pieniędzy przez banki jest tzw. rynek międzybankowy, na którym pożyczają pieniądze od siebie nawzajem. Sęk w tym, że bank, który pożycza pieniądze klientowi dewelopera na 20 bądź 30 lat, robi to nie na stałym oprocentowaniu, ponieważ nie wie, ile będzie go kosztował ten pieniądz za 2 lub więcej lat. W krajach bardziej rozwiniętych niż Polska rynek kredytów hipotecznych opiera się na stałym oprocentowaniu. Bank korzysta z tego pieniądza i wie, ile będzie go kosztował przez 20 lat. Należy pamiętać, że system bankowy sam tych zasad nie stworzy. To jest domena państwa, by stworzyć system kredytów hipotecznych na zakup mieszkania, oparty na długoterminowym kredycie ze stałym oprocentowaniem. To da się zrobić, tylko trzeba chcieć. Banki tego nie robią, bo nie mają w tym interesu. Po co pożyczać taniej pieniądze, jeśli można tak drogo?

Powszechnie wiadomo, że spadła zdolność kredytowa. Skąd to się wzięło?

Tuż po pandemii koronawirusa, kilka lat temu, ogólnie wprowadzono rekomendację dla banków, która w ciągu jednej nocy doprowadziła do spadku zdolności kredytowej mieszkańców kraju blisko o połowę. Określam to jednoznacznie: to zamach na polską rację stanu. Odcięto Polaków od możliwości uzyskania kredytu z banku, a więc odcięto od tego, co stanowi o sile i mocy tego narodu – czyli własnego dachu nad głową. Dla Polaka dach nad głową jest wciąż istotnym elementem jego życiowych planów. Pytam publicznie: co się stało owej jednej nocy? Bo przecież mieszkańcy mieli następnego dnia wciąż te same dochody i sytuację materialną. Tu się nic nie zmieniło, a ich zdolność kredytowa spadła nagle o 40 proc. Konsekwencje są poważne.

Dziś jeszcze większą zmurą jest zdolność obsługi tego kredytu. Rata jest po prostu za wysoka. Jest tak, bo koszt kredytu hipotecznego w Polsce jest za wysoki. Jeżeli bank chce od naszego klienta 8,5 proc., nie dziwi fakt, że na spłatę kredytu trzeba przeznaczyć miesięcznie 4 tys. zł. A dochodzą do tego jeszcze np. koszty utrzymania mieszkania i odpowiedni poziom życia. To powoduje, że na to wszystkim nie starczy z pensji. Mamy błędne koło. Dlatego krytykuję wszystkie programy mieszkaniowe i dziwię się, że żaden rząd w Polsce od 20 lat nie zrobił nic, by wprowadzić mechanizmy umożliwiające bankom pozyskiwanie tańszego pieniądza na długie lata przy jednoczesnym obowiązku udzielania kredytów hipotecznych ze stałym, nie przekraczającym 4 proc. w skali roku oprocentowaniem przez cały okres kredytowania.

Rozmawiał
Grzegorz Szydłowski

TO SIĘ BUDUJE TERAZ W OLSZTYNIE

W STOLICY WARMII I MAZUR POWSTAJE CORAZ WIĘCEJ OSIEDLI ORAZ POJEDYNCZYCH BUDYNKÓW W ATRAKCYJNYCH MIEJSCACH. W MIEŚCIE DZIEJE SIĘ SPORO, DEWELOPERZY NIEUSTANNIE PODEJMUJĄ DZIAŁANIA W POSZUKIWANIU JAK NAJDOGODNIEJSZYCH LOKALIZACJI.

Jedną z najnowszych inwestycji realizuje znany olsztyński deweloper Arbet. Zlokalizowana jest przy zbiegu ulic Pstrowskiego i Wyszyńskiego. Grunty te należały do miasta. Przez wiele lat znajdowały się tam m.in. parkingi dla aut dostawczych. Ratusz wystawił je na przetarg na początku 2021 roku. Cena wywoławcza, jaką ustalił ratusz, to około 2,5 mln zł. Chętnych było wielu i biorąc pod uwagę lokalizację tej nieruchomości, była też walka między deweloperami. Zwycięsko z tej potyczki wyszedł olsztyński Arbet. Działka została wyceniona za kwotę około 7 mln zł, co daje 1460 zł za metr kwadratowy jej powierzchni.

Pod koniec lipca ostateczna stała się decyzja o pozwoleniu na budowę drugiego budynku wchodzącego w skład inwestycji Wyszyńskiego/Pstrowskiego. To oznacza zielone światło dla rozpoczęcia całego projektu. Prace już trwają. Łącznie mają tam powstać 142 mieszkania.

Atrakcyjne centrum Olsztyna

Budynek wielorodzinny powstanie w centrum miasta przy ul. Partyzantów, a dokładnie przy wiadukcie łączącym Śródmieście z Zatorzem. Apartamentowiec Macadamia, którego generalnym wykonawcą jest firma STE Capital to nowość na olsztyńskim rynku. Wy różni się niebanalnym wyglądem na planie wielokąta. Pięciopiętrowy budynek pokryty będzie taflami szkła i drewnianymi akcentami. Budynek zaprojektował Damian Cyryl Kotwicki, architekt pochodzący z Olsztyna. — Apartamentowiec ten jest przede wszystkim dla lokatorów, którzy lubią życie w mieście. Na parterze znajdować się będą pomieszczenia usługowe,

powyżej mieszkania. Dla udogodnień mieszkańców powstaną balkony, które w porównaniu do starszego budownictwa są naprawdę duże. Będą one w zabudowie co umożliwi tworzenie ogrodów letnich. Miejsca parkingowe zapewnione będą w garażu, komórki lokatorskie również — powiedział Gazecie Olsztyńskiej Kotwicki.

W 2021 roku miasto wydało pozwolenie na budowę budynku mieszkalnego wielorodzinnego z garażem podziemnym i usługami w parterze budynku. Długość budynku: 46 m, wysokość: 6 kondygnacji.

Kolejny nowoczesny apartamentowiec powstaje nie daleko, bo przy ul. Sarnow-

skiego, odbiegającej od ul. Skłodowskiej-Curie. Przez lata mieściła się tam milicyjna izba dziecka. Na parterze była kuchnia, świetlica oraz dwa pomieszczenia tzw. izolacyjne dla dziewcząt i chłopców. Na piętrze magazyny. Potem mieszkali tam Romowie. Od lat dom stał pusty. W marcu 2021 r. miasto sprzedało działkę jednemu z deweloperów za 1,2 mln zł. Przez długi czas na działce nic się nie działo. Teraz deweloper – Mak Dom – odkrył swoje karty. W planach jest budowa obiektu Apartamenty Sarnowskiego. Składać się będzie z zaledwie 59 lokali mieszkalnych, wraz z halą garażową i komórkami lokatorskimi pod budynkiem.

ul. Boenigka

- Na najwyższej kondygnacji budynku zaprojektowano apartamenty, do których przynależą wyjątkowe tarasy o powierzchni nawet 100m². Części wspólne, korytarze wykończone zostaną najwyższej jakości materiałami. W mieszkaniach zaprojektowano klimatyzację i ogrzewanie podłogowe. Inwestycja posiada wszelkie atuty położenia w ścisłym centrum miasta, a jednocześnie jest to kameralny apartamentowiec, odsunięty od głównych arterii – podkreśla deweloper.

W sąsiedztwie tej inwestycji – przy ul. Partyzantów – stoi od lat biurowiec. Niestety, nic tam się nie działo. Pojawiał się jednak inwestor, który zmieni przeznaczenie tego obiektu. Polska sieć Focus Hotels S.A., będąca częścią Grupy Kapitałowej Immobile S.A., poinformowała o zawarciu umowy dzierżawy na swój pierwszy hotel w Olsztynie. Otwarcie obiektu planowane jest w czwartym kwartale 2025 r.

Do usług hotelowych ma zostać dostosowany budynek dużego biurowca na rogu ul. Skłodowskiej-Curie i ul. Partyzantów. Po tym jak firma, która go wybudowała, wpadła w tarapaty finansowe, stał przez lata pusty, a jego stan się pogarszał. W nowym obiekcie znajdzie się 79 pokoi i apartamentów w standardzie czterech gwiazdek, a także restauracja, sala konferencyjna o powierzchni 55 m kw, fitness oraz podziemny parking.

Spółdzielnia deweloperem

Budowę swojego nowego bloku planuje także Spółdzielnia Mieszkaniowa Jaroty. Stanie przy ul. Boenigka. Kiedyś był to jeden z najważniejszych dla mieszkańców budyn-

ków stojących na terenie olsztyńskich Jarot. Dzisiaj blaszany pawilon przy ul. Boenigka najlepsze lata ma już za sobą. Kiedyś był tam sklep. Swoją świetność przeżywał w latach 90. XX wieku. Był jednym z nielicznych supermarketów na terenie osiedla. Niestety, co rusz zmieniali się najemcy, aż w końcu obiekt nie wytrzymał konkurencji z coraz prężniejszymi hipermarketami. Obiekt przez lata niszczał. Uporządkować to miejsce postanowiła Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jaroty”, do której należy teren. Pierwsze starania podjęto ponad trzy lata temu. W tej sprawie SM Jaroty złożyła w ratuszu wniosek o zmianę planu zagospodarowania przestrzennego, umożliwiającą realizację tych zamierzeń. W lipcu spółdzielnia ogłosiła przetarg na rozbiorke pawilonu oraz budowę budynku mieszkalnego przy ul. Boenigka 7.

Zgodnie z zapisami „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ul. Boenigka w Olsztynie”, sporządzonego przez ratuszowych urzędników, w miejscu tego pawilonu został zaprojektowany budynek mieszkalny wielorodzinny. Władze SM Jaroty właśnie przedstawiły szczegóły swojego przedsięwzięcia. Znajdzie się w nim ponad 100 mieszkań (powierzchnia największych ma wynieść około 60 m kw.) – wszystkie z balkonami lub tarasami. Obiekt będzie składał się z siedmiu kondygnacji. W podziemiach znajdzie się parking na ponad 50 stanowisk. Ponad 80 kolejnych miejsc dla samochodów urządzonych zostanie w sąsiedztwie planowanego budynku.

— To budynek energooszczędny, wyposażony w instalację fotowoltaiczną, przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych

— informują władze SM Jaroty.

Termin zakończenia inwestycji to 30 września 2026 roku.

Kolejne mieszkaniowe inwestycje już są szykowane. Prezydent Olsztyna wydał warunki zabudowy m.in. dla dwóch bloków przy ulicy Jagiellońskiej i bloku przy ulicy Wyszyńskiego. Natomiast zespół dwóch budynków mieszkalnych wielorodzinnych wraz z placem zabaw powstanie przy ulicy Kordeckiego w Gutkowie.

Inwestycje

nad Jeziorem Krzymym

Deweloperzy upodobili sobie brzegi Jeziora Krzymego, które co roku przyciąga setki tysięcy turystów i mieszkańców stolicy regionu.

Niedawno nad jeziorem powstało niewielkie osiedle od strony ulicy Bałtyckiej. Nowy budynek stawiany jest też tuż przy brzegu jeziora, przy leśnej drodze za Łupstychem. Inny inwestor przygotowuje się do budowy kolejnego apartamentowca nad Zatoką Miłą. To jednak nie koniec planowanych przedsięwzięć budowlanych nad tym akwenem. W tej sprawie w ratuszu zapadły już decyzje.

„Wyrażono zgodę na wydanie decyzji zatwierdzającej projekt zagospodarowania terenu i projekt architektoniczno-budowlany i udzielającej pozwolenia na budowę obejmującego budowę budynku usług turystycznych wraz z zagospodarowaniem terenu (...) oraz rozbiorke istniejącego budynku w Olsztynie, przy ul. Wodnej” — czytamy w jednej z decyzji

ul. Sarnowskiego

prezydenta Olsztyna Roberta Szewczyka.

Ulica Wodna znajduje się w niedalekim sąsiedztwie ulicy Bałtyckiej. To niejedyna planowana inwestycja w pobliżu jeziora Ukiel. „Wyrażono zgodę na wydanie decyzji zatwierdzającej projekt zagospodarowania terenu i architektoniczno-budowlany i udzielającej pozwolenia na budowę obejmującego budowę budynku sportowo-rekreacyjnego z pokojami gościnnymi i kortów do tenisa wraz z rozbiorką

trzech obiektów budowlanych przy ul. Olimpijskiej w Olsztynie” — czytamy w kolejnej decyzji prezydenta Roberta Szewczyka.

Zagospodarowana zostanie także działka przy ul. Kanarkowej. Na sprzedaż została wystawiona w 2021 roku. Cena wywoławcza została ustalona w wysokości około 1,9 mln zł. Ratusz zgarnął jednak kilkakrotnie więcej, bo około 6 mln zł. Działka znajduje się na cyplu otoczonym przez wody jeziora. Jest bardzo duża, bo ma ponad 17 tys. m kw. powierzchni.

Obecnym właścicielem jest osoba z Warszawy, do której należy też sąsiednia działka. To nie jedyne planowane inwestycje w tej części Olsztyna.

- W 2024 roku wydano następujące decyzje o pozwoleniu na budowę: ulica Głogowa (budowa budynku mieszkalnego jednorodzinnego wolnostojącego) i ulica Bałtycka (budowa trzech budynków mieszkalnych wielorodzinnych) — informuje Patryk Puliński, rzecznik prezydenta Olsztyna.

Grzegorz Szydłowski

ul. Partyzantów

OSIEDLE PARKOWE W STAWIGUDZIE: ZAMIESZKAJ W ZIELONEJ ENKLAWIE BLISKO MIASTA

OTO WYJĄTKOWA OFERTA DLA OSÓB MARZĄCYCH O HARMONIJNYM ŻYCIU W PIĘKNEJ OKOLICY – ORAZ Z SZYBKIM DOJAZDEM DO MIASTA. CICHĄ, PEŁNĄ ZIELENI ENKLAWĄ KOMFORTOWYCH DOMÓW W PODOLSZTYŃSKIEJ STAWIGUDZIE JUŻ NIEBAWEM STANIE SIĘ WYMARZONYM MIEJSCEM DO ZAMIESZKANIA DLA 51 RODZIN.

Dlaczego Osiedle Parkowe?

To idealny wybór dla osób, które pragną wsłuchać się w siebie, zwolnić tempo i skupić się na smakowaniu życia. Jednocześnie chcą mieszkać wygodnie, blisko stolicy województwa. Stawiguda to obecnie jedna z najbardziej pożądanych lokalizacji wokolicy Olsztyna. Są tu: urząd gminy, przychodnia, przedszkole, szkoła, poczta, kościół, a także liczne sklepy, punkty usługowe i lokale gastronomiczne. Wokół miejscowości rozpościerają się lasy zlicznymi urokliwymi jeziorami i rzeczkami, które stanowią cenny, krajobrazowo chroniony teren Puszczy Napiwodzko – Ramuckiej jak i interesujące miejsca aktywnego wypoczynku.

Jaka lokalizacja?

Osiedle zlokalizowane jest przy ulicy Piaskowej, zaledwie 10 km od Olsztyna. Dojazd drogą ekspresową S51 do miasta zajmuje około 12 minut. W przeciwnym kierunku mamy szybką trasę do Warszawy. Nasza inwestycja łączy w sobie doskonałą komunikację i cechy miejsca umożliwiającego aktywny wypoczynek z pełnym wykorzystaniem uroków natury. Osiedle zlokalizowane jest na zróżnicowanym krajobrazowo terenie porośniętym naturalnym lasem, który zostanie zachowany i będzie dostępny dla przyszłych właścicieli domów.

Domy projektujemy z myślą o naszych klientach i ich rodzinach, dbając o szczegóły. To inwestycja nowoczes-

Z racji indywidualnego podejścia do klientów istnieje możliwość dostosowania ilości pokoi oraz zagospodarowania wnętrza budynku.

Jaki jest koszt inwestycji?

Ceny kształtują się od 775 000 zł za dom wykończony z zewnątrz, a w środku w stanie surowym. Istnieje możliwość doprowadzenia domu do stanu deweloperskiego.

Prowadzimy otwartą politykę cenową. Nasi klienci płacą za dom, którego cenę stanowią rzeczywiste koszty projektowe, budowlane i wykończeniowe.

Kiedy można zamieszkać w domu na Osiedlu Parkowym?

Termin przekazania domów ustalany jest indywidualnie z klientami. Pierwsze domy są już praktycznie gotowe, natomiast kolejne powstawać będą proporcjonalnie, w korelacji do zainteresowania. W zależności od zainteresowania dostosowywać będziemy tempo budowy kolejnych budynków.

Serdecznie zapraszamy do kontaktu!

Jak zostały zaprojektowane domy?

Domy posiadają tradycyjną, murowaną konstrukcję ścian ocieplonych styropianem o wysokich parametrach izolacyjnych, grubości 20 cm. Dach kryty dachówką ceramiczną zaprojektowano na konstrukcji drewnianej. Domy wyposażono w trójszybowe okna PCV o wysokich parametrach izolacyjnych i dźwiękoszczelnych.

Elewacja domów to ponadczasowe połączenie bieli i grafitu, ocieplone panelami w naturalnym kolorze drewna, które wkomponowano w ściany budynków. Maksymalne wykorzystanie przestrzeni i komfortowa komunikacja na obu kondygnacjach zapewni dobrze rozplanowany układ pomieszczeń. Przestronny salon pomyślany został jako miejsce będące sercem domu, w którym skupi się życie rodziny i zaproszonych gości. Jeden mały krok wystarczy, by bezpośrednio

z niego przejść do prywatnego ogrodu. Największy z nich liczyć będzie ponad 4000 m². Prywatność zapewni domownikom piętro domu, gdzie znajdują się komfortowe sypialnie i łazienka. Ponadstandardowa wysokość pomieszczeń pozwoli na większy optycznie wnętrza, sprawi, że będą doskonale doświetlone i umożliwi ich ciekawą aranżację.

Na jakim etapie jest realizacja inwestycji?

Aktualnie realizowany jest 1. etap inwestycji, składający się z 30 domów jednorodzinnych. Domy budowane są na podstawie indywidualnego projektu, wykonanego z dbałością o komfort przyszłych mieszkańców. Domy mają powierzchnię całkowitą 190 m² i 152 m² powierzchni użytkowej.

INWEST-SERWIS

10-086 Olsztyn, ul. Polna 19, tel. 698-681-677
www.inwest-serwis.pl | www.stawigudaparkowe.pl
domy@inwest-serwis.pl

Omega Lake Apartments

- apartamenty nad malowniczym jeziorem Ukiel w Olsztynie

Omega Lake Apartments to kompleks **158 apartamentów** inwestycyjnych premium, położony nad samym jeziorem Ukiel w Olsztynie. Bliskość Plaży Miejskiej z CRS Ukiel, dostęp do licznych atrakcji sportowych **w otoczeniu przyrody** oraz liczne udogodnienia w budynku zapewniają szeroki wachlarz aktywności przez cały rok. Apartamenty są usytuowane w zacisznym miejscu w niedalekiej odległości od centrum miasta.

W **nowoczesnym kompleksie** znajdują się basen, strefa saun, jacuzzi i siłownia. Ponadto Omega Lake Apartments oferuje gotowe pakiety wykończenia oraz **obsługę wynajmu** przez wykwalifikowanego operatora, firmę Sun & Snow. Pozwala to zarabiać na wynajmie bez konieczności angażowania się w jego obsługę. Współpraca z **Sun & Snow** umożliwia także korzystanie z pobytów właścicielskich w innych apartamentach sieci w całej Polsce.

Zobacz dostępne apartamenty i dowiedz się więcej na stronie inwestycji

Omega Lake Apartments to:

Bliskość plaży, jeziora i lasów

Relaks na wodzie i sporty wodne

Gotowe pakiety wykończenia

Współpraca z operatorem najmu

Strefa wellness

Basen

Trzy rodzaje saun

Jacuzzi

Deweloper OLIN

- doświadczenie, jakość i innowacja

Zobacz inne inwestycje OLIN na sprzedaż i wynajem

Spółka OLIN Nieruchomości Przemysłowe, założona przez Cezarego Łosko i Waldemara Baćlawskiego, **zrewolucjonizowała** olsztyński rynek nieruchomości, wprowadzając innowacje w rekreacji i handlu. Oprócz

apartamentów Omega Lake Apartments, OLIN zrealizował **osiedla w Tomaszkanie** i na Redykajnach oraz hale logistyczne i magazynowe dla takich marek, jak RABEN, General Logistics Systems (GLS) czy Onninen.

ILE TRZEBA WYDAĆ NA NOWE MIESZKANIE NAD MORZEM, JEZIOREM I W GÓRACH?

MYLI SIĘ TEN, KTO SĄDZI, ŻE NAJDROŻSZE NOWE MIESZKANIA SĄ W WARSZAWIE CZY KRAKOWIE. CZĘSTO O WIELE WIĘCEJ TRZEBA ZAPŁACIĆ ZA TZW. WAKACYJNY APARTAMENT W NADMORSKICH CZY GÓRSKICH MIEJSCOWOŚCIACH WYPOCZYNKOWYCH. W JEDNYM Z KURORTÓW CENY OSCYLUJĄ NAWET POWYŻEJ 28 TYS. ZŁ ZA M KW.! SKĄD TAK WYSOKIE CENY? JAK WYGLĄDA OFERTA DEWELOPERÓW W ATRAKCYJNYCH TURYSTYCZNI MIASTACH? EKSPERCI PORTALU RYNEKPIERWOTNY.PL POSTANOWILI TO SPRAWDZIĆ.

nie są zwykłymi mieszkaniami. W tym przypadku kluczowa jest lokalizacja, i to właśnie ona winduje ceny. Musi być wyjątkowa, np. przy samym jeziorze, a jeśli nad morzem, to najlepiej w pierwszej linii brzegowej – mówi Marek Wielgo, ekspert portalu RynekPierwotny.pl.

Świnoujście, Mikołajki i Międzyzdroje na podium drożyzny

Przyjemność posiadania mieszkania wakacyjnego słono kosztuje. Według BIG DATA RynekPierwotny.pl najwyższa średnia cena metra kwadratowego mieszkań w ofercie firm deweloperskich występuje w Świnoujściu, które

w ostatnich latach bardzo dynamicznie się rozwija. Przed rokiem oddano tu do użytkowania tunel pod Świną, który połączył wyspy Uznam i Wolin. Tunel przyczynił się do wzrostu liczby odwiedzających to miasto turystów. Średnia cena mieszkań w ofercie świnoujskich firm deweloperskich sięga już 1,3 mln zł, a w przeliczeniu na metr kwadratowy przekracza 28 tys. zł!

Nieco taniej niż w Świnoujściu jest w Mikołajkach – ok. 26,8 tys. zł za metr kwadratowy. Na ostatnim miejscu podium znalazły się Międzyzdroje, gdzie deweloperzy zyczą sobie średnio 25,5 tys. zł za metr.

Warszawa jednak nie taka droga?

Popyt przewyższający podaż, wysokie koszty materiałów budowlanych i robocizny, kurcząca się baza gruntów. Między innymi te i inne czynniki wpływają na wysokość cen mieszkań. Wśród miast wojewódzkich niezmiennie najdrożej jest w stolicy kraju. W maju br. średnia cena nowego M oscylowała na pozo-

mie 17,6 tys. zł. Równie wysokie ceny obowiązują w Krakowie – przeciętnie 16,3 tys. zł/m kw. W dalszej kolejności najdroższym miastem wojewódzkim jest Gdańsk – 15,3 tys. zł/m kw.

Tak wysokie ceny sprawiają o zawrót głowy. Okazuje się jednak, że są w Polsce miasta i miasteczka, w których nawet warszawskie stawki nie robią na nikim wrażenia.

W miejscowościach atrakcyjnych turystycznie zlokalizowanych nad morzem, w górach czy na Mazurach ceny potrafią być wyższe nawet o kilkanaście tysięcy w porównaniu ze wspomnianą już Warszawą. Z czego to wynika?

– W apartamentowcu wakacyjnym płaci się za możliwość podziwiania pięknego krajobrazu. Mieszkania wakacyjne

Miejscowości turystyczne z najwyższą średnią ceną m kw. mieszkań w ofercie deweloperów (zł/m kw.)

Ceny nowych mieszkań na Warmii i Mazurach

W pierwszej dziesiątce najdroższych lokalizacji są także Zakopane, Krynica Morska, Hel, Dziwnów, Karpacz, Ustronie Morskie i Dźwirzyno. W tej ostatniej miejscowości mieszkania w ofercie deweloperów kosztują średnio ponad 18,1 tys. zł za metr kwadratowy.

– Jak widać w naszym rankingu najdroższych lokalizacji turystycznych, zdecydowaną większość stanowią miejscowości nadmorskie – komentuje Marek Wielgo.

Nad morzem droga nie tylko ryba

Szokować mogą ceny mieszkań także w pozostałych kurortach nadmorskich – Darłowie, Jastrzębiej Górze, Mielnie, Pogorzeli, Łebie, Rogowie czy Gąskach. Aby kupić tam mieszkanie, trzeba wyłożyć średnio 16,5 tys. zł za metr kwadratowy, czyli nawet więcej niż w Gdańsku czy Kołobrzegu.

Oczywiście trzeba mieć na uwadze, że w dużych miastach są lokalizacje mniej lub bardziej atrakcyjne z punktu widzenia nabywców mieszkań wakacyjnych. Dlatego różnice między najtańszymi i najdroższymi mieszkaniami mogą być bardzo duże. Na przykład w Gdańsku nie powinny dziwić kosmiczne ceny mieszkań oferowanych przez deweloperów w takich lokalizacjach jak Żabianka-Wejhera-

-Jelitkowo-Tysiąclecia. Najpewniej ze względu na bliskość plaży średnia cena metra kwadratowego sięga tu 30 tys. zł!

Jeśli ktoś szuka w Gdańsku „taniego” mieszkania, czyli takiego z ceną poniżej

10 tys. zł za metr kwadratowy, powinien sprawdzić w pierwszej kolejności oferty deweloperów budujących na obrzeżach miasta, czyli w takich dzielnicach jak Orunia Górna-Gdańsk Południe, Ujeścińsko-Łostowice czy Jasień.

Z kolei w stolicy województwa zachodniopomorskiego – Szczecinie mieszkania są średnio nawet o połowę tańsze na metrze niż w Swinoujściu. A dodajmy, że Szczecin jest w czołówce największych metropolii, jeśli chodzi o średnią cenę metra kwadratowego. Drożej jest tylko w Warszawie, Krakowie, Gdańsku, Gdyni, Wrocławiu i Poznaniu.

Ile za własne M w górach?

Równie wysoki poziom cen mieszkań jest w miejscowościach górskich. Oczywiście Zakopane nie ma sobie równych. W maju br. średnia cena nowego M wynosiła tu 25,4 tys. zł! Nawet Kraków ze średnią ceną metra kwadratowego na poziomie 16,3 tys. zł, nie wydaje się taki drogi. Drożej niż w Krakowie jest też w Karpaczu, Świeradowie-Zdroju i Szklarskiej Porębie, gdzie deweloperzy życzą sobie za mieszkania średnio 18 tys. zł za metr kwadratowy. Z kolei w Wiśle, Krynicy-Zdroju i Szczawnicy trzeba się liczyć z wydatkiem ok. 16 tys. zł za metr kwadratowy. Wysoka cena najpewniej wynika w dużej mierze z ograniczeń podażyowych na tych rynkach oraz z faktem, że nabywcy są skłonni zapłacić bajonowe sumy, jeśli mają bajeczny widok z okna.

Przystępne ceny w okolicach jezior

Znacznie taniej jest na Warmii i Mazurach. Wprawdzie o zawrót głowy mogą przyprawić ceny apartamentów wakacyjnych w Mikolajkach (26,8 tys. zł/m kw.), często nazywanych „Perłą Mazur”. Rzecz w tym, że Mikolajki leżą nad dwoma jeziorami: Mikolajskim i Tałty, które są częścią Wielkich Jezior Mazurskich, co czyni je idealnym miejscem dla miłośników sportów wodnych. Miasto posiada nowoczesną marinę, która przyciąga żeglarzy z całej Polski i zagranicy. Także po sezonie letnim w Mikolajkach turyści nie będą się nudzić, bo są tu baseny, zjeżdżalnie, sauny i inne atrakcje wodne, idealne na rodzinny wypoczynek. Natomiast w pozostałych miejscowościach wypoczynkowych ceny mieszkań są dużo niższe niż nad morzem czy w górach. Nawet stolica województwa warmińsko-mazurskiego – Olsztyn jest jedną z najtańszych metropolii w naszym kraju (10,9 tys. zł/m kw.). Niewielka jest też oferta mieszkań wakacyjnych.

– Na Warmii i Mazurach znacznie chętniej kupowane są w celach turystycznych niewielkie działki rekreacyjne, na których ich właściciele stawiają altany lub niewielkie do-

mki całoroczne – przyznaje Marek Wielgo.

Mieszkania i domy wakacyjne są luksusem, na który mogą sobie pozwolić nieliczni Polacy. Ci z zasobnym portfelem kupują tego typu inwestycje zarówno na własny użytek, jak i dla lokaty kapitału. To stosunkowo bezpieczne rozwiązanie w niepewnych gospodarczo czasach. Aby stać się właścicielem takiego M, trzeba przygotować się na niebagatelny wydatek. Ceny w najbardziej popularnych kurortach zdecydowanie przewyższają nawet najdroższe miasta wojewódzkie.

Wybrzeże urosło do rangi kurortu rozciągającego się od Swinoujścia po Krynicię Morską. Za nagłośniony marketingowo luksus w postaci bliskości morza potencjalni sprzedawcy lokali żądają horrendalnych cen, nieustępujących tym z sąsiedztwa plaż Hiszpanii czy Portugalii. Problem w tym, że nasze zarobki i klimat są zupełnie innej bajki. Nic więc dziwnego, że coraz więcej naszych rodaków woli kupować nieruchomości wakacyjne na południu Europy.

biznes.newseria.pl

HORYZONT JAROTY

MIESZKANIA NA SPRZEDAŻ

NOWE MIESZKANIA WPISUJĄCE SIĘ W PIĘKNY KRAJOBRAZ

Osiedla mieszkaniowe "Horyzont Jaroty" to zespół siedmiu, czterokondygnacyjnych, w całości podpiwniczonych budynków mieszkalnych, wielorodzinnych oraz dwóch budynków dwukondygnacyjnych, przeznaczonych na garaże. Inwestycja została zaprojektowana tak, aby łączyć jakość materiałów z funkcjonalnością i realnie wpływać na komfort życia mieszkańców.

Na terenie nowego osiedla "Horyzont Jaroty" zaplanowano cztery przestrzenie rekreacyjne, przeznaczone na place zabaw dla najmłodszych. Starannie zaprojektowana koncepcja rozmieszczenia poszczególnych elementów osiedla pozwala na maksymalną swobodę w korzystaniu z infrastruktury.

To idealna propozycja dla osób, które szukają nieruchomości z dala od zgiełku miasta, a jednocześnie dobrze skomunikowane oraz zapewniające dostęp do infrastruktury miasta. Mieszkania w inwestycji Osiedle mieszkaniowe "Horyzont Jaroty" to zróżnicowane metraże, przestrzenne balkony, lokale umożliwiające komfortowe korzystanie przez osoby z niepełnosprawnością ruchową. We wszystkich klatkach schodowych zamontowane zostaną windy, natomiast wejście na teren budynku znajduje się na równo z poziomem gruntu. Osiedle "Horyzont Jaroty" jest miejscem o znakomitym położeniu. Mieszkania na terenie pochyłym stanowią przestrzeń, idealnie wkomponowaną w ukształtowanie. Doskonale prezentujące się nieruchomości będą posiadały funkcjonalny rozkład pomieszczeń oraz wygodne powierzchnie dodatkowe, wpływające na codzienny komfort życia. Szerokie przejścia, starannie zaplanowane łazienki oraz duża ilość zieleni pozwolą na komfortowe zamieszkiwanie w nowoczesnej enklawie w bezpośrednim sąsiedztwie Olsztyna.

Obecnie w sprzedaży są ostatnie mieszkania w budynku B7 oraz mieszkania w budynku B6, który jest ostatnim etapem budowy Osiedla Horyzont Jaroty.

Horyzont Jaroty
OSIEDLE MIESZKANIOWE

"MAS-BUD" Stawarczyk Spółka Jawna
Biuro sprzedaży przy budowie
ul. Bartąska Jaroty, 10-699 Olsztyn

MAS-BUD
Stawarczyk

Biuro sprzedaży czynne:

Poniedziałek	10.00-17.00	Wtorek	10.00-17.00
Środa	10.00-17.00	Czwartek	10.00-17.00
Piątek	10.00-17.00	Sobota	10.00-13.00

tel. 721 800 400

ANDRZEJ BOGUSZ: CAŁA PRAWDA O MARŻACH

ANDRZEJ BOGUSZ, PREZES DEWELOPERSKIEGO POTENTATA NA OLSZTYŃSKIM RYNKU, FIRMY ARBET INVESTMENT GROUP: CENY MIESZKAŃ NIE SPADNĄ, PONIEWAŻ WSZYSTKIE KOSZTY DOOKOŁA ROSNĄ. JEST CAŁA MASA PRZYCZYN, ŻE W SYTUACJI, W KTÓREJ MAMY WIĘKSZY POPYT OD PODAŻY, SIŁĄ RZECZY RYNEK SAM TO WYRÓWNUJE. CENY TOWARÓW, W TYM PRZYPADKU MIESZKAŃ, ROSNĄ. SĄ DZIAŁANIA, KTÓRE NALEŻAŁOBY PODJĄĆ, ŻEBY TO SIĘ ZMIENIŁO.

Panie Prezesie, jak jest z tymi mitycznymi marżami deweloperów?

Andrzej Bogusz, prezes deweloperskiego potentata na olsztyńskim rynku, firmy Arbet Investment Group: Społeczeństwu wmawia się, że chciwi deweloperzy przy sprzedaży mieszkań narzucają 30 proc. marży. To jest bzdura, która wynika albo z kompletnego braku elementarnej ekonomicznej wiedzy u osób, które tak twierdzą, albo jest to celowe działanie, by namieszać ludziom w głowach i wywołać negatywne emocje. Jeżeli od przychodu, jakim jest cena mieszkania, odejmiemy deweloperowi tylko dwa koszty: koszt budowy i koszt zakupu gruntu, to panuje powszechne przekonanie, że inwestorowi zostaje właśnie 30 proc. marży. Co to jest za ekonomia? Zapomina się o dodatkowych kosztach związanych m.in. z marketingiem, samą sprzedażą, kosztem pieniądza, kosztem prowadzenia firmy. I jeszcze są podatki. Jak to wszystko odejmiemy, to wtedy można mówić o tzw. marży, czyli zysku. I ten nie jest tak wysoki, jak się przekazuje. Najczęściej nie przekracza 10 procent. Pomijam fakt, że zysk z inwestycji należy rozłożyć na kilka lat, bo grunt kupujemy o wiele wcześniej.

Dla porównania, przyjrzyjmy się drugiemu uczestnikowi tego rynku, czyli sektorowi bankowemu. Użyjmy tej samej metodologii. Pieniądze, które są pożyczane kupującym mieszkania, to koszt ponoszony przez bank, do którego ten dolicza swoją marżę. Pieniądz kosztuje banki obecnie maksymalnie 5 proc. w skali roku. Natomiast banki udzielają kredytów hipotecznych z oprocentowaniem rocznym 8-8,5 proc. W ostatecznym rozrachunku, biorąc pod uwagę różnice, wychodzi, że banki zarabiają 70 proc.! I tu dotykamy istoty sprawy. To ten sektor jest głównym beneficjentem systemu. Mimo tego nie obniży swoich marż, lecz trzyma je tak wysoko. Dlaczego? Bo nie potrzebuje tych pieniędzy pożyczać. Mamy do czynienia z nadpłynnością sektora bankowego. Instytucje finansowe nie mają gdzie ulokować tych pieniędzy, więc nie muszą ich taniej nikomu pożyczać. A tymczasem sektor mieszkaniowy boryka się z potwornie wysokim kosztem pieniądza. To jest absurd. Doszło do takiej sytuacji, bo nikt nad tym nie panuje. Potrzebne są systemowe rozwiązania.

Czy nie jest to więc szansa na to, by ceny mieszkań spadły?

Ceny mieszkań nie spadną, ponieważ wszystkie koszty dookoła rosną. Ceny mieszkań rosną, bo drożeją chociażby materiały budowlane, czy grunty. Proszę sobie wyobrazić, że jest cała ich grupa, która w ciągu dwóch ostatnich lat zdrożała nawet o

Nowo rozpoczęta inwestycja Wyszyńskiego/Pstrowskiego (wizualizacja)

kilkaset procent. Różne aspekty wpływają na ostateczną wartość mieszkań. To także deficyt gruntów budowlanych, przeciągające się postępowania administracyjne. Jest cała masa przyczyn. W sytuacji, w której mamy większy popyt od podaży, siłą rzeczy rynek sam to wyrównuje. Ceny towarów, w tym przypadku mieszkań, rosną.

To nieunikniony kierunek?

Są działania, które należałoby podjąć, żeby to się zmieniło. Pierwszy obszar, w którym trzeba podjąć radykalne działania, to uruchomienie potencjału tkwiącego w gruntach. Chodzi o to, by spowodować, by ich maksymalna ilość została uwolniona

pod budownictwo mieszkaniowe.

Obecnie średni koszt zakupu 1 m kw. pod budowę kosztuje już co najmniej 1 tys. zł za m kw. Dochodzi do tego jeszcze sam koszt realizacji inwestycji. Dziś mieszkania w Olsztynie nie mogą kosztować poniżej 10 tys. zł.

Druga sprawa to legislacja. Od czasu zakupu gruntu do uruchomienia sprzedaży na tym terenie musi minąć 5-6 lat. Na tyle lat zamrażamy pieniądze. A pieniądz to też jest koszt. Ta legislacja jest naprawdę trudna. W języku inwestorów to się nazywa „ścieżka zdrowia”.

Drugi obszar koniecznych do wprowadzenia zmian systemowych, to oparcie ryn-

ku mieszkaniowego na długoterminowych kredytach hipotecznych ze stałym oprocentowaniem, nie przekraczającym 4 proc. w skali roku. Wówczas nie będą potrzebne żadne programy dopłat do kredytów z publicznych pieniędzy, a rynek szybko się ustabilizuje.

Mimo trudnej sytuacji firma Arbet Investment Group, realizuje i planuje kolejne inwestycje. Które to są?

To m.in. inwestycja Wyszyńskiego/Pstrowskiego. Łącznie planujemy wybudować 142 lokale mieszkalne, które będą dostępne w różnych metrażach - od kompaktowych mieszkań o powierzchni 28 m², idealnych dla singli lub młodych par, po mieszkania o powierzchni 89 m kw. Ta realizacja jest w toku.

Kolejna planowana inwestycja zostanie zlokalizowana na działce przy zbiegu al. Piłsudskiego i ul. Dworcowej (dawny ARPIS). Nabyliśmy ją w 2020 roku i obecnie pracujemy nad koncepcją zagospodarowania terenu o powierzchni ponad pół hektara. Warunki zabudowy pozwalają na realizację budynku mieszkalnego do 10 kondygnacji nadziemnych, z podziemnym parkingiem oraz usługami i handlem na parterze.

Właśnie zakończyliśmy wstępną analizę zagospodarowania terenu o powierzchni 2,4288 ha, będącego własnością naszej spółki, znajdującego się przy ul. Dorantta. Działkę nabyliśmy w 2016 roku, a po 10 latach prac radni w kwietniu bieżącego roku zatwierdzili zmianę miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego tej części miasta. Część terenu przeznaczymy być może na budowę obiektu handlowego, ułatwiającego mieszkańcom dostęp do codziennych usług. Pozostała część zostanie wykorzystana na budynek wielorodzinny, co będzie odpowiedzią na rosnące zapotrzebowanie na nowe mieszkania w tej okolicy. Nie wykluczamy też wykorzystania całego terenu pod park handlowy. Ciągłe jeszcze analizujemy te wszystkie możliwości.

**Rozmawiał
Grzegorz Szydłowski**

ul. Budowlana 3, 10-424 Olsztyn

tel./fax +48 89 535 37 50
(BIURO ZARZĄDU)

+48 89 535 37 50, wew. 1
(Sprzedaż mieszkań)

1

IPPON GROUP SP. Z O.O.

- a Osiedle Tempo ul. Sikorskiego/Wilczyńskiego rozpoczęcie sprzedaży: 4 kw. 2024 r. mieszkania o pow. od 27 do 68 mkw.; 3 budynki 267 mieszkań;
- b Osiedle Synergia, ul. Kanta, 95 mieszkań od 27 do 80 mkw.
- c d. Osiedle Slow, Gutkowo, ul. Kordeckiego, termin oddania: 3 kw. 2025 r. mieszkania od 35-70 mkw. z poddaszem

2

ANGO DEVELOPMENT SP. Z O.O. W OLSZTYNIE

- a Domy w zabudowie bliźniaczej ul. Morenowa pow. od 155 do 211 mkw.
- b Osiedle Bulwar ul. Bartąska mieszkania od 33 do 67 mkw.

3

ROMBUD WPB SP. Z O.O.

- a Villa Symfonia, ul. Kętrzyńskiego 8A, mieszkania od 60 do 78 mkw.
- b Szczytno mieszkania od 38 do 75 mkw.

4

GRUPA DEVELOPERSKA MAK DOM HOLDING SA

- a Apartamenty Sarnowskiego, ul. Sarnowskiego mieszkania od 26 do 59 mkw
- b Osiedle Magnolia II, ul. Bilitewskiego

5

IŁAWSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE IPB SP. Z O.O.

- a Os. Harmonia – ul. Bydgoska Budynek M2, mieszkania od 41 do 70 mkw. Budynek M3, mieszkania od 41 do 69 mkw + piwnica w cenie
- b Esperanto Park – ul. Zamenhofa Budynek B1, mieszkania od 35 do 55 mkw. Kompleks 4 budynków wielorodzinnych B1-B4 (IV etapy realizacji).

6

D.DOM SP. Z O.O.

- a Warmiński Port, Olsztyn, ul. Bałtycka 91, 4 budynki apartamentowe, mieszkania od 28 do 107 mkw. balkony, tarasy, ogródki
- b Grzegorzewska, ul. M. Grzegorzewskiej, 33 apartamenty o pow. od 49 do 77 mkw.

7

PBO EKOBUK SP. Z O.O.

- a Osiedle QUATRO, ul. Poprzeczna mieszkania od 40 do 70 mkw.
- b Inwestycja Gutkowo ul. Sokola, mieszkania od 40 do 65 mkw.

8

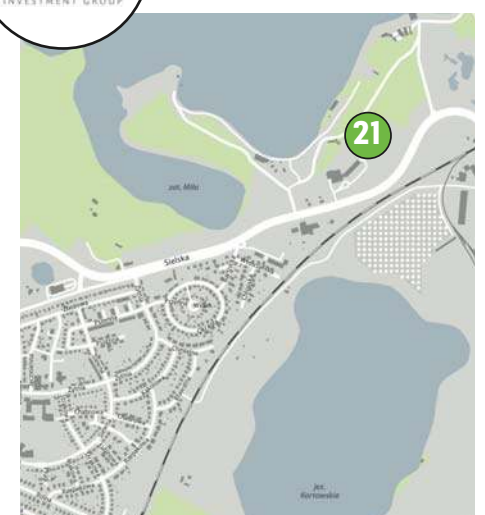
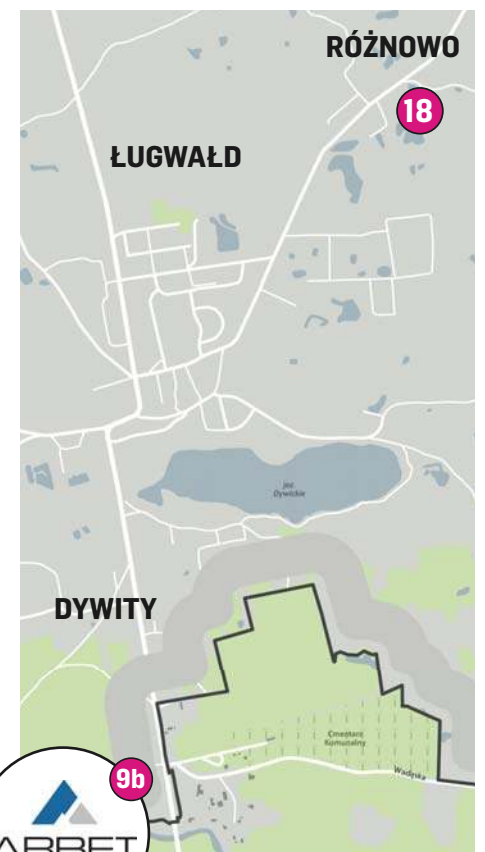
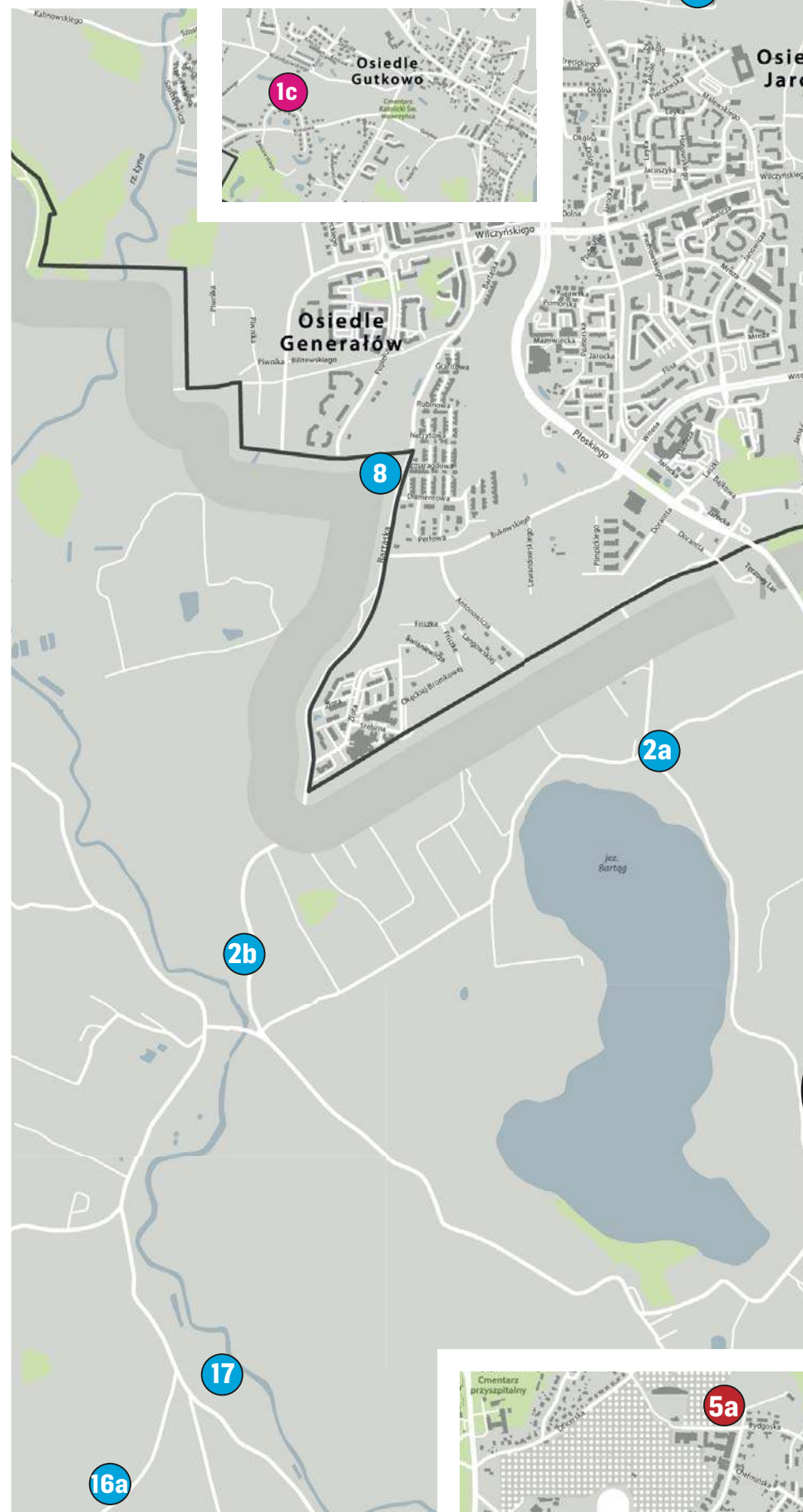
MAS-BUD STAWARCZYK SPÓŁKA JAWNA

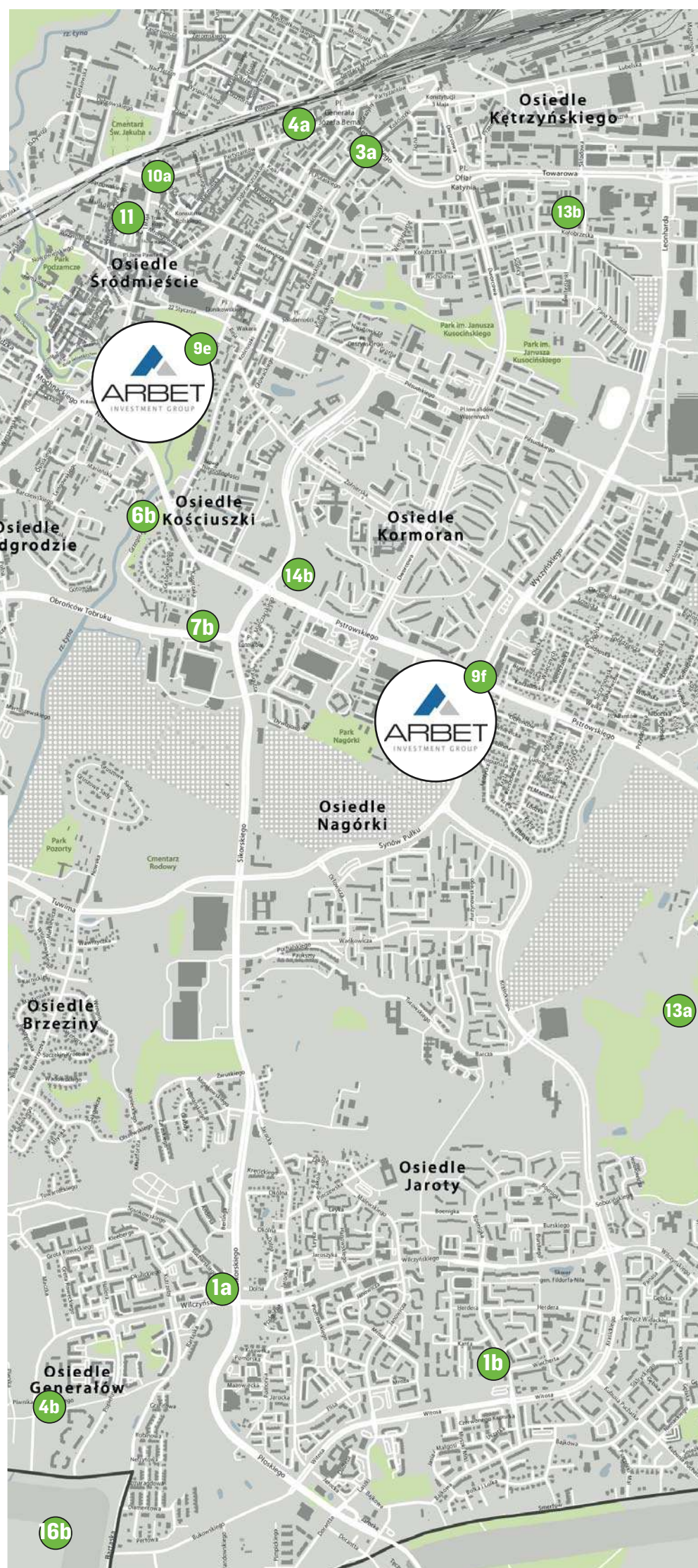
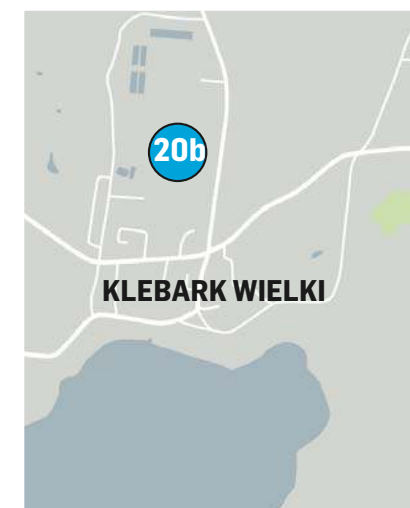
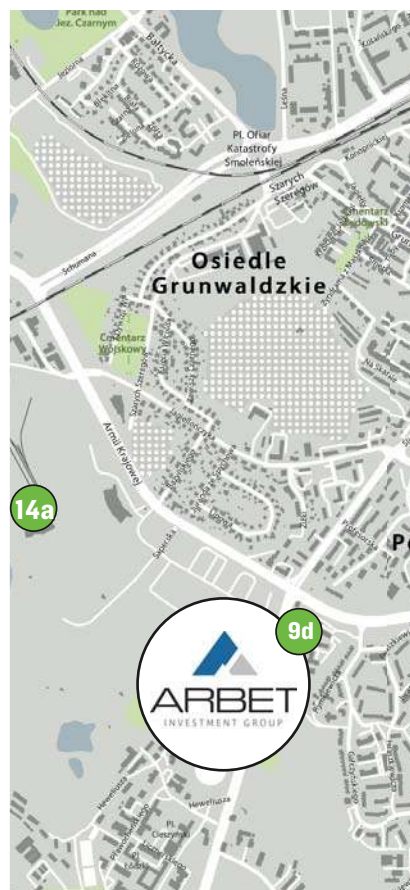
Horyzont Jaroty, ul. Łazurowa mieszkania od 31 do 63 mkw.

9

ARBET

- a Osiedle Leśna III i IV etap, ul. Leśna - mieszkania o pow. od 42 mkw.
- b Osiedle Sterowców ul. ptk. F. Hynka - budynek S17 - mieszkania o pow. od 35 do 50 mkw.
- c Osiedle Ludowa w Biskupcu, ul. Ludowa - budynek BS2 - mieszkanie o pow. 43 m² - ostatnie mieszkanie
- d W99 - al. Warszawska 99 - mieszkania inwestycyjne o pow. od 33 do 68 mkw.
- e Plater House ul. Emilii Plater - 72 e) ultra apartamenty, od 49 do 120 mkw.
- f Pstrowskiego/Wyszyńskiego - budynek A i B, budynek A - 97 mieszkań pow. od 28 do 89 m² - SPRZEDAŻ OD 01.10.2024 r.

- 10 NOVDOM**
 - a Apartamenty MACADAMIA – ul. Partyzantów/1Maja, powierzchnia od 22 do 227 mkw.
- 11 DEWELOPER EURO-BUILD SP. Z O. O. SP. K.**

Apartamenty Wyzwolenia, ul. Wyzwolenia 6 mieszkania i apartamenty od 40,24 do 133,26 mkw. - możliwość rezerwacji
- 12 GOMIKO O SP. Z O.O.**
 - a Osiedle Szmaragdowa – Gutkowo, domy w zabudowie bliźniaczej pow. użytkowa 82 mkw.
 - b Sunset Naterki – Naterki domy w zabudowie bliźniaczej pow. użytkowa 82 mkw.
- 13 PIECZEWO SP. Z O.O.**
 - a Osiedle Premium, ul. M. Dąbrowskiej 11, os. PieczeWO, wjazd od ul. Krasickiego lub ul. Szymborskiej mieszkania 2-3-4 pok., 41-72 mkw.
 - b Kołobrzaska 36B, os. Pojezierze, niedaleko przedszkola Promyczek. Mieszkania 4-pok., 83 mkw. w tym 2 miejsca w hali garażowej
- 14 BUDLEX SP. Z O.O.**
 - a Osiedle Jezioraj, ul. Jagiellończyka mieszkania od 32 do 142 mkw. + lokale usługowe 93 – 125mkw.
 - b Osiedle Panorama, ul. Pstrowskiego mieszkania od 51 mkw. do 103 mkw.
- 15 PM DEVELOPMENT**

Osiedle Ostoja, ul. Jarocka 21 mieszkania od 55 mkw. do 65,12 mkw. (z możliwością łączenia).
- 16 TREEHOUSE NIERUCHOMOŚCI**
 - a Osiedle Premium „Zielona Ostoja”, Bartąg ul. Łańska. Domy w zabudowie bliźniaczej - 20 lokali (10 domów) Pow. 157 mkw
 - b Osiedle Jaroty Południe mieszkania od 27,45 m² do 77,01 m²
- 17 ZAKĄTEK BARTĄG SP. Z O.O.**

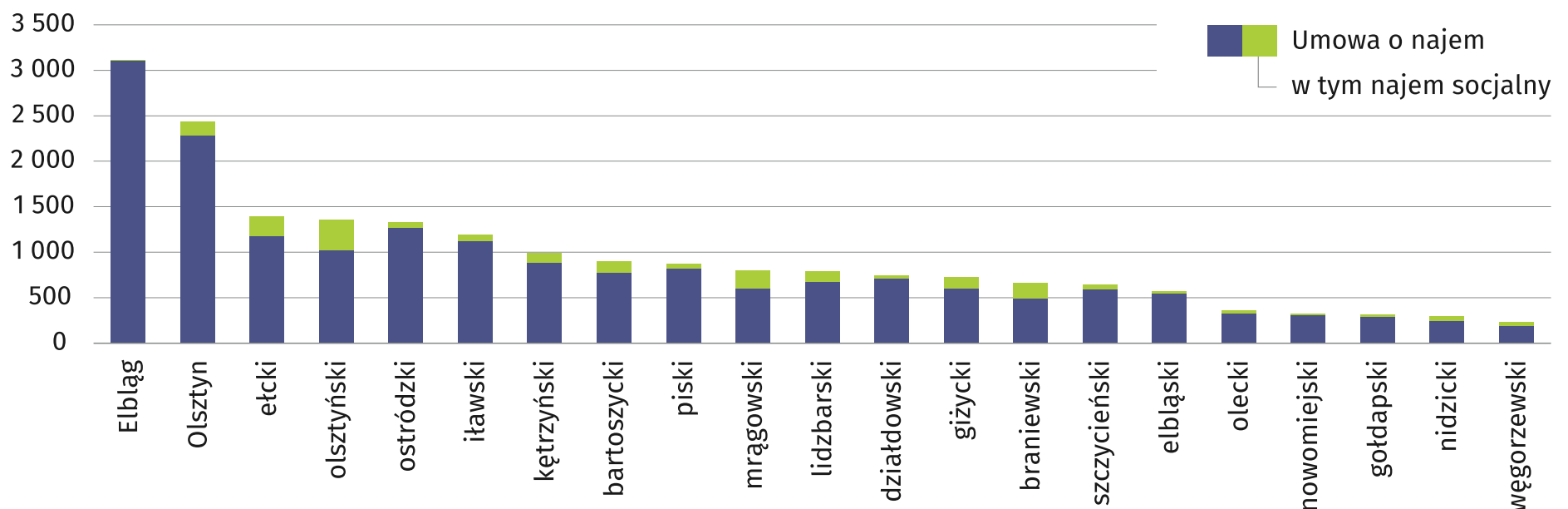
Osiedle Zakątek Bartąg, lokale mieszkalne o pow. 60-107 mkw. z przynależnymi ogrodami i terenem rekreacyjnym
- 18 GOMIKO DEVELOPMENT**

Osiedle Harmonia Park Etap 2 i 3, Różnowo domy w zabudowie szeregowej o pow. użytkowej 80,5 mkw.
- 19 OSIEDLE PLAŻOWA SP. Z O.O.**

Osiedle Plażowa, Szczesne, domy w zabudowie bliźniaczej o pow. 85,5 mkw. z własnymi ogrodami, plażą i terenem wspólnym
- 20 INWEST SERWIS**
 - a Osiedle Parkowe w Stawigudzie, ul. Piaskowa: 51 domów pow. użytkowa: 152 mkw. Pow. całkowita: 190 mkw. z tarasem wielkość 9 mkw. oraz ogrodami od 700 mkw. do 3700 mkw.
 - b Osiedle Natura w Klebarku Wielkim liczba domów: 15, pow. użytkowa 146 mkw. pow. całkowita 171 mkw. balkony 4,1 mkw., taras 9 mkw., powierzchnia ogrodu 600 mkw.
- 21 OLIN - OMEGA LAKE APARTMENTS**

ul. Sielska 4, 157 Apartamentów od 25 do 63 m² z możliwością łączenia, 4 lokale użytkowe

Najem mieszkań gminnych w województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r.

W 2023 r. w województwie zawarto 20 024 umowy o najem mieszkań stanowiących własność gminy (lub jednoosobowych spółek gminnych). Najwięcej zawarto ich w Elblągu (3 110) i Olsztynie (2 441). Najmniej w powiecie węgorzewskim (228) i nidzickim (293).

Liczba mieszkań gminnych w województwie, na które w 2023 r. obowiązywały umowy najmu socjalnego, wyniosła 1 962.

Najwięcej takich umów zawarto w powiecie olsztyńskim (333) oraz ęckim (214), najmniej w Elblągu (6) i powiecie nowomiejskim (10).

Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Przeciętna powierzchnia wynajmowanych mieszkań gminnych w województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r.

W województwie przeciętna powierzchnia wynajmowanych mieszkań stanowiących własność gminy (lub jednoosobowych spółek gminnych) wynosiła 44,1 m² (w Polsce 44,5 m²). Na terenach wiejskich wynajmowane mieszkania gminne miały o 2,1 m² większą przeciętną powierzchnię niż w miastach.

Największymi mieszkaniami dysponowano w Olsztynie (51,3 m²) i powiecie gołdapskim (48,6 m²), natomiast najmniejszymi w powiecie olsztyńskim (35,3 m²), Elblągu (40,1 m²) oraz powiecie ostródzkim (41,8 m²).

Rozwinięta infrastruktura
w otulinie lasu, który
stanowi naturalną oazę
przed miejskim zgiełkiem.

NATURALNIE W MIEŚCIE

MIESZKANIA Z WIDOKIEM NA LAS

2-POKOJE 41-46 M2

3-POKOJE 51-65 M2

4-POKOJE 72 M2

**PRZESTRONNE
BALKONY/LOGGIE**

www.premiumdeweloper.pl

OSIEDLE PREMIUM

P I E C Z E W O

CENA OD 8400 ZŁ/M2

**Niebawem ruszy sprzedaż
nowego etapu!**

BIURO SPRZEDAŻY: ul. M. Dąbrowskiej 11, 10-689 Olsztyn
e-mail: mieszkania@pieczewopremium.pl tel. 530-193-192

CO DALEJ Z CENAMI MIESZKAŃ?

MIESZKANIA SĄ DROGIE JAK NIGDY; ICH CENY ROSŁY OD WIELU MIESIĘCY. ALE KAŻDYM RYNKIEM RZĄDZI PODAŻ I POPYT. DZIŚ SERWISY OGŁOSZENIOWE AŻ PUCHNĄ OD OFERT SPRZEDAŻY, A KLIENTÓW MAŁO. CZY TO MOŻE OZNACZAĆ, ŻE CENY NIERUCHOMOŚCI ZACZNĄ SPADAĆ?

Średnia cena ofertowa nowego mieszkania w Olsztynie we wrześniu to prawie 600 tys zł, ale w stosunku do sierpnia mamy niewielki spadek. W wielu innych dużych miastach ceny metra kwadratowego nowych lokali pozostały bez zmian w porównaniu z sierpniem. Choć są też miasta, gdzie mieszkania podrożały o 1 proc., a nawet, jak w Kielcach, o 3 proc. Czy rynek mieszkaniowy czeka korekta? Może mieszkania zaczną wreszcie tanieć.

Dziś mamy drożyznę, bo jak wynika z danych portalu RynekPierwotny.pl, średnia cena metra kwadratowego mieszkania w Olsztynie w stanie deweloperskim we wrześniu wynosiła 11 774 zł, czyli o 1 proc. mniej niż w poprzednim miesiącu. A rok do roku ceny spadły o 3 proc. Jednak średnia cena ofertowa mieszkania w Olsztynie wynosiła w ubiegłym miesiącu 595 804 zł. Niewielu stać na to, żeby wyłożyć 600 tys. zł za mieszkanie w stanie deweloperskim.

Duży skok cen

Jak rosną ceny mieszkań, dobrze pokazują także najnowsze dane GUS na ten temat. Jak na dłoni widać, że rynek mieszkaniowy jest rozgrzany. Otóż w II kwartale tego roku ceny lokali mieszkalnych w Polsce w porównaniu z analogicznym okresem 2023 r. wzrosły o 17,7 proc., przy czym na rynku pierwotnym wzrost cen był wyższy niż na rynku wtórnym (19,2 proc. wobec 16 proc.). Ale ten skok cen jest obecnie już nieco wolniejszy, bo w stosunku do I kwartału 2024 r. ceny lokali mieszkalnych wzrosły o 2,9 proc., i to zarówno na rynku pierwotnym, jak i wtórnym. Największy wzrost cen lokali mieszkalnych w stosunku do I kwartału wystąpił w województwie podlaskim (o 5,6 proc.), zaś najniższy w województwie warmińsko-mazurskim (o 0,4 proc.).

W II kwartale tego roku w porównaniu do II kwartału 2023 r. mieszkania na Warmii i Mazurach zdrożały średnio o 16,1 proc.

Jednak jeśli porównamy II kwartał tego roku z II kwartałem 2023 r., to mieszkania w naszym regionie zdrożały średnio o 16,1 proc. Toteż nie dziwi to, że ci, którzy mają nadwyżki finansowe, lokują swoje oszczędności w lokalach. Jak widać, nie tylko chronią swoje złotówki przed inflacją, ale też jeszcze sporo na tym zarabiają.

Czy ceny spadną?

Czy jest szansa na dalsze spadki cen? Zdaniem

wielu deweloperów jest to możliwe, co pokazuje wrześniowy Indeks Nastrojów Deweloperów – badanie prowadzone przez portal Tabelaofer.pl na próbie ponad 200 firm deweloperskich z całej Polski. Po raz pierwszy w historii badania więcej deweloperów przewiduje spadek cen mieszkań niż ich wzrost. I tak wzrost cen zakłada 14,2 proc. ankietowanych, a spadek 18,3 proc. Natomiast stabilizacji cen spodziewa się

niedużo ponad 64 proc. deweloperów.

Co natomiast myślą sami rozglądający się za nowym M? Otóż wciąż więcej osób obawia się podwyżek (29 proc.) niż spadków cen (23 proc.).

Czy mieszkania kiedykolwiek potanieją? Według prognozy analityków Banku Pekao, biorąc pod uwagę głównie czynniki makroekonomiczne, transakcyjne ceny nieruchomości sprzedawanych na rynku

pierwotnym będą jeszcze rosły do I kwartału 2025 r. i mogą osiągnąć średnio poziom 15,4 tys. zł/mkw. Ale od II kwartału 2025 r. ceny powinny zacząć nieznacznie się obniżać.

Teraz czy później?

Dziś własne M bez kredytu hipotecznego jest praktycznie poza zasięgiem większości Polaków, a już na pewno młodych ludzi. Tu problemem są nie tylko drogie mieszkania, ale

obecnie także wysokie stopy procentowe. Na razie jednak nie ma szans na korektę stóp. Jeśli już, to z tego, co słychać, to może w marcu 2025 r. Co więc robić? Kupować drogo, czy może poczekać, chociażby na rządową pomoc w zakupie mieszkania, na „Kredyt na start”. Program ten, zapowiedziany przez obecnie rządzących jeszcze podczas kampanii wyborczej, zakłada korzystne warunki kredytowe oraz dopłaty do rat.

Były wzmianki, że ma ruszyć na początku 2025 r., ale czy tak się stanie, to nie wiadomo, choć niespodziewanie usłyszeliśmy, że środki z „Kredytu na start” planowane na 2024 r. w kwocie 500 mln zł przeznaczone zostaną teraz na pomoc mieszkaniową dla powodźian. Ale pomijając już tę kwestię, to jednak raz, że nie wiemy, jaki będzie ostateczny kształt programu, bo dyskusja o tym ze względu na powódź została odłożona na kilka tygodni, a dwa, że nie ma pewności, czy w ogóle program wejdzie w życie. Bo nie ma zgody w rządzącej koalicji co do tego programu. Lewica i Polska 2050 obawiają się, że nowy program nakręci znowu spiralę cen, tak jak to się stało przy poprzednim programie – „Bezpieczny kredyt 2 proc.”. Eksperti oszacowali, że program „Bezpieczny kredyt 2 proc.” podbił ceny mieszkań na rynku nieruchomości w zeszłym roku o ok. 5 proc.

Średnie ceny mieszkań we wrześniu w stanie deweloperskim za mkw.:

- Warszawa – 17 858 zł
- Kraków – 16 393 zł
- Gdańsk – 15 909 zł
- Wrocław – 14 615 zł
- Poznań – 13 289 zł
- Katowice – 12 676 zł
- Olsztyn – 11 774 zł
- Łódź – 11 535 zł
- Lublin – 11 442 zł
- Kielce – 11 319 zł
- Białystok – 10 242 zł
- Bydgoszcz – 10 278 zł

Źródło: RynekPierwotny.pl
Andrzej Mielnicki

od **8200** zł/m²

OSIEDLE

BULWAR

☎ 575 304 306

sprzedaz@angodevelopment.pl

ANGO

DEVELOPMENT

SYTUACJA NA RYNKU MIESZKANIOWYM. DEWELOPERZY OCENIAJĄ III KWARTAŁ 2024 R.

BRAK DECYZJI W SPRAWIE PROGRAMU RZĄDOWEGO, UTRZYMUJĄCE SIĘ WYSOKIE STOPY PROCENTOWE I CZAS WAKACJI TO CZYNNIKI, KTÓRE MOGŁY MIEĆ ISTOTNY WPŁYW NA WYNIKI SPRZEDAŻOWE DEWELOPERÓW MIESZKANIOWYCH W III KWARTALE 2024 ROKU. CZY MAMY DO CZYNNIENIA ZE SPOWOLNIENIEM CZY WPROST PRZECIWNIE STABILIZACJA CEN MIESZKAŃ PRZYSPIESZYŁA DECYZJĘ ZAKUPOWE POLAKÓW? I CZY TEN TREND UTRZYMA SIĘ W KOLEJNYCH TRZECH MIESIĄCACH? O TO PORTAL RYNEKPIERWOTNY.PL ZAPYTAŁ PRZEDSTAWICIELI NAJWIĘKSZYCH FIRM DEWELOPERSKICH.

**Andrzeja Gutowskiego,
Dyrektora Sprzedaży
RONSON Development**

Z perspektywy sprzedaży mieszkań, III kwartał 2024 przyniósł pozytywne zaskoczenie, szczególnie po wakacyjnym spowolnieniu. Końcówka sierpnia i wrzesień pokazały wyraźny wzrost aktywności klientów – zarówno przy rezerwacjach, jak i zawieraniu umów. Istotnym czynnikiem, który wpłynął na ten wzrost, było zamieszanie wokół programów rządowych. Polityczne dyskusje i niepewności skłoniły część klientów do przyspieszenia decyzji o zakupie, co wywołało ruch na rynku. Widać to szczególnie w Warszawie, Poznaniu, a także we Wrocławiu, gdzie od końca sierpnia zauważyliśmy znaczące ożywienie. Ceny nieruchomości pozostają stabilne, co rozwiało oczekiwania klientów na ewentualne obniżki i zachęca ich do podjęcia szybszych decyzji.

Spodziewamy się, że ten pozytywny trend utrzyma się również w IV kwartale. Wszystko wskazuje na to, że będzie to okres dalszego ożywienia na rynku. Widać, że klienci nie czekają już na ew. programy dopłat do kredytów. Prognozujemy, że wyniki w ostatnich miesiącach będą lepsze niż w pierwszej połowie 2024 roku.

**Edyta Kołodziej, Dyrektor
Sprzedaży i Marketingu
w NICKEL Development**
III kwartał 2024 r. przyniósł ustabilizowanie liczb

by transakcji na rynku mieszkaniowym. Po okresie intensywnych wzrostów związanych z programem „Bezpieczny Kredyt 2%”, rynek wchodzi w bardziej zrównoważoną fazę.

Kluczowymi czynnikami są: brak nowego programu wsparcia rządowego, wysokie stopy procentowe oraz – nadal – trudna dostępność kredytów hipotecznych. W efekcie wiele osób wstrzymuje się z decyzją o zakupie.

Patrząc na podaż w Poznaniu – jak wynika z danych raportu JLL, mimo spadku sprzedaży, oferta mieszkań w naszym mieście jest rekordowa – na koniec czerwca 2024 r. dostępnych było ponad 7 tysięcy lokali w ofercie deweloperów.

Pomimo spadku popytu na kredyt mieszkaniowy (w sierpniu o 13,7 % w stosunku do lipca – dane BIK) – co może być związane ze szczytem sezonu urlopowego, utrzymuje się on na poziomie wyższym niż przed wprowadzeniem programu Bezpieczny Kredyt 2%. Natomiast średnia kwota wnioskowanego kredytu wzrosła do ponad 430 000 zł (dane BIK), co częściowo rekompensuje spadek liczby wniosków kredytowych.

W IV kwartale 2024 roku nie przewidujemy większych zmian. Część klientów wyczekuje wprowadzenia nowego programu rządowego – aczkolwiek uważamy, że nie będzie on

miał dużego przełożenia na rynek. Na pewno jasne komunikaty ze strony rządowej pomogłyby naszym klientom w podjęciu decyzji, aczkolwiek sytuacja z powodzą odsunęła ten temat na dalszy plan.

Zbigniew Juroszek, Prezes Zarządu ATAL SA.

Od początku roku Grupa notuje stabilny poziom zainteresowania ofertą ze strony klientów. Obserwujemy jednak, że część kupujących wstrzymuje się z podpisaniem umów w związku z brakiem decyzji, co do rządowego wsparcia dla nabywców. Niezmiennie jesteśmy zdania, że nie odegra on tak kluczowej roli, jak prognozowali niektórzy komentatorzy. Ponadto jego selektywność w zakresie grupy docelowej nie będzie czynnikiem wpływającym na ceny mieszkań. Zakończenie okresu zawieszenia i niepewności, czyli jednoznaczna decyzja w zakresie uruchomienia bądź nie programu wsparcia, spowodowałaby podobny efekt w postaci przekształcenia przez większość klientów bieżących rezerwacji w umowy deweloperskie.

To, co zdecydowanie poprawiłoby sytuację popytową i podażową, to zaś obniżenie stóp procentowych, a w efekcie obniżenie kosztu kredytu hipotecznego dla klientów i inwestycyjnego dla firm deweloperskich. Ponadto od zakończenia wakacji widzimy, że więcej klientów decyduje się na zakup

mieszkań. Spodziewamy się, że rozpoczęty czwarty kwartał przyniesie wzrost kontraktacji. W związku z tym konsekwentnie realizujemy harmonogramy budów i uruchomień sprzedaży – by w momencie zwiększenia strony popytowej być gotowym z naszym rozbudowanym portfolio.

Justyna Hamrol-Wasielewska, Dyrektor Sprzedaży i Marketingu w Eiffage Immobilier Polska

Na pewno na wyniki III kwartału w branży nieruchomości miał wpływ brak wprowadzenia zapowiadanego od dłuższego czasu kredytu 0%. Klienci oczekiwali na decyzje rządzących w tej kwestii, bo dla wielu z nich ten kredyt w swych założeniach mógł stanowić atrakcyjną alternatywę dla tradycyjnego kredytu hipotecznego. Nie bez znaczenia były też pojawiające się prognozy analityków, którzy spodziewali się nadchodzących spadków cen za mkw. Z początkiem IV kwartału można natomiast dostrzec, że rynek powoli się aktywuje. Inwestorzy nie chcą już dłużej odwlekać decyzji o zakupie mieszkań, wiedząc, że kredyt 0% nie wejdzie w życie w tym roku. Nasza oferta plasuje się w odpornym na zmiany rynkowe sektorze premium i w najbliższym czasie spodziewamy się stabilnych wyników z lekką tendencją wzrostową z uwagi fakt, że stock mieszkań na rynku będzie coraz mniejszy.

Leszek Stankiewicz, Wiceprezes Zarządu, Dyrektor Finansowy Dom Development S.A.

W trzecim kwartale tego roku, podobnie jak w drugim, obserwowaliśmy lekkie schłodzenie popytu na mieszkania na rynku pierwotnym w porównaniu z 2023 rokiem. Jednocześnie deweloperzy nie wstrzymywali budów, uzupełniając swoją ofertę, co przełożyło się na wzrost podaży mieszkań w największych aglomeracjach.

Grupa Dom Development sukcesywnie wprowadza do sprzedaży kolejne atrakcyjne projekty w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu i Trójmieście. W trzecim kwartale sprze-

Fot. Farmer - stock.adobe.com

daliśmy 1 156 lokali netto, co jest wynikiem o 7% lepszym od osiągniętego w analogicznym okresie 2023 roku, kiedy sprzedaż wyniosła 1 081 lokali netto, a zarazem aż o 23% wyższym niż w drugim kwartale bieżącego roku.

Nasze wyniki są potwierdzeniem, że zainteresowanie ofertą mieszkań Grupy Dom Development jest niezmiennie duże, zarówno ze strony klientów, którzy przy zakupie mieszkania korzystają z finansowania kredytowego, jak i kupujących za gotówkę.

Celem Grupy Dom Development na 2024 rok pozostaje wzrost liczby sprzedanych mieszkań w porównaniu z 2023 rokiem, kiedy sprzedaż netto sięgnęła 3 906 lokali.

W ciągu trzech kwartałów 2024 roku Grupa Dom Development przekazała klientom 2 235 lokali, czyli o 12% mniej niż w analogicznym okresie 2023 roku. Jednak w czwartym kwartale planujemy rozpoczęcie przekazania mieszkań w bardzo dużej liczbie projektów i oceniamy, że w sumie 2024 rok także pod tym względem zamkniemy lepszym wynikiem niż

2023 rok, kiedy to przekazaliśmy klucze do 3 831 lokali. Wszystkie nasze budowy realizowane są terminowo.

Piotr Ludwiński, Dyrektor Sprzedaży w Archicom

Analizując wyniki sprzedaży z ostatnich miesięcy, dostrzegamy stabilny trend wzrostowy. Dodatkowo przyspieszył on pod koniec trzeciego kwartału br. Współczynnik wyprzedalności mieszkań wynosi dziś ok. 17 miesięcy. Oznacza to, że mieszkania znikają z rynku szybciej, niż w praktyce realizowane są nowe inwestycje. Pelen proces deweloperski trwa aktualnie średnio od 18 do 24 miesięcy. Choć pojawiają się opinie o spowolnieniu rynku, dane udowadniają, że nadal jest on aktywny. Dobrym przykładem jest Wrocław, gdzie mimo doniesień o niższej sprzedaży niż w ubiegłym roku, oferta rynkowa wciąż stosunkowo szybko się wyprzedaje. Ponadto obserwujemy w Archicom zmianę profilu klientów. Wysokie stopy procentowe skłaniają część nabywców do korzystania z gotówki zamiast kredytów. Dzięki temu utrzymujemy stabilną sprzedaż, niezależnie od dostępności programów rządowych. W kolejnym kwartale chcemy

utrzymać obecny trend. Choć okoliczności rynkowe sprawiają, że będzie to wyzwanie, nadajemy priorytet dostosowaniu oferty do zmieniających się oczekiwań klientów.

Piotr Zyska, Lider Działu Wsparcia Sprzedaży i Analiz w firmie PROFBUD

W zakończonym właśnie III kwartale 2024 roku, nasz wynik sprzedażowy był porównywalny z poprzednimi kwartałami. Prowadziliśmy sprzedaż m.in. w inwestycjach, które w tej chwili są na końcowym etapie realizacji, tj. w Osiedlu Gosłowe na warszawskim Gocławiu, a także w Osiedlu Złota Oksza w Ursusie. W lokalizacjach tych wciąż oferujemy mieszkania o różnorodnych metrażach i układach pomieszczeń, które wkrótce zostaną oddane do użytkowania. Jest to niewątpliwie świetna okazja dla klientów, którzy chcą szybko wprowadzić się do nowego mieszkania.

W IV kwartale 2024 roku zakładamy zwiększenie poziomu sprzedaży, co będzie możliwe dzięki zróżnicowanej ofercie, w tym mieszkańom w prestiżowej inwestycji Primo IV w Łodzi oraz energooszczędnym domom w na-

szej ekoinwestycji Gaia Park w Konstancinie-Jeziornie. Dodatkowo, do kontynuacji pozytywnego trendu sprzedaży w tym roku przyczyni się wprowadzenie nowej, wyjątkowej inwestycji w aglomeracji warszawskiej. O jej szczegółach, a także ofercie będziemy informować wkrótce.

Tomasz Kaleta, Dyrektor Zarządzający ds. Sprzedaży i Marketingu w Develii

W ciągu trzech pierwszych kwartałów 2024 r. sprzedaliśmy 2700 lokali, czyli 31% więcej w porównaniu do analogicznego okresu ubiegłego roku. Tym samym zbliżamy się do osiągnięcia rocznego celu sprzedaży wynoszącego 2900–3100 mieszkań. Planujemy go zrealizować lub nieznacznie przekroczyć. Jesteśmy zadowoleni z tego wyniku, zwłaszcza w kontekście aktualnej, dość wymagającej sytuacji rynkowej.

W samym III kwartale 2024 r. sprzedaliśmy 751 lokali wobec 875 w analogicznym okresie rekordowego 2023 r. Najwięcej mieszkań znalazło nabywców w inwestycjach Centralna Park i City Vibe w Krakowie oraz Bemosphere w Warszawie. Zestawiając wyniki sprzedaży deweloperów za III

kwartał w sześciu największych aglomeracjach z II kwartałem, widoczny jest niewielki spadek. Jest to spójne także z osiągniętym przez nas rezultatem. W IV kwartale br. spodziewamy się utrzymania obecnego trendu. Wyraźniejsze zmiany na rynku nastąpią prawdopodobnie wraz z rozpoczęciem prognozowanego na 2025 r. cyklu obniżek stóp procentowych.

Naszym kluczowym atutem pozostaje zróżnicowany portfel projektów w największych miastach w Polsce, dostosowany do potrzeb różnych grup nabywców. W ostatnich miesiącach roku chcemy się skupić na przygotowaniu atrakcyjnej oferty, która zapewni nam solidną bazę do osiągnięcia dobrej sprzedaży w przyszłym roku. Naszym priorytetem na IV kwartał są też przekazania mieszkań, co jest zgodne z harmonogramem realizowanych przez nas projektów.

Magdalena Gosk, Sales Leader BPI Real Estate Poland

W III kwartale 2024 roku rynek nieruchomości charakteryzował się typowym sezonowym spowolnieniem sprzedaży mieszkań w okresie wakacyjnym. W tym czasie, zgodnie z przewidywaniami, aktywność klientów była niższa. Jednak wraz z nadejściem września zauważyliśmy wyraźne ożywienie, co potwierdził powrót klientów, którzy odłożyli decyzje zakupowe na czas po wakacjach. Choć obserwujemy wydłużony proces decyzyjny po stronie kupujących, zainteresowanie naszą ofertą pozostaje na wysokim poziomie. Z optymizmem patrzymy na nadchodzące miesiące, spodziewając się kontynuacji tego trendu. Klienci wykazują szczególne zainteresowanie inwestycjami w naszym portfolio, które są już gotowe do odbioru – w szczególności inwestycją Bernadovo w Gdyni, a także Czystą4 we Wrocławiu i Panoramią w Poznaniu – gdzie lokale są gotowe do obejrzenia i wydania. W związku z czym oferujemy potencjalnym nabywcom wyjątkową możliwość szybkiego zamieszkania, co stanowi dużą wartość na rynku.

KUCHENNE DYLEMATY, CZYLI UKRYWAĆ CZY EKSPONOWAĆ?

URZĄDZAJĄC KUCHNIĘ — WNĘTRZA SZAFEK CORAZ CZĘŚCIEJ POZOSTAWIAMY NA WIDOKU, EKSPONUJĄC ZAWARTOŚĆ PÓŁEK ZA FRONTAMI ZE SZKŁA. OWSZEM, MAJĄ ONE OGROMNY POTENCJAŁ DEKORACYJNY, ALE I RÓWNIIE DUŻE WYMAGANIA. A DO TEGO POSZCZEGÓLNE SPRZĘTY — NA PRZYKŁAD TAKA STOLNICA. JAK W MAŁEJ KUCHNI WYGOSPODAROWAĆ WIĘCEJ POWIERZCHNI ROBOCZEJ LUB MIEJSCE DO ZJEDZENIA SZYBKIEGO POSIŁKU?

Pierwsze, o czym należy pamiętać w kontekście przeszklonych frontów należy pamiętać: są modne, ale wymagają większej staranności o porządek. Za transparentnym frontem niczego nie ukryjemy, musimy więc zadbać o estetykę również wewnątrz mebla. Ale... Efekt wizualny zachęca jednak do podjęcia tych starań.

Moda na szkło

Przeszklenia z impetem wkroczyły do aranżacji kuchennych, a moda na szafki ze szklanymi frontami nabiera rozmachu. Nie rezygnujemy całkowicie z pełnych frontów, ale spodobało nam się ich łączenie z witrzynkami, które pięknie prezentują się w towarzystwie dekorów z drewna czy wybarwień w głębokim macie. Fronty z przeszkleniami odgrywają główną rolę w wystroju kuchennego wnętrza, zajmując coraz większą powierzchnię zabudowy meblowej. Podnoszą jej walory estetyczne i są prawdziwym polem do aranżacyjnych popisów. Same szafki wyglądają bardzo efektownie, ale ostateczny sznyt zapewnią im przedmioty wyeksponowane na półkach. Widoczne zza transparentnych frontów współtworzą kuchenną scenę, budując wrażenie głębi i trójwymiarowości. Nawet identyczne

meble nie będą wyglądały tak samo.

— Szkło odgrywa coraz ważniejszą rolę w urządzeniu przestrzeni kuchennej. To efekt zmiany naszego podejścia do tego pomieszczenia, jaką obserwujemy na przestrzeni ostatnich lat. Nadal doceniamy prosty, funkcjonalny design, ale wybieramy meble, które kojarzą się nie tylko ze strefą roboczą, ale również salonem, którego częścią stała się kuchnia. Fronty z dużymi przeszkleniami są atrakcyjne w odbiorze, a meble wyglądają na bardziej wyszukane — mówi Sylwia Kowalska-Mikutel, projektantka mebli kuchennych w firmie KAM.

W stylizacjach o nowoczesnym charakterze witrzynki mają prostą formę. Nie dzielimy ich już dekoracyjnymi listwami, ale zostawiamy jako wielkoformatowe powierzchnie. Gładką płaszczyznę szkła okala minimalistyczna ramka z płyty lub aluminium, zgodnie z zasadą: im większa powierzchnia szklanej tafli, tym bardziej wyrafinowany efekt.

— Szkło jest narzędziem aranżacyjnym, które poprawia wizualny odbiór wnętrza — odpowiada projektantka. — Powiększa je, rozświetla i dodaje prze-

stronności. Bryła meblowa zyskuje lekkości, ponieważ przeszklenia przełamują masowość szafek.

Szklany urok

Szkło doda uroku każdej kuchni. Poprzez wybór odpowiedniego wzoru można je zastosować w każdej stylistyce — od wnętrza klasycznych, po bardzo nowoczesne a nawet industrialne, gdzie pojawia się na frontach niemal całej górnej zabudowy szafek.

Meble z przeszklonymi frontami pełnią funkcję reprezentacyjną. Mamy możliwość wyeksponowania tego, co znajduje się we wnętrzu szafek. Wymaga to jednak starannego przemyślenia, co chcemy przechowywać na półkach, których nie ukryjemy przed wzrokiem gości. To dobre miejsce dla pięknej porcelany, eleganckiego serwisu, kolekcji wyszukiwanych kieliszków, ozdobnych pojemników albo ulubionych kubków i ładnych miseczek. Nie ryzykujemy jednak przechowywania produktów spożywczych lub przypadkowej zbieraczki naczyń i akcesoriów kuchennych, które mogą wyglądać niechlujnie i sprawiać wrażenie bałaganu.

— Nie dla wszystkich transparentność będzie atutem frontów meblowych. Zanim więc, zachwyceni dekoracyjnym potencjałem, wybierzemy je do swojej kuchni, zastanówmy się, czy łatwo nam będzie utrzymać nienaganny porządek na półkach — doradza Sylwia Kowalska-Mikutel. — Powinniśmy również rozważyć, czy możemy zabezpieczyć wystarczającą ilość miejsca w pozostałej części zabudowy meblowej dla zgromadzonych przedmiotów i zapasów spożywczych, których nie umieścimy wzdobnych witrzynkach o charakterze ekspozycyjnym. Jeżeli mamy zbyt mało miejsca w strefie magazynowej, lepszym pomysłem będą fronty pełne w całej zabudowie.

A może by tak dodatkowy blat?

Dodajmy — schowany w szufladzie. Takim sprytnym rozwiązaniem jest stolnica, którą ukryjemy w zabudowie za frontem meblowym, a wysuniemy jak szufladę, kiedy jest potrzebna. Nawet nieduża kuchnia może być funkcjonalnie urządzona i wyposażona w niezbędne meble. Na małej przestrzeni nie zawsze pomieścimy wszystko, co byśmy chcieli, ale dzięki sprytnym pomysłom możemy zadbać o własną wygodę i wygospodarować nie tylko dodatkowe miejsce do przechowywania, ale i powierzchnię roboczą, która jest szczególnie ważna

dla osób samodzielnie przygotowujących posiłki. Jej niedostatek może doskwierać posiadaczom kuchni w zabudowie jednorzędowej. Jeżeli pozwala na to metraż, możemy zdecydować się dodatkowo na wyspę lub półwysp, które zwiększą potencjał strefy roboczej. W zbyt małej do tego kuchni dużym udogodnieniem będzie na pewno wysuwany blat. Jak widać, na każde wnętrze i problemy znajdzie się praktyczne rozwiązanie.

— Urządzając małą kuchnię powinniśmy optymalnie zagospodarować dostępny metraż i pomyśleć o rozwiązaniach, dzięki którym będzie dobrze zorganizowana. Jeżeli nie mamy dość miejsca na blat roboczy, wygodna będzie szuflada ze specjalną stolnicą, która wraz z potrzebą zamieni się w dodatkowy blat lub niewielki stolik. Nieużywana ischowana w zabudowie meblowej, nie zajmuje miejsca i nie utrudnia poruszania się po kuchni — doradza Sylwia Kowalska-Mikutel.

Za frontem kuchennej szuflady możemy ukryć nie tylko sztućce, zastawę i naczynia, ale również stolnicę, która po wysunięciu zapewni dodatkową powierzchnię roboczą. Dzięki wytrzymałości na obciążenie nawet 70 kg, jest bezpieczna dla użytkowników. Podobnie jak szufladę, bez wysiłku wysuniemy ją wówczas,

kiedy będzie potrzebna. Po skończonej pracy zasuujemy front, dzięki czemu nie zabiera cennego miejsca. To bardzo praktyczne rozwiązanie, które docenimy szczególnie w małych kuchniach czy aneksach z ograniczonymi możliwościami aranżacyjnymi, ale dodatkowe miejsce do pracy przyda się każdemu.

Mała, ale w pełni funkcjonalna

W dobrze zorganizowanej kuchni wykorzystany jest każdy centymetr, a nowoczesne systemy meblowe zapewniają rozwiązania, które pozwalają zaoszczędzić sporo miejsca. Bez problemu wyposażymy również zabudowę meblową w niezbędne urządzenia AGD. W jednym wysokim słupku można już zamontować zarówno piekarnik, jak i zmywarkę, które jeszcze do niedawna trzeba było lokować w oddalonych od siebie częściach zabudowy. Dzięki specjalnie zaprojektowanej obudowie meblowej, nad zmywarką można umieścić piekarnik, na wygodnej dla użytkowników wysokości wzroku. Wymagana technicznie przestrzeń pomiędzy nimi to idealne miejsce na niską szufladę, w której można przechowywać drobne akcesoria kuchenne. W ten sposób optymalizujemy wykorzystanie dostępnego miejsca w kuchni, bez strat dla komfortu jej użytkownika.

Oprac. mmb

REKLAMA

Olsztyn

ul. Pstrowskiego 33

kom. 695 771 749

Studio Patronackie

www.atomkuchnie.pl

ZREALIZUJEMY KUCHNIĘ
TWOICH MARZEŃ

5 lat darmowej
gwarancji na AGD*

Santander
Consumer Bank
raty

MAK DOM[®]

GRUPA DEWELOPERSKA

„APARTAMENTY SARNOWSKIEGO” - JUŻ WKRÓTCE

tel. (89) 721 10 10 | www.makdom.pl

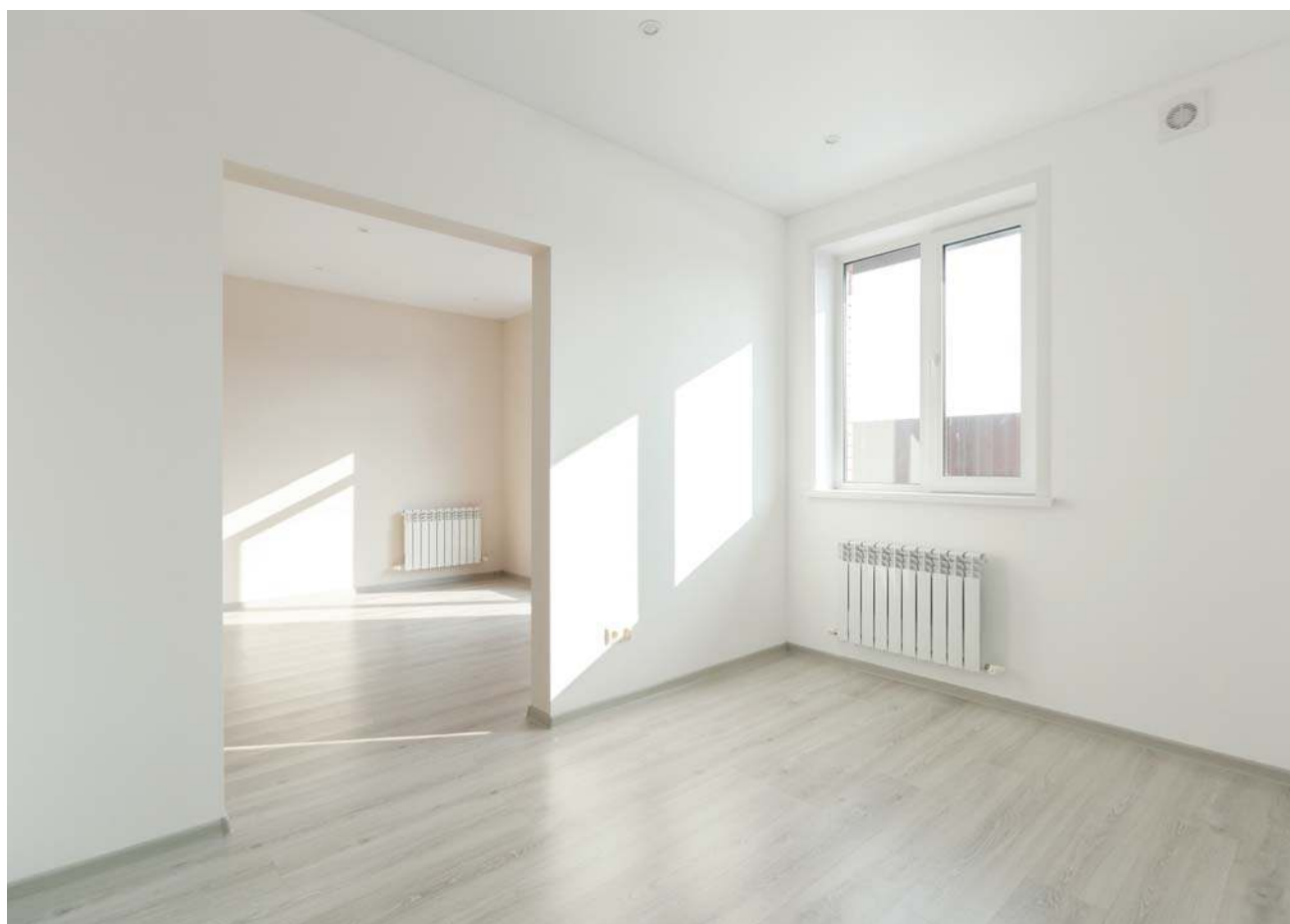
CZY NOWE PRZEPISY BUDOWLANE WPŁYNĄ NA CENY MIESZKAŃ

CZY NOWE REGULACJE DOTYCZĄCE BUDOWY MIESZKAŃ, ZOBOWIĄZUJĄCE M.IN. DO BUDOWY PLACU ZABAW W KAŻDEJ INWESTYCJI I WIĘKSZEGO ROZRZEDZENIA ZABUDOWY PODNIOŚĄ KOSZTY REALIZACJI PROJEKTÓW? JAK OCENIAJĄ JE DEWELOPERZY? CZY PRZEPISY, KTÓRE ZACZNĄ OBOWIĄZYWAĆ OD 1.SIERPNIA BR. PRZYCZYNIĄ SIĘ DO WZROSTU CEN MIESZKAŃ? SONDE PRZYGOTOWAŁ SERWIS NIERUCHOMOŚCI DMPRESS.PL.

Tomasz Kaleta,
dyrektor zarządzający ds.
sprzedaży i marketingu w
Develii

Jako odpowiedzialny deweloper popieramy zmiany poprawiające komfort mieszkańców. Niemniej jednak ich wprowadzenie wiąże się z wieloma konsekwencjami, zarówno dla deweloperów, jak i klientów, dlatego uważamy, że trzeba zachować zdrowy umiar i podchodzić do każdego projektu indywidualnie. Przykładem może być wymóg związany z realizacją placu zabaw w każdej inwestycji, który oceniamy negatywnie. Nie każdy projekt jest realizowany z myślą o rodzinach z małymi dziećmi, a niestety bliskość placu zabaw może zniechęcać pewną grupę klientów. Nie popieramy tego przepisu zwłaszcza w przypadku osiedli zlokalizowanych w pobliżu publicznych placów zabaw, w których preferowanym przez nas rozwiązaniem byłoby zwiększenie stref zielonych.

Ponadto, należy pamiętać, że regularne podnoszenie wymagań dla deweloperów wpłynie na wzrost kosztów budowy, a tym samym ceny mieszkań. Obecnie wprowadzamy do sprzedaży projekty, dla których decyzje administracyjne były wydawane według starych przepisów, więc wpływ nowych warunków technicznych na ceny mieszkań będzie widoczny dopiero za około 1-2 lata.

Zuzanna Należyta,
dyrektor ds. handlowych
w Eco Classic

Nowe przepisy powodują, że w projekcie realizowanym na tej samej działce na podstawie projektu złożonego po 1. sierpnia br. będzie można wybudować około 20 proc. mniej powierzchni, a co za tym idzie ceny będą musiały być wyższe. To przykład zmian w przepisach „pod publiczność” które nie są przemyślane i spowodują jedynie dalsze ograniczenie podaży.

Mniejsze budynki w starej zabudowie nie mają placów zabaw i to raczej rola miast, żeby zapewnić je w parkach miejskich a nie przerzucać koszty na deweloperów, a realnie na klientów.

Małgorzata Ostrowska,
dyrektorka Pionu Marketingu i Sprzedaży w J.W. Construction

Jesteśmy gotowi na nowe przepisy. Z jednej strony wpłyną one na komfort mieszkańców, ale z drugiej faktycznie mogą prze-

łożyć się na wzrost cen w nowych projektach. Nowe inwestycje będą liczyć w sumie mniej m2 samych mieszkań, dlatego koszt działki przypadającej na jeden lokal będzie wyższy. Warto jednak podkreślić, że nie będzie to dotyczyło wszystkich inwestycji. Wszystko zależy od wielkości działki i uwarunkowań planistycznych, powierzchni biologicznie czynnej.

Przykładowo, na jednej z naszych nowo projektowanych nieruchomości na warszawskiej Białole-

ce, po uwzględnieniu nowych zasad, nie ma różnic w powierzchni mieszkań, a na innej ilości powierzchni mieszkalnej spadła o ponad 30 proc.

Anita Makowska,
Starszy Analityk Biznesu
w Archicom

Nowe wymogi dotyczące placów zabaw trudno jednoznacznie skomentować bez zwrócenia uwagi na kwestie związane z uwarunkowaniami urbanistycznymi, społecznymi i projektowymi. W naszym

odczuciu niosą one ze sobą wiele pozytywnych aspektów, ale jednocześnie stawiają przed deweloperami pewne wyzwania. Jednym z kluczowych pytań, jakie pojawia się w kontekście nowych przepisów, jest kwestia kosztów i wpływu regulacji na ceny nieruchomości. Należy pamiętać, iż koszt budowy placów zabaw w miastach jest znacznie wyższy niż na terenach podmiejskich, zarówno pod względem finansowym, jak i społecznym. Mówimy tu bowiem, nie tylko o wyższych cenach gruntów, ale również o utracie powierzchni mieszkalnej, skomplikowanych procesach projektowych, kompromisach w planowaniu przestrzennym i ostatecznie wysokich kosztach eksploatacji i utrzymania placów, co dotyczy już bezpośrednio mieszkańców.

Nowe regulacje wymagają, aby place zabaw były dostosowane do dzieci w różnym wieku i ze szczególnymi potrzebami. To wymaga zdefiniowania na nowo koncepcji tych miejsc w celu uelastycznienia ich funkcjonalności i wydłużenia okresu wykorzystania.

Dodatkowym projektem wyzwaniem jest zachowanie minimum 30 proc. terenu biologicznie czynnego, co wymaga innowacyjnego podejścia do utrzymania zieleni. Kolejnym jest certyfikacja urządzeń, która bywa długotrwała i kosztowna. Po wprowadzeniu nowych

przepisów, udogodnienie w postaci placu zabaw na terenie osiedla nie będzie już „kartą przetargową” danej inwestycji. Może za to być nią oryginalny i ciekawy projekt. Bez wątpienia znajdzie się również grupa klientów szukająca mieszkania na osiedlu bez placu zabaw, które będą wówczas trudniej dostępne. Rozważyć należy przy tym problematykę zapewnienia placów zabaw na przestrzeni lat i ich przydatności w długim okresie, biorąc pod uwagę strukturę demograficzną w Polsce. Zróżnicowany przekrój demograficzny na osiedlach sprawia, że strefy rekreacji powinny rosnąć i ewoluować wraz z mieszkańcami, dostosowując się do ich zmieniających się potrzeb.

Mateusz Bromboszcz,
wiceprezes Atal

Jesteśmy przygotowani na nowe zasady budowania, gdyż są one znane od ponad pół roku. Uwzględniłyśmy je w naszych planach. Niemniej jednak, każda tego rodzaju zmiana, w większym lub mniejszym stopniu, wymaga aktualizacji opracowywanych projektów. To zresztą niejedyna w ostatnim czasie zmiana legislacyjna, która ma wpływ na działalność deweloperów i sferę projektowo-budowlaną. Pod tym względem sytuacja w Polsce jest bardzo dynamiczna, a tempo uchwalania oraz zmian przepisów jest szybkie w minionych latach. Musimy za nimi nadążyć, choć to nie sprzyja optymalnemu planowaniu i przygotowywaniu inwestycji.

Proces od zakupu działki do rozpoczęcia danej inwestycji potrafi zająć nawet 5 lat, do czego często przyczynia się zbyt długie oczekiwanie na wydanie urzędowej decyzji. Tymczasem zmiany, o których mowa, dokonują się zaledwie w okresie około roku.

Trudno oczekiwać, aby kolejne regulacje czy ograniczenia, zwłaszcza nakazujące rozrzedzenie zabudowy, wpływały korzystnie na biznes deweloperski. Natomiast na cenę mieszkania składają się przede wszystkim koszty związane z zakupem działki, jej uzbrojenie w niezbędne sieci oraz koszt samego

wykonawstwa. O ile ta trzecia składowa w ostatnim czasie ustabilizowała się w skali całego kraju, o tyle głównym problemem, z którym boryka się branża, jest ograniczona dostępność gruntów w adekwatnych lokalizacjach, przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne.

Damian Tomasik,
prezes zarządu Alter
Investment

Nowe przepisy budowlane oceniamy pozytywnie, gdyż przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz promują zrównoważony rozwój urbanistyczny. Większe odległości między budynkami poprawia prywatność i komfort mieszkańców, a obowiązkowe place zabaw

zapewnią dzieciom bezpieczne miejsce do zabawy i rozwoju.

Rozrzedzona zabudowa oznacza, że na danej działce powstanie mniej budynków i mieszkań. W rezultacie, zagospodarowanie terenu będzie musiało być bardziej przemyślane, aby maksymalnie wykorzystać dostępne przestrzenie, jednocześnie spełniając nowe wymogi prawne. Z drugiej strony, mniejsza liczba budynków i mieszkań może wpłynąć na wzrost kosztów jednostkowych. Przewidujemy zatem, że ceny mieszkań w nowych projektach mogą wzrosnąć. Wzrost ten wynika z konieczności zapewnienia większych przestrzeni między budynkami oraz realizacji dodatkowych udogodnień, takich jak place

zabaw. Pomimo wzrostu kosztów, jesteśmy przekonani, że nowe przepisy przyniosą korzyści zarówno mieszkańcom, jak i inwestorom. Wyższa jakość życia oraz atrakcyjność osiedli mogą przyciągnąć więcej nabywców, którzy docenią te udogodnienia.

Zawsze stawiamy na jakość i zrównoważony rozwój, dlatego jesteśmy gotowi dostosować nasze projekty do nowych wymogów, zapewniając jednocześnie konkurencyjne ceny. Podsumowując, nowe przepisy budowlane, mimo że mogą prowadzić do wzrostu cen mieszkań, przyniosą liczne korzyści dla mieszkańców i poprawią jakość życia w naszych inwestycjach.

Mariola Żak,
dyrektor sprzedaży
i marketingu w Aurec
Home

Wprowadzenie nowych przepisów budowlanych zmieniających zasady użytkowania budynków oraz nakazujących realizację placów zabaw w każdej inwestycji, oceniam jako krok w kierunku poprawy jakości życia mieszkańców. Zwiększenie odległości budynków od granicy działki wpłynie na bardziej rozrzedzoną zabudowę, co może poprawić estetykę przestrzeni i komfort życia, a także zapewnić lepsze warunki nasłonecznienia i wentylacji.

Jednakże te zmiany bez wątpienia będą mieć znaczący wpływ na rynek nieruchomości. Bardziej

rozrzedzona zabudowa oznacza mniejszą liczbę budynków i mieszkań, które mogą powstać na danej działce, co wpłynie na podaż. Zmniejszona podaż mieszkań w połączeniu z rosnącymi kosztami realizacji dodatkowych wymagań, takich jak place zabaw, prawdopodobnie przyczyni się do wzrostu cen nowych nieruchomości.

Szacuje się, że ceny mieszkań mogą wzrosnąć o około 5-10 proc. w zależności od lokalizacji i skali inwestycji. Wpływ tych zmian będzie szczególnie odczuwalny w dużych miastach, gdzie ceny gruntów są wysokie, a dostępność nowych działek ograniczona. Ostateczny wzrost cen będzie zależał od wielu czynników, w tym od kosztów budowy, popytu na mieszkania oraz strategii deweloperów w odpowiedzi na nowe regulacje.

Joanna Chojcka,
dyrektor ds. sprzedaży
i marketingu
na Warszawę i Wrocław
w Grupie Robygy

Od lat spełniamy najbardziej wymagające wytyczne dotyczące budownictwa mieszkaniowego. Nowe przepisy nie wpłyną na naszą działalność. Mamy zabezpieczony bank ziemi na ponad 25 000 mieszkań, dlatego kwestie reformy planistycznej nie wpłyną na naszą bieżącą działalność.

Andrzej Gutowski,
wiceprezes, dyrektor
Działu Sprzedaży Ronson
Development

Dokładnie analizujemy wpływ wprowadzanych regulacji na nasze projekty, przy czym staramy się adaptować do zmieniających się warunków i wymagań rynku, dbając o najwyższą jakość naszych inwestycji oraz zadowolenie klientów. W naszej ocenie zaproponowane przepisy ograniczą w pewnym stopniu intensywność budowy. Będzie to skutkowało budową mniejszych budynków. Nie przewidujemy jednak, że będzie miało to wpływ na ilość mieszkań w inwestycji czy wysokość cen.

JAROTY POŁUDNIE: DNI OTWARTE JUŻ W TEN WEEKEND

POWSTAJĄCE W ZIELONEJ LOKALIZACJI NA OBRZEŻACH OLSZTYNA OSIEDLE JAROTY POŁUDNIE ROŚNIE W SZYBKIM TEMPIE. JUŻ W NAJBLIŻSZY WEEKEND BĘDZIE MOŻNA SKORZYSTAĆ Z WYJĄTKOWYCH PROMOCJI, UCZESTNICZĄC W DNIACH OTWARTYCH. ZAPRASZAMY WSZYSTKICH ZAINTERESOWANYCH ZAMIESZKANIEM BLISKO MIEJSKICH UDOGODNIENI, A JEDNOCZEŚNIE NA ŁONIE NATURY.

Inwestycja znajduje się w niezwykle zielonej okolicy – sąsiaduje m.in. z rezerwatem przyrody nad rzeką Łyną, a jednocześnie jest blisko pełnej infrastruktury miasta (do centrum dotrzesz w 15 minut). Osiedle znajduje się w Jarotach, kameralnej miejscowości, która bezpośrednio graniczy z Olsztynem.

Zielona okolica, w której oddychasz pełną piersią

W okolicy osiedla Jaroty Południe znajdziemy mnóstwo atrakcyjnych ścieżek spacerowych, parków, lasów oraz jezior. Tutaj mieszkasz w zdrowym klimacie i cieszysz się wszystkim, czego potrzeba do wygodnego

życia – blisko do sklepów, punktów usługowych, przystanków komunikacji miejskiej, przedszkoli czy szkół.

Zadbane osiedle z licznymi udogodnieniami

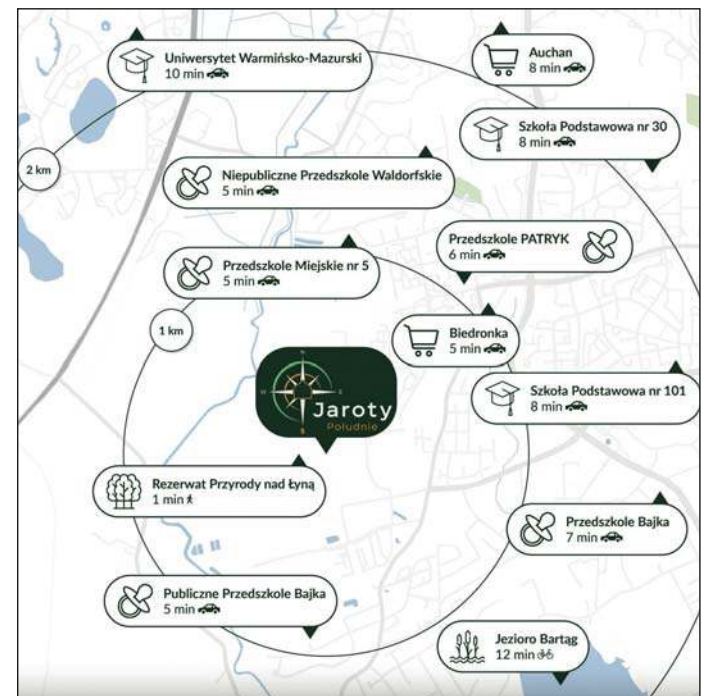
Jaroty Południe obejmują trzy nowoczesne budynki po 60 mieszkań każdy, znajdujące się na zamkniętym terenie pełnym zielonych nasadzeń, co zapewnia poczucie bezpieczeństwa i prywatności. Wygodne parkingi są w garażach podziemnych pod budynkami. Najmłodsi mają do dyspozycji prywatny plac zabaw.

Mieszkania z ogródkiem lub balkonem

Każde mieszkanie Jarot Południa zostało zaprojektowane z myślą o możliwości relaksu na świeżym powietrzu. Lokale na parterze mają indywidualne ogródki, a mieszkania na piętrze duże balkony, które pozwalają na podziwianie pięknych widoków i relaks w atmosferze prywatności.

Mieszkanie dopasowane do Twoich potrzeb

Układy i metraże mieszkań są bardzo zróżnicowane: od 27,45 m²

MIESZKANIA JUŻ W SPRZEDAŻY

BIURO SPRZEDAŻY:
TreeHouse Nieruchomości s.c.
ul. Kotańskiego 1, lok. 102,
Olsztyn, **tel. 532 460 490**
kontakt@jarotypoludnie.pl,
www.jarotypoludnie.pl

do 77,01 m², więc łatwo wybierzesz przestrzeń dla siebie. Dodatkowo możemy dopasować ją do Twoich potrzeb, zmieniając np. układ ścian działowych. Dzięki odpowiedniej ekspozycji względem stron świata i dużym oknom do wnętrza wpada mnóstwo światła o każdej porze dnia.

Dni otwarte 26-27 października

Specjalne oferty tylko dla uczestników wydarzenia: komórka lokatorska gratis, spotkania z doradcą kredytowym i konsultacje z projektantką wnętrz. Masz szansę zaplanować swoje nowe mieszkanie z pomocą ekspertów, a przy tym zdobyć dodatkowe korzyści!

